

บทที่ 5

โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบสองชั่วอำนาจ

จากการวิจัย พบว่า ลักษณะโครงสร้างอำนาจแบบสองชั่วอำนาจมีลักษณะแบบแผนความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในจังหวัด ที่มีการต่อสู้แข่งขันอยู่ใน 2 ชั่วอำนาจภายในท้องถิ่น โดยเป็นการแข่งขัน/ช่วงชิง อำนาจทางการเมืองระหว่างตระกูลหลัก 2 ตระกูลภายในจังหวัด การแข่งขันของสองชั่วอำนาจท้องถิ่น ภายใต้โครงสร้างอำนาจแบบสองชั่วอำนาจจะมีการต่อสู้แข่งขันทางการเมืองทั้งในเวทีการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น แต่จะไม่มีชั่วอำนาจใดมีอำนาจเหนืออีกกลุ่มอย่างเด็ดขาด ต่างฝ่ายต่างมีท่าทีพยายามเอาชนะเหนือฝ่ายหนึ่งและพยายามช่วงชิงความได้เปรียบกันอยู่เสมอ ทั้งนี้ในบางสถานการณ์ก็อาจเกิดการร่วมมือเป็นพันธมิตรทางการเมืองกันบ้างขึ้นอยู่กับสถานะทางการเมืองและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองในขณะนั้น

นอกจากนี้ชั่วอำนาจท้องถิ่นภายใต้โครงสร้างอำนาจแบบสองชั่วจะมีการแบ่งพื้นที่เขตอิทธิพลทางการเมืองของกลุ่ม ที่จะต้องรักษาเขตอิทธิพลหรือฐานที่มั่นเนื่องจากฐานคะแนนเสียงหลักของตระกูล เช่น กรณีจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นตัวอย่างของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นที่มี การแบ่งชั่วอำนาจเป็น 2 กลุ่ม (2 ตระกูล) โดยแต่ละกลุ่มก็มีฐานอำนาจเขตอิทธิพลทางการเมืองของตนเอง เช่น กลุ่มบ้านใหญ่แปดริ้ว (ตระกูลฉายแสง) จะมีเขตอิทธิพลทางการเมืองชายฝั่งแม่น้ำบางปะกง ในขณะที่ กลุ่มบ้านใหญ่พนมสารคาม (ตระกูลตันเจริญ) จะมีเขตอิทธิพลทางการเมืองบริเวณอำเภอพนมสารคามและใกล้เคียง นักการเมืองท้องถิ่น เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 ธันวาคม 2551) กล่าวว่า “ชายทะเลของฉายแสง ชายป่าของตันเจริญ”

การแข่งขันทางการเมืองของชั่วอำนาจภายใต้โครงสร้างอำนาจทางการเมืองแบบ 2 ชั่ว จะมีการแข่งขัน ช่วงชิงความได้เปรียบกันอยู่เสมอ ด้วยการพยายามขยายเขตอิทธิพลทางการเมืองของตนเอง ด้วยการสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตอิทธิพลของอีกตระกูล การวิจัย พบว่า ลักษณะกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่น

ทั้ง 2 กลุ่ม ภายใต้โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบสองขั้วอำนาจ แต่ละกลุ่มตระกูล
จะมีฐานทางเศรษฐกิจและการเมืองที่อยู่ในระดับที่เข้มแข็งไม่มีใครได้เปรียบ
หรือเสียเปรียบมากกว่ากัน

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 เมษายน 2551) กล่าวว่า
อย่างกรณีจังหวัดฉะเชิงเทราภายใต้การนำของ 2 ตระกูลใหญ่ คือ ตระกูลตันเจริญ
และตระกูลฉายแสงโดยทั้ง 2 ตระกูล ต่างมีต้นทุนทางสังคมและต้นทุนทางเศรษฐกิจ
การเมืองที่ผ่านการสะสมทุนมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน มีเครือข่ายการเมืองทั้งในระดับชาติ
และระดับท้องถิ่น เครือข่าย อุปถัมภ์ของตน รวมถึงสายสัมพันธ์กับกลุ่มนักธุรกิจ
และข้าราชการในจังหวัด การวิจัยลักษณะโครงสร้างอำนาจแบบสองขั้วอำนาจท้องถิ่น
ภายใต้อิทธิพลของสองตระกูลใหญ่ภายในของจังหวัดในภาคตะวันออก การวิจัย พบว่า
ในภาคตะวันออกที่มีลักษณะโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบขั้วอำนาจ มี 2 จังหวัด
ประกอบด้วย (1) จังหวัดฉะเชิงเทรา: ลักษณะโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นสองขั้วอำนาจ
ภายใต้อิทธิพลของตระกูลฉายแสงและตระกูลตันเจริญ และ (2) จังหวัดนครนายก:
ภายใต้อิทธิพลของตระกูลอิสระเสนารักษ์และกิตติธเนศวร

จังหวัดฉะเชิงเทรา: ลักษณะโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นสองขั้วอำนาจ ภายใต้อิทธิพลของตระกูลฉายแสงและตระกูลตันเจริญ

การวิจัยโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบสองขั้วอำนาจของจังหวัดฉะเชิงเทรา
ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 เมษายน
2552) กล่าวว่า เป็นการแข่งขันภายใต้ 2 ขั้วอำนาจทางการเมือง ของ 2 ตระกูลการเมือง
ใหญ่ที่มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจและการเมืองของจังหวัดฉะเชิงเทรา มีอยู่ด้วยกัน
2 ตระกูล คือ

1. ตระกูลฉายแสง
2. ตระกูลตันเจริญ

โดยการวิจัย สอดคล้องกับการวิจัยของ ศุรดา สมพอง (2550, หน้า 51-54) และการวิจัยของ กานต์ธนะ บุรณะสิน (2548, หน้า 55-60) ที่มีข้อค้นพบตรงกันเกี่ยวกับการต่อสู้แข่งขันทางการเมืองภายในจังหวัดฉะเชิงเทราในปัจจุบัน แม้ว่าในอดีตจังหวัดฉะเชิงเทราจะมีกลุ่มของกำนันไกรสร นันทมานพ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มการเมืองที่มีอิทธิพลทางการเมืองสูงมากกลุ่มหนึ่งของจังหวัดฉะเชิงเทรา เนื่องจากกำนันไกรสร นันทมานพ เป็นกำนันตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ตั้งแต่ พ.ศ. 2504 ได้รับรางวัลกำนันดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2514-2516 ถือว่ามีต้นทุนทางสังคมสูงมาก ในจังหวัดฉะเชิงเทราในขณะนั้น จนทำให้ลักษณะชั่วอำนาจทางการเมืองของจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นการเผชิญหน้าของ 3 ชั่วอำนาจ

การวิจัยเส้นทางชีวิตทางเศรษฐกิจการเมืองของกำนันไกรสร นันทมานพ เดิมเป็นกำนัน อยู่ที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีฐานเศรษฐกิจหลักอยู่ที่ธุรกิจส่วนตัวเกี่ยวกับป่าไม้ ทำโรงเลื่อย อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นอาชีพที่กลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นและกลุ่มนักการเมืองในแถบภาคตะวันออกนิยมเพราะเป็นธุรกิจที่มีผลกำไรสูงและในภาคตะวันออกในอดีตเป็นภูมิภาคที่อุดมไปด้วยทรัพยากรป่าไม้ กำนันไกรสร นันทมานพได้เข้าสู่ถนนการเมืองระดับชาติ โดยได้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 10 เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 โดยไม่สังกัดพรรค สมัยที่ 2 เมื่อการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 โดยไม่ได้สังกัดพรรคเช่นเดิม สมัยที่ 3 เมื่อการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 โดยสังกัดพรรคก้าวหน้า และในการเลือกตั้งครั้งต่อมาได้เว้นวรรคตัวเองโดยไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งแต่สนับสนุน ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ลงสมัครแทน และได้ลงสมัครอีกครั้งเป็นสมัยที่ 4 เมื่อการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ รวม 4 สมัยด้วยกัน

จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัยครั้งนี้ของผู้วิจัย เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างในกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นและผู้สนใจการเมืองในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนต่างยืนยันตรงกันว่า ปัจจุบันการเมืองของจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นการต่อสู้กันของ 2 ตระกูลใหญ่ คือ ตระกูลฉายแสง และตระกูลตันเจริญ แต่การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนต่างกล่าวถึงบทบาท อิทธิพล และบารมี

ทางการเมืองของ กำนัน ไกรสร นันทมานพ ในอดีตก่อนที่จะเป็นการต่อสู้ของ 2 ตระกูลใหญ่อย่างในปัจจุบัน สมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 เมษายน 2552) กล่าวว่า “ถ้ากำนัน ไกรสร นันทมานพ ยังแข็งแรงและเล่นการเมืองอยู่ ตระกูลฉายแสงไม่ได้เกิด”

นักการเมืองท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 เมษายน 2552) กล่าวว่า แต่ในปัจจุบัน กำนัน ไกรสร นันทมานพ ได้วางมือทางการเมืองเนื่องจากปัญหาสุขภาพ แต่ก็มีควมพยายามที่จะส่งทายาทเข้าสู่สนามการเมือง ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากเกิดอุบัติเหตุการเมือง เกี่ยวการปลอมแปลงวุฒิการศึกษาของลูกชายที่เขาได้พยายามวางตัวเป็นทายาททางการเมืองของตระกูลนันทมานพ

รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดฉะเชิงเทรา (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 เมษายน 2552) กล่าวว่า นอกจากกลุ่มกำนัน ไกรสร นันทมานพ ที่ลดบทบาททางการเมือง แต่ก็ได้มีความพยายามของนายอิทธิ ศิริลัทธยากร นักธุรกิจเกี่ยวกับบอสังหาริมทรัพย์ ก่อนที่จะเข้าสู่เวทีการเมืองระดับชาติ เคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัดมาก่อน ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและได้รับการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 17 เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคชาติพัฒนา สมัยที่ 2 การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 สังกัดพรรคชาติพัฒนา สมัยที่ 3 การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 สังกัดพรรคชาติพัฒนาเหมือนเดิม และสมัยที่ 4 การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 สังกัดพรรคชาติพัฒนา เขต 2 จังหวัดฉะเชิงเทรา รวมทั้งสิ้น 4 สมัยติดต่อกัน การวิจัย ยังพบว่า บนถนนเส้นทางสายการเมือง นายอิทธิ ศิริลัทธยากร นั้นเติบโตมาจากสนับสนุนของตระกูลตันเจริญ ในลักษณะการเป็นพันธมิตรทางการเมืองกันมาอย่างยาวนาน

ปัจจุบันนายอิทธิ ศิริลัทธยากร ถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง มีกำหนด 5 ปี และจากการวิจัยฐานที่มั่นเขตอิทธิพลทางการเมืองของ นายอิทธิ ศิริลัทธยากร พบว่า อยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 1 ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 237,357 คน ประกอบด้วย 7 อำเภอ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา (เฉพาะตำบลท่าไข่ บ้านใหม่ บางแก้ว บางขวัญ และคลองจุกฉะ) อำเภอคลองเขื่อน อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอบางคล้า

อำเภอพนมสารคาม อำเภอราชสาส์น อำเภอสนามชัยเขต ซึ่งเป็นเขตพื้นที่เดียวกันกับ
ตระกูลตันเจริญ

ตระกูลฉายแสง: บ้านใหญ่แปดริ้วกระบวนการการสะสมทุนทางเศรษฐกิจการเมือง

ตระกูลฉายแสงในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นที่รับรู้อย่างกว้างขวางว่า เป็นตระกูล
การเมืองอย่างแท้จริง จากการวิจัย พบว่า ตระกูลฉายแสง มีบทบาททางการเมืองมา
อย่างยาวนาน โดยเริ่มจากผู้เป็นพ่อ คือ นายอนันต์ ฉายแสง เกิดเมื่อวันที่ 20 มกราคม
พ.ศ. 2470 เขาเป็นคนพื้นเพจังหวัดฉะเชิงเทรา นายอนันต์ ฉายแสง เป็นผู้บุกเบิกถนน
สายการเมืองให้ตระกูลฉายแสง ก่อนที่จะเข้าสู่การเมือง การวิจัย พบว่า นายอนันต์ ฉายแสง
เคยเป็นตำรวจมาก่อนและเป็นคนสนิทของตระกูลกุลละวณิชย์ โดยตระกูลกุลละวณิชย์
เป็นตระกูลเก่าแก่ตระกูลหนึ่งที่เคยมีบทบาททางการเมืองในจังหวัดฉะเชิงเทรา แต่ใน
ระยะหลังได้ลดบทบาทลงไปเนื่องด้วยบุตรหลานของตระกูลได้รับราชการเป็นส่วนใหญ่
และมีหน้าที่ตำแหน่งที่เกียรติในสังคมไทยจึงไม่มีการสานต่องานการเมือง สมาชิกสภา-
เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 11 กรกฎาคม 2551) กล่าวว่า
การเป็นตำรวจของ นายอนันต์ ฉายแสง นั้นเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของกระบวนการสะสม-
ทุนทางสังคมของตระกูลฉายแสงก่อนที่จะลาออกมาสมัครเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่น
และระดับชาติในเวลาต่อมา กระบวนการสะสมทุนของตระกูลฉายแสงหรือที่เรียกขาน
กันในวงการเมืองของจังหวัดฉะเชิงเทราว่า “กลุ่มบ้านใหญ่ฉายแสง” หรือ “กลุ่มบ้านใหญ่
แปดริ้ว” ตระกูลฉายแสง มีลักษณะเป็นกลุ่มทุนเก่าเช่าท้องถิ่น โดยเริ่มต้นจากการทำหน้าที่
เป็นหัวเบี่ย (กานต์ธนะ บุรณะสิน, 2548, หน้า 55-60) เป็นตัวกลางระหว่างรับหน้าที่เคลียร์
ตำรวจโดยเฉพาะนายตำรวจระดับสูงภายในจังหวัด นักการเมืองท้องถิ่น (การสัมภาษณ์-
ส่วนบุคคล, 11 เมษายน 2551) กล่าวว่า เนื่องจากในการทำธุรกิจได้ดิน เช่น บ่อน หวย
ธุรกิจได้ดินของผู้กว้างขวางในท้องถิ่นจะทำให้ต้องมีการส่งส่วยให้กับนายตำรวจระดับ
สูงภายในจังหวัด เป็นการประสานผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายได้อย่างลงตัว

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 เมษายน 2551) กล่าวว่า
การดำเนินการจึงต้องมีคนกลางระหว่างนายตำรวจระดับสูงกับเจ้าของธุรกิจได้ดิน
ในขณะนั้นในวงการที่ทำธุรกิจได้ดินก็จะมาขอร้องให้ นายอนันต์ ฉายแสง ซึ่งเป็นตำรวจ

และเป็นคนพื้นที่ที่ทุกคนรู้จักดีให้ช่วยเหลือเป็นคนกลางให้ ด้วยความเป็นคนที่มีน้ำใจ รักพวกพ้อง นักเลง เป็นทุนเดิมของ นายอนันต์ ฉายแสง จึงเข้าไปเป็นคนกลางในฐานะ หัวเบี้ยให้กับกลุ่มที่ทำธุรกิจใต้ดิน ด้วยความมีน้ำใจ รักพวกรักพ้องของ นายอนันต์ ฉายแสง จึงได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง กลุ่มธุรกิจใต้ดินที่ขอให้ นายอนันต์ ฉายแสง เป็นคนกลางให้ จะได้รับความสะดวกทำให้ชื่อเสียงและบารมี ของนายอนันต์ ฉายแสง โด่งดังมากขึ้นเป็นที่รู้จักกว้างขวางในจังหวัดฉะเชิงเทรา และการที่นิสสัยส่วนตัวของ นายอนันต์ ฉายแสง เป็นคนมีน้ำใจ ใจถึง พึ่งได้ ยิ่งทำให้บารมีของนายอนันต์ ฉายแสง มีมากขึ้นตามลำดับ

ทั้งนี้ด้วยความชอบส่วนตัวในการเลี้ยงโชคจนเรียกได้ว่าในวงการพนันนายอนันต์ ฉายแสง เป็นนักเลงการพนันคนหนึ่งทีเดียว ซึ่งด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักพนัน ที่มีอยู่มาก ใครมีเรื่องเดือดร้อน หรือมีปัญหา นายอนันต์ ฉายแสง ก็ให้การช่วยเหลือ อันเป็นการสร้างบารมีให้กับตัว นายอนันต์ ฉายแสง อีกทางหนึ่ง กระบวนเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการสะสมทุนทางสังคมของตระกูลฉายแสงและเมื่อ นายอนันต์ ฉายแสง เข้าสู่ถนนสายการเมืองคนที่ นายอนันต์ ฉายแสง เคยช่วยเหลือ จึงพร้อมใจสนับสนุนหลายคน เป็นหัวคะแนนหลักให้กับตระกูลฉายแสงจนถึงปัจจุบัน

สำหรับกระบวนกาสะสมทุนทางเศรษฐกิจในปัจจุบันในรุ่นลูก ของบ้านใหญ่-ฉายแสง การวิจัยของผู้วิจัย โดยพยายามเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ตระกูลฉายแสงไม่มีธุรกิจที่ชัดเจนของครอบครัวหรือของตระกูล ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มตระกูลชนชั้นนำท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่มีฐานธุรกิจครอบครัวชัดเจน เช่น ตระกูลเทียนทอง มีฐานธุรกิจในเรื่องของ “ส. เทียนทอง” ตระกูลคุณปลื้มมีฐานธุรกิจในเรื่อง “บางแสนมหานคร” ตระกูลปิตุเตชะมีฐานธุรกิจในเรื่อง “บ้านค่ายก่อสร้าง” เป็นต้น แต่ถ้าวิเคราะห์จากพัฒนาการของตระกูลฉายแสงนั้นมีจุดเริ่มต้นการสะสมทุนที่แตกต่างจากตระกูลอื่น ๆ กล่าวจากฐานการวิจัยของผู้วิจัย พบว่า กระบวนกาสะสมทุนของกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงใต้ มักจะเป็นการสะสมทุนทางเศรษฐกิจ จนมีความมั่งคั่งแล้วเข้ามาสะสมทุนทางสังคมสร้างชื่อเสียงบารมี และเข้าสู่การเมืองในท้ายที่สุดเพื่อเอาอำนาจทางการเมืองมาเป็นเครื่องมือในการสะสมทุนต่อไป แต่ในขณะที่ตระกูลฉายแสงกลับมี

พัฒนาการการสะสมทุนจากการสะสมทุนที่เริ่มต้นจากทุนทางสังคมแล้วเข้าสู่การเมือง ทั้งนี้การวิจัยกระบวนการการสะสมทุนของตระกูลฉายแสงมีลักษณะการแสวงหาค่าเช่าจากธุรกิจใต้ดิน ฐานทางธุรกิจไม่เด่นชัดเหมือนกับตระกูลชนชั้นนำอื่น ๆ ในภาคตะวันออก จึงต้องสร้างภาพลักษณ์ผ่านกระบวนการสะสมทุนทางสังคมเป็นหลัก

รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล แห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 เมษายน 2552) กล่าวว่า กระบวนการสะสมทุนของตระกูลฉายแสงมีลักษณะคล้ายคลึงกับ พัฒนาการการสะสมทุนของ ตระกูลการุณ (เสริมศักดิ์การุณ จังหวัดระยอง) ที่มีรากฐานการสะสมทุนทางสังคมตั้งแต่บรรพบุรุษแล้วเข้าสู่การเมืองจากระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติและพัฒนาการเป็นนักธุรกิจการเมืองในท้ายที่สุด

นอกจากนี้การวิจัยฐานทางเศรษฐกิจของคนในตระกูลฉายแสงในรุ่นลูก เช่น นายจาตุรนต์ ฉายแสง พบว่า ไม่ได้ระบุว่า ตนเองมีฐานเศรษฐกิจหรือประกอบอาชีพอะไรที่ชัดเจน นอกจากการมีภาพลักษณ์เป็นนักการเมืองอาชีพที่มีต้นทุนทางสังคมสูงมากในนาม คนเดือนตุลา ในฐานะนักเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีบทบาทจากเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

ด้วยเหตุที่บิดาเป็นนักการเมือง ทำให้นายจาตุรนต์ ฉายแสง ได้รับรู้ถึงความเป็นอยู่ของผู้คนที่มีความแตกต่างและหลากหลาย จนเกิดความสนใจทางการเมืองอย่างไร้ตัว เมื่อเขาเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมนักศึกษา การออกค่ายอาสาพัฒนา และได้รับเลือกเป็นนายกสโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมีบทบาทสำคัญในการนำนักศึกษาเข้าร่วมเคลื่อนไหวต่อต้านอำนาจเผด็จการ จนนำไปสู่เหตุการณ์ วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

ภายหลังเหตุการณ์ วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 จาตุรนต์ ได้เข้าป่าร่วมต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ณ สำนัก 61 บนเทือกภูผยั้ง ฐานที่มั่นนานหนือ โดยใช้ชื่อจัดตั้งว่า สหายสุภาพ ช่วงนั้นเขาดำรงตำแหน่งกรรมการศูนย์กลางนิสิต-นักศึกษาแห่งประเทศไทยในสถานการณ์สู้รบที่ตั้งอยู่ในสำนักนี้ด้วย

ในช่วงที่ทำงานในป่า เขาได้เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์อธิปไตย ร่วมกับ นายพิรุณ ฉัตรวนิชกุล (สหายขวาน) อดีตนายกสโมสรนักศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปี พ.ศ. 2514 และ บุญส่ง ชเลธร กบฏ 14 ตุลา และผู้ก่อตั้งพรรคสังคมนิยม มหาวิทยาลัย-
รามคำแหง เป็นหัวหน้ากองบรรณาธิการ

เป็นที่ยอมรับในสังคมไทยว่า เป็นกลุ่มคนผู้มีอุดมการณ์ทางการเมือง
และความใฝ่ฝันทางสังคมที่อยากเห็นสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีกว่า
โดยเฉพาะการสร้างระบอบประชาธิปไตย (แคน สาริกา, 2550, หน้า 21-24)

อย่างไรก็ดีการวิจัยฐานทางเศรษฐกิจกรณีนายวุฒิพงษ์ ฉายแสง น้องชายของ
นายจาตุรนต์ ฉายแสง การวิจัย พบว่า เขาประกอบธุรกิจส่วนตัว เกี่ยวกับธุรกิจ
ด้านอสังหาริมทรัพย์และประกอบธุรกิจด้านเกษตรมีธุรกิจสวนไม้สักในนามบริษัท
สวนป่าสักปลูก ฉายแสง จำกัด ในขณะที่นางฐิติมา ฉายแสง น้องสาวคนเล็กมีการถือหุ้น
ใน บริษัท ดิก อีท อีพ เอ็กซ์พอร์ต จำกัด และได้สมรสกับสามีที่อยู่ในตระกูลที่ร่ำรวย
คือ นายปรีชา บุญยจินดา

กล่าวโดยสรุปจากการวิจัยถึงกระบวนการการสะสมทุนของตระกูลฉายแสง
จากอดีตถึงปัจจุบัน มีจุดเริ่มต้นจากกระบวนการสะสมทุนทางสังคมจากผู้เป็นพ่อ
นายอนันต์ ฉายแสง แล้วจึงเริ่มเข้าไปมีบทบาททางการเมืองตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ไปจนถึง
ระดับชาติ พร้อมกับการสนับสนุนลูกชาย คือ นายจาตุรนต์ ฉายแสง ในฐานะคนเดือนตุลา
ที่มีต้นทุนทางสังคมสูงมากเข้าสู่การเมืองระดับชาติ พร้อม ๆ กับการสนับสนุนลูกชาย
คนรอง คือ นาย กลยุทธ ฉายแสง เข้าสู่สนามการเมืองท้องถิ่นเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา
ที่ตนเองเคยดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีก่อนที่จะเข้าสู่การเมืองระดับชาติ และสนับสนุน
นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง และนางฐิติมา ฉายแสง เข้าสู่สนามการเมืองตามพี่ชายทั้งสอง
จนกล่าวได้ว่า ตระกูลฉายแสง คือ “ตระกูลการเมือง”

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 เมษายน 2552) ตระกูล-
ฉายแสงได้พยายามสร้างภาพลักษณ์การเป็นนักการเมืองอาชีพ ตั้งแต่ยุคนายอนันต์
ฉายแสงจนถึงยุคนายจาตุรนต์ ฉายแสง โดยอาศัยต้นทุนทางสังคมเป็นบันไดการเมือง
ของตระกูล เช่น จากรุ่นพ่อ (นายอนันต์ ฉายแสง) ถึงรุ่นลูก โดยเฉพาะ นายจาตุรนต์
ฉายแสงที่มีต้นทุนทางสังคมจากการเป็นคนเดือนตุลาเป็นจุดขายสำคัญสำหรับชนชั้น
กลางในเมืองโดยทั่วไป

สำหรับนายจาตุรนต์ ฉายแสงเมื่อเข้าสู่สนามการเมืองระดับชาติใหม่ ๆ นั้น มีภาพลักษณ์ที่ดีมาก มีนักวิชาการท่านหนึ่งได้กล่าวถึง นายจาตุรนต์ ฉายแสง ในงานสัมมนาวิชาการ ณ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ร่วมสัมมนาด้วย ตอนหนึ่ง ปริญญา เทวานรมิตรกุล (2552) ได้กล่าวถึง นายจาตุรนต์ ฉายแสง ว่าเป็นนักการเมืองที่ภาพลักษณ์ที่ดีมากจนมีการวิจารณ์กันอย่างกว้างขวางในยุคนั้นว่าอนาคตของนายจาตุรนต์ ฉายแสง อาจจะไปได้ไกลถึงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ทว่าหลังจาก นายจาตุรนต์ ฉายแสง ได้เข้าร่วมกับพรรคไทยรักไทย ภายใต้การนำของ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ก็เริ่มมีเสียงวิจารณ์ ถึงนายจาตุรนต์ ฉายแสง เริ่มปรับเปลี่ยนแปลงตัวเองเป็นนักธุรกิจการเมือง ไม่ต่างจากนักการเมืองส่วนใหญ่ของประเทศไทย โดยเฉพาะการพยายามขยายอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองเพื่อการสร้างฐานทางการเมืองของตระกูลฉายแสงอย่างเข้มข้นในจังหวัดฉะเชิงเทราเห็นได้จากการสนับสนุนน้องชายและน้องสาวเข้าสู่สนามการเมืองในระดับชาติ

นอกจากนี้การวิจัย ยังพบว่า ตระกูลฉายแสงได้พยายามขยายฐานอำนาจเข้าสู่สนามการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดฉะเชิงเทราในทุกระดับ โดยการสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองลงแข่งขันในสนามการเมืองท้องถิ่น ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 เมษายน 2552) กล่าวว่า ทั้ง อบจ. เทศบาล และ อบต. และในบางครั้งการสนับสนุนเครือข่าย พันธมิตรทางการเมืองก็ไปทับซ้อนกับเขตพื้นที่อำนาจของตระกูลตันเจริญ ซึ่งก็เป็นหัวอำนาจทางการเมืองอีกหัวอำนาจในจังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้การแข่งขันในเวทีการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดฉะเชิงเทรานั้น มีความเข้มข้นมากเพราะอีกหัวอำนาจก็จำเป็นต้องรักษาพื้นที่อำนาจของตนเองไว้

การเลือกตั้งในสนามการเมืองท้องถิ่นจึงมีลักษณะเป็นเหรียญสองด้าน กล่าวคือ ด้านหนึ่งเป็นการแข่งขันในสนามการเลือกตั้งท้องถิ่น แต่ทว่าอีกด้านหนึ่งเป็นการแข่งขันเพื่อช่วงชิงและขยายพื้นที่อำนาจของขั้วการเมืองทางการเมืองภายในจังหวัด

เส้นทางชีวิตบนถนนสายการเมืองของตระกูลฉายแสง

หากกล่าวว่า ตระกูลฉายแสง คือ “ตระกูลการเมือง” คงไม่มีใครปฏิเสธ โดยเฉพาะคนจังหวัดฉะเชิงเทราที่รับรู้ข้อมูลและประวัติดูมิหลังของตระกูลฉายแสงและอาจจะเป็น

ข้อสรุปที่ชัดเจนที่สุดของตระกูลฉายแสง จากการวิจัยบทบาททางการเมืองของตระกูลฉายแสง พบว่า คนในครอบครัวฉายแสง ต่างโลดเล่นบนถนนสายการเมืองมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่รุ่นพ่อนายอนันต์ ฉายแสง ที่เริ่มต้นชีวิตทางการเมืองจากสนามการเมืองท้องถิ่นและก้าวเข้าสู่การเมืองระดับชาติ และได้สนับสนุนลูก ๆ เข้าสู่สนามการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติตามรอยทางของผู้เป็นพ่ออย่างน่าสนใจ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอภูมิหลังชีวิตทางการเมืองของคนในตระกูลฉายแสง ดังนี้

นายอนันต์ ฉายแสง เกิดเมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2470 เป็นคนพื้นเพจังหวัดฉะเชิงเทรา ก่อนที่จะเข้าสู่การเมือง นายอนันต์ ฉายแสง เคยมีอาชีพเป็นข้าราชการตำรวจ การเป็นตำรวจของ นายอนันต์ ฉายแสง เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในกระบวนการสะสมทุนทางการเมืองของตระกูลฉายแสง เนื่องจาก นายอนันต์ ฉายแสง ได้อาศัยความเป็นตำรวจของตนเองเป็นคนกลางระหว่างนายตำรวจระดับสูงกับเจ้าของธุรกิจใต้ดิน ในขณะนั้นในวงการที่ทำธุรกิจใต้ดินก็จะมาขอเรื่องให้ นายอนันต์ ฉายแสง ซึ่งการเป็นตำรวจและเป็นคนพื้นที่ ที่ทุกคนรู้จักดีให้ช่วยเหลือเป็นคนกลางให้ ด้วยความเป็นคนที่มีน้ำใจ รักพวกพ้อง นักเลง เป็นทุนเดิมของ นายอนันต์ ฉายแสง จึงเข้าไปเป็นคนกลางในฐานะหัวเบี่ยให้กับกลุ่มที่ทำธุรกิจใต้ดิน

ด้วยความมีน้ำใจ รักพวกรักพ้องของ นายอนันต์ ฉายแสง จึงได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง กลุ่มธุรกิจใต้ดินที่ขอให้ นายอนันต์ ฉายแสง เป็นคนกลางทำให้ชื่อเสียงและบารมีของ นายอนันต์ ฉายแสง โด่งดังมากขึ้นเป็นที่รู้จักกว้างขวางในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเฉพาะในเขตอำเภอเมืองซึ่งต่อมาพื้นที่ดังกล่าวเป็นฐานทางการเมืองที่สำคัญของตระกูลฉายแสง

นอกจากนี้ด้วยนิสัยส่วนตัวของ นายอนันต์ ฉายแสง ที่เป็นคนมีน้ำใจ ใจถึง ฟังได้ตามลักษณะคนไทยโบราณที่มีความเป็นนักเลงอยู่ในจิตวิญญาณ ยิ่งทำให้บารมีชื่อเสียงของนายอนันต์ ฉายแสง มีมากขึ้นตามลำดับ และการที่นายอนันต์ ฉายแสง ชื่นชอบการเล่นการพนันมากจนถือได้ว่าเป็นนักการพนันตัวยงและเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในวงการพนัน

แต่พฤติกรรมการเล่นการพนันของ นายอนันต์ ฉายแสง นั้นแตกต่างจากคนอื่น เมื่อเขาชนะการพนันก็ชอบช่วยเหลือคนที่ยากไร้กว่าตนเอง ใครที่มีบุญคุณกับเขาเมื่อเขา

ได้เงินจากการพนันเขาจะซื้อของไปฝากอยู่เสมอ ทำให้เขาเป็นที่รักของคนโดยทั่วไป โดยเฉพาะในเขตอำเภอเมือง บางกรณีเมื่อมีคนเป็นหนี้การพนันนายอนันต์ ฉายแสง ก็ยกหนี้เพราะนายอนันต์ ฉายแสง ชอบเล่นการพนันเพื่อความสนุก สร้างพรรคพวก สร้างเพื่อน มากกว่าที่จะเล่นจะหวังเงินจากการพนัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นนิสัยที่รับรู้กันโดยทั่วไป ชื่อของ นายอนันต์ ฉายแสง เริ่มเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางมากขึ้น ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 เมษายน 2552) กล่าวว่า การสะสมทุนทางสังคมในลักษณะดังกล่าวของ นายอนันต์ ฉายแสง และในระยะยาวก็สามารถแปรเปลี่ยนเป็นต้นทุนทางการเมืองที่สำคัญของตระกูลฉายแสง

สมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 เมษายน 2552) กล่าวว่า จากจุดนี้เองทำให้ นายอนันต์ ฉายแสง ตัดสินใจลาออกจากตำรวจและผันตัวเองเข้าสู่สนามการเมืองท้องถิ่นเป็นอันดับแรก โดยเริ่มต้นจากการลงสมัครเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ในปี พ.ศ. 2501 และได้รับการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงอย่างท่วมท้น นายอนันต์ ฉายแสง เริ่มเห็นช่องทางบนถนนสายการเมือง บนถนนสายการเมืองท้องถิ่น จากการวิจัย พบว่า นายอนันต์ ฉายแสง มีพลวัตรทางการเมืองสูงมาก คนหนึ่งจากการเริ่มต้นเป็นสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ. 2501 และ เป็นเทศมนตรีเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2502-2510

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 เมษายน 2552) กล่าวว่า จากนั้นนายอนันต์ ฉายแสง ได้รับการเรียกร้องจากประชาชนในเขตอำเภอเมืองซึ่งเป็นฐานเสียงสำคัญของตระกูลฉายแสง ให้สมัครผู้แทน ถือว่าเป็นการไต่บันไดทางการเมืองครั้งสำคัญของตระกูลฉายแสง นายอนันต์ ฉายแสง ได้ก้าวสู่การเมืองระดับชาติ ด้วยการสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรกในการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 9 ของประเทศไทย เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 หลังจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 (ฉบับที่ 8) และประกาศให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 จังหวัดฉะเชิงเทรา มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 3 คน ซึ่งได้แก่

1. นายชุมพล มณีเนตร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์
2. นายจำลอง เทวารุทธ สังกัดพรรคสหประชาไทย

3. นายอนันต์ ฉายแสง ไม่สังกัดพรรคการเมือง

จากการวิจัย การเข้าสู่สนามการเมืองระดับชาติของ นายอนันต์ ฉายแสง จะเห็นได้อย่างชัดเจนจากข้อมูลที่ผู้วิจัยนำเสนอ พบว่า สมัยแรกในสนามการเมืองระดับชาติของ นายอนันต์ ฉายแสง เขาเป็นผู้สมัครอิสระและก็เป็นผู้ชนะการเลือกตั้ง การชนะการเลือกตั้งครั้งแรกในสนามการเมืองระดับชาติของนายอนันต์ ฉายแสง เป็นผลมาจากต้นทุนทางสังคมของ นายอนันต์ ฉายแสง โดยเขาไม่จำเป็นต้องพึ่งชื่อเสียงของพรรคการเมืองอย่างผู้สมัครรายอื่น สภาชุดนี้สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 จากการปฏิบัติตนเองของจอมพล ถนอม กิตติขจร (สรุคา สมพอง, 2550, หน้า 39-40) หลังจากจอมพล ถนอม กิตติขจร ได้ทำการปฏิบัติตนเองและเข้าทำการปกครองประเทศในลักษณะคณะราษฎรไทย แต่ได้รับแรงต่อต้านจากนักศึกษา ประชาชนจนเกิดเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 “วันมหาวิปโยค”

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปครั้งที่ 10 เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 ตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 (ฉบับที่ 10) จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 269 คน เป็นการเลือกตั้งโดยตรงแบบผสม (เขตละไม่เกิน 3 คน) ใช้อัตราส่วนราษฎร 150,000 คน ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน มีวาระ 4 ปี มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศคิดเป็น ร้อยละ 47.17 (สรุคา สมพอง, 2550, หน้า 41-43) ในสนามการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการต่อสู้กันอย่างเข้มข้นของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน (สรุคา สมพอง, 2550, หน้า 44-50) ราษฎรในครั้งนั้น ได้แก่

1. นายอนันต์ ฉายแสง (สมัยที่ 2) สังกัดพรรคสันติชน
2. นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ (สมัยที่ 4) สังกัดพรรคสังคมชาตินิยม
3. นายชุมพล มณีเนตร (สมัยที่ 2) สังกัดพรรคประชาธิปไตย

รัฐสภาชุดนี้สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2519 โดยการยุบสภาเนื่องจากความไร้เสถียรภาพของรัฐบาล แต่หลักจากนั้น นายอนันต์ ฉายแสง ก็เว้นวรรคทางการเมืองไปหนึ่งสมัย เนื่องจากไม่ประสบผลสำเร็จทางการเมือง จนถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปครั้งที่ 13 ได้มีขึ้นในวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 การเลือกตั้งในครั้งนี้อนุญาตได้บังคับให้พรรคการเมืองต้องส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง

ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด แต่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง
ไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมืองก็ได้ การเลือกตั้งครั้งนี้จังหวัดฉะเชิงเทรา นายอนันต์
ฉายแสง เข้าสู่สนามการเลือกตั้งอีกครั้ง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 คน ได้แก่

1. นายอนันต์ ฉายแสง (สมัยที่ 3) สังกัดพรรคก้าวหน้า
2. นายทิวา พูลสมบัติ (สมัยแรก) ไม่สังกัดพรรคการเมือง
3. นายไกรสร นันทมานพ (สมัยที่ 2) ไม่สังกัดพรรคการเมือง

เป็นเวลา 3 สมัยที่ นายอนันต์ ฉายแสง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)

ของจังหวัดฉะเชิงเทราบนถนนสายการเมืองระดับชาติของ นายอนันต์ ฉายแสง จนถึงปี
พ.ศ. 2529 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป ครั้งที่ 14 มีขึ้นในวันที่ 27
กรกฎาคม พ.ศ. 2529 ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของตระกูลฉายแสง เนื่องจาก
การเลือกตั้งครั้งนี้ นายอนันต์ ฉายแสง ได้เรียกตัวลูกชาย คือ นายจาตุรนต์ ฉายแสง
ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาเอกอยู่ที่สหรัฐอเมริกา กลับมาลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส.
ถือได้ว่าจุดนี้เป็นก้าวสำคัญทางการเมืองของตระกูลฉายแสงที่พยายามสร้างทายาท
ทางการเมืองจากพ่อสู่ลูกชายภายในวงตระกูลฉายแสงและเป็นจุดสำคัญในการสถาปนา
อำนาจท้องถิ่นภายใต้การนำของตระกูลฉายแสงที่ทรงอิทธิพลทางการเมืองกลายเป็น
ลักษณะโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นภายในจังหวัดฉะเชิงเทราจนถึงปัจจุบัน

นายจาตุรนต์ ฉายแสง เกิดเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2499 ที่อำเภอเมือง จังหวัด-
ฉะเชิงเทรา เป็นบุตรคนโตของ นายอนันต์ ฉายแสง กับนางเฉลียว ฉายแสง เรียนหนังสือ
ชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ในจังหวัดบ้านเกิด จบมัธยมศึกษา จากโรงเรียน-
สวนกุหลาบวิทยาลัย หลังจากนั้น นายจาตุรนต์ ฉายแสง ได้สอบเข้าเรียนต่อที่คณะแพทย-
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมทั้งทำกิจกรรมนักศึกษา ด้วยการออกค่ายอาสาพัฒนา
และได้รับเลือกเป็นนายกสโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตอนสมัยเรียนปี 4
นายจาตุรนต์ ฉายแสง ได้มีบทบาทสำคัญในการนำนักศึกษาเข้าร่วมเคลื่อนไหวต่อต้าน
อำนาจเผด็จการ จนนำไปสู่เหตุการณ์ วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และมีการกวาดล้างผู้นำ
นักศึกษา ทำให้นายจาตุรนต์ ฉายแสง ต้องหนีเข้าป่า เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่ง-
ประเทศไทย (พคท.) ใช้ชีวิตอยู่ในป่าระยะหนึ่ง โดยใช้ชื่อจัดตั้งว่า “สหายสุภาพ”

ในช่วงที่ทำงานในป่า นายจาตุรนต์ ฉายแสง ได้เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์-
 อธิปไตย ร่วมกับ นายพิรุณ ฉัตรวณิชกุล (สหายขวาน) อดีตนายกสโมสรนักศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2514 และ นายบุญส่ง ชเลธร กบฏ 14 ตุลา และผู้ก่อตั้ง
 พรรคสังคมนิยม มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นหัวหน้ากองบรรณาธิการ (แคน สาลิกา,
 2550, หน้า 21-23)

ภายหลังสถานการณ์คลี่คลายจึงกลับเข้าเมืองและตัดสินใจไปศึกษาต่อจนสำเร็จ
 ปริญญาตรี และปริญญาโท ด้านเศรษฐศาสตร์จาก State University of New York สหรัฐ-
 อเมริกา และได้รับทุน Teaching American University Washington, DC. U.S.A. เรียนต่อ
 ระดับปริญญาเอกจนสอบประมวลความรู้ (comprehensive) แต่ยังไม่ได้ทำวิทยานิพนธ์
 เนื่องจากต้องกลับประเทศไทยเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 ในปี พ.ศ. 2529

นายจาตุรนต์ ฉายแสง ก้าวสู่ถนนสายการเมืองครั้งแรกจากการสนับสนุนของ
 ผู้เป็นพ่อ นายอนันต์ ฉายแสง ให้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี
 พ.ศ. 2529 ในนาม พรรคประชาธิปไตยและได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ฉะเชิงเทราสมัยแรก
 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป ครั้งนั้นเป็นครั้งที่ 14 ในวันที่ 27 กรกฎาคม
 พ.ศ. 2529 จังหวัดฉะเชิงเทรา มีผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4 คน
 ด้วยกัน และได้มีการแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดออกเป็น 2 เขตเลือกตั้งเขตเลือกตั้งที่ 1
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ นายไกรสร นันทมานพ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 สมัยที่ 3 สังกัดพรรคก้าวหน้าและ นายจาตุรนต์ ฉายแสง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 สมัยแรก สังกัดพรรคประชาธิปไตย และเขตเลือกตั้งที่ 2 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 ได้แก่ นายสุชาติ ตันเจริญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก สังกัดพรรคประชาธิปไตย
 และนายจักรพันธ์ ทัดติยกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก สังกัดพรรคก้าวหน้า

ในขณะนั้น นายจาตุรนต์ ฉายแสง และนายสุชาติ ตันเจริญ สังกัดพรรคการเมือง
 เดียวกัน คือ พรรคประชาธิปไตย และทั้งสองก็ก้าวสู่สนามการเมืองระดับชาติพร้อมกัน
 ในการเลือกตั้งครั้งนี้และสมัยที่ 2 ในปี พ.ศ. 2531 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 ทั่วไปครั้งที่ 15 ได้ มีขึ้นในวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 จังหวัดฉะเชิงเทรา มีผู้ที่ได้รับ

เลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4 คนด้วยกันและแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 2 เขต
การเลือกตั้งเหมือนในการเลือกตั้งครั้งที่แล้ว

เขตเลือกตั้งที่ 1

1. นายจาตุรนต์ ฉายแสง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 2 ในการเลือกตั้งครั้งนี้
นายจาตุรนต์ ฉายแสง ย้ายออกจากพรรคประชาธิปัตย์ไปสังกัดพรรคประชาชน

2. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก สังกัดพรรคกิจสังคม
เขตเลือกตั้งที่ 2

1. นายสุชาติ ตันเจริญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 2 ในการเลือกตั้งครั้งนี้
นายสุชาติ ตันเจริญ ได้ย้ายจากพรรคประชาธิปัตย์เช่นกันโดยไปสังกัดพรรคชาติไทย

2. นายทิวา พูลสมบัติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 2 สังกัดพรรคมวลชน
ต่อมาวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 โดยการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครอง
ของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ภายใต้การนำของ พลเอก สุนทร
คองสมพงษ์ การปกครองประเทศโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.)
ภายใต้การนำของ พลเอก สุนทร คองสมพงษ์ สิ้นสุดลง เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535
เพราะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2534 (ฉบับที่ 15) และได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป
ครั้งที่ 16 เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 สนามการเลือกตั้งของจังหวัดฉะเชิงเทรา
มีผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่

1. นายจักรพันธ์ ทัดติยกุล (สมัยที่ 2) สังกัดพรรคสามัคคีธรรม
2. นายจาตุรนต์ ฉายแสง (สมัยที่ 3) สังกัดพรรคความหวังใหม่
3. นายสุชาติ ตันเจริญ (สมัยที่ 3) สังกัดพรรคสามัคคีธรรม
4. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ (สมัยที่ 2) สังกัดพรรคสามัคคีธรรม

สภาชุดนี้สิ้นสุดลง เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2535 โดยการยุบสภาซึ่งในช่วง
ระยะเวลานี้ได้เกิดเหตุการณ์เดินขบวนประท้วง พลเอก สุจินดา คราประยูร ที่ดำรง
ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นเหตุให้ประชาชน
นักวิชาการ และนักการเมืองร่วมกันเดินขบวนคัดค้าน และได้มีการสลายการชุมนุมด้วย

ความรุนแรงเป็นเหตุการณืการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญอีกครั้งของประเทศไทย ที่เรียกขานกันว่า “พฤษภาทมิฬ”

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป ครั้งที่ 18 เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 การเลือกตั้งครั้งนี้ มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 391 คน เป็นการเลือกตั้งโดยตรงแบบผสม เขตละไม่เกิน 3 คน การเลือกตั้งครั้งนี้ผู้ที่มี อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มี การเลือกตั้งมี สิทธิเลือกตั้งได้เป็นครั้งแรก ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนต้องสังกัดพรรคการเมืองและพรรคการเมืองต้องส่ง สมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ผลการเลือกตั้งในครั้งนี้งหวัดจะเชิงเทรา มีผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่

เขตเลือกตั้งที่ 1

1. นายจาตุรนต์ ฉายแสง (สมัยที่ 4) สังกัดพรรคความหวังใหม่
2. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ (สมัยที่ 4) สังกัดพรรคเสรีธรรม

เขตเลือกตั้งที่ 2

1. นายสุชาติ ตันเจริญ (สมัยที่ 5) สังกัดพรรคชาติไทย
2. นายอิทธิ ศิริลัทธยากร (สมัยที่ 2) สังกัดพรรคชาติพัฒนา

ต่อมาเมื่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปครั้งที่ 19 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 การเลือกตั้งครั้งนี้ มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 393 คน เป็นการเลือกตั้งโดยตรงแบบผสม (เขตละไม่เกิน 3 คน) ใช้อัตราส่วนราษฎร 150,000 คน ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คนมีวาระ 4 ปี มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศคิดเป็น ร้อยละ 62.42 ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคน ต้องสังกัดพรรคการเมือง และพรรคการเมืองต้องส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ผลการเลือกตั้ง ในครั้งนี้งหวัดจะเชิงเทรา มีผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4 คน แบ่งเป็น 2 เขตการเลือกตั้ง ได้แก่

เขตเลือกตั้งที่ 1

1. นายจาตุรนต์ ฉายแสง (สมัยที่ 5) สังกัดพรรคความหวังใหม่

2. นายไกรสร นันทมานพ (สมัยที่ 4) สังกัดพรรคประชาธิปัตย์
เขตเลือกตั้งที่ 2

1. นายสุชาติ ตันเจริญ (สมัยที่ 6) สังกัดพรรคไทย
2. นายอิทธิ ศิริลัทธยากร (สมัยที่ 3) สังกัดพรรคชาติพัฒนา

สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดลง เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 โดยการยุบสภาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปครั้งที่ 20 เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 การเลือกตั้งครั้งนี้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 500 คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คน และมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 100 คน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในประวัติศาสตร์การเมืองไทย ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช พ.ศ. 2540 (ฉบับที่ 16) รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญเพื่อการปฏิรูปการเมืองทำให้การเมืองไทยมีความทันสมัยและเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น จังหวัดฉะเชิงเทราได้แบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็น 4 เขตการเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 มีดังนี้

เขตเลือกตั้งที่ 1

1. นายอนันต์ ฉายแสง (สมัยที่ 4) สังกัดพรรคไทยรักไทย

เขตเลือกตั้งที่ 2

1. นายอิทธิ ศิริลัทธยากร (สมัยที่ 4) สังกัดพรรคชาติพัฒนา

เขตเลือกตั้งที่ 3

1. นายสุชาติ ตันเจริญ (สมัยที่ 7) สังกัดพรรคความหวังใหม่

เขตเลือกตั้งที่ 4

1. นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง (สมัยแรก) สังกัดพรรคไทยรักไทย

การเลือกตั้งในครั้งนั้นนายจาตุรนต์ ฉายแสง ได้ลงสมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ สังกัดพรรคไทยรักไทย และมีบทบาททางการเมืองในรัฐบาลอย่างกว้างขวาง จนกระทั่งเกิดรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2549 หลังจากนั้นนายจาตุรนต์ ฉายแสง เข้ารับตำแหน่งรักษาการณ์หัวหน้าพรรคไทยรักไทย จนกระทั่งเกิดคดียุบพรรคไทยรักไทย นายจาตุรนต์ ฉายแสง ถูกตัดสิทธิทางการเมืองเป็นระยะเวลา 5 ปี เนื่องจากคดียุบพรรคพรรคไทยรักไทย

นายจาตุรนต์ ฉายแสง ถือได้ว่าเป็นนักการเมืองระดับชาติที่ประสบความสำเร็จสูงคนหนึ่ง ด้วยภาพพจน์ของนายจาตุรนต์ ฉายแสง ที่มีลักษณะเป็นนักการเมืองอาชีพ ด้วยภาพลักษณ์ที่ดี นายจาตุรนต์ ฉายแสง ซึ่งจัดอยู่ในสายตาของคนในสังคมและคาดหวังต่อเขาในฐานะนักการเมืองน้ำดีซึ่งเป็นส่วนน้อยของนักการเมืองไทย รวมถึงต้นทุนทางสังคมในฐานะคนเดือนตุลา ความก้าวหน้าบนถนนสายการเมือง

นายกลยุทธ์ ฉายแสง สมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 เมษายน 2551) กล่าวว่า นายกลยุทธ์ ฉายแสง ทายาทอีกคนของตระกูลฉายแสงที่มีชีวิตโลดเล่นบนถนนสายการเมืองภายใต้การสนับสนุนของผู้เป็นพ่ออย่างนายอนันต์ ฉายแสง การวิจัย พบว่า นายกลยุทธ์ ฉายแสง เป็นผู้มีบทบาทสำคัญทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเฉพาะในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ซึ่งเคยเป็นจุดเริ่มต้นบนถนนสายการเมืองของตระกูลฉายแสง

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 เมษายน 2551) กล่าวว่า แม้ว่าชื่ออาจจะไม่โด่งดังเหมือนพี่ชายของเขาอย่างนายจาตุรนต์ ฉายแสง แต่ทว่าในวงการเมืองเขตอำเภอเมืองและใกล้เคียงรับรู้กันดีว่าเขา คือ กลไกสำคัญ ของคะแนนเสียงทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติของพี่น้องในตระกูลฉายแสง เนื่องจากเขาอยู่ในองค์กรปกครองท้องถิ่น ในฐานะนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา และเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชนในพื้นที่มากที่สุด ด้วยบุคลิกภาพที่สุ่มเยือกเย็น และที่สำคัญเขา คือ หัวคะแนนคนสำคัญของตระกูลฉายแสง

จากการวิจัยภูมิหลังของ นายกลยุทธ์ ฉายแสง พบว่า เขาเป็นบุตรคนที่ 2 ของตระกูลฉายแสง เกิดวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2500 เป็นน้องชายของนายจาตุรนต์ ฉายแสง ก่อนจะเข้าสู่สนามการเมืองท้องถิ่น นายกลยุทธ์ ฉายแสง เคยเป็นทนายความระยะหนึ่งหลังจบการศึกษา นักข่าวท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 มีนาคม 2551) กล่าวว่า ก่อนที่ผู้เป็นพ่อจะผลักดันเข้าสู่สนามการเมืองท้องถิ่น เส้นทางชีวิตทางการเมือง เริ่มต้นจากการลงสมัครรับเลือกตั้งในฐานะสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราจนก้าวมาเป็นนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราที่ยาวนานที่สุดถึง 4 สมัย ถือว่าเป็นการครองตำแหน่งนายกเทศมนตรีที่ยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์

ของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา นายยะดังกกล่าวเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงเสถียรภาพ
ทางการเมืองของตระกูลฉายแสงได้อย่างชัดเจน

นักการเมืองท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 มีนาคม 2552) กล่าวว่า
ในยุทธศาสตร์ทางการเมืองของตระกูลฉายแสงสำหรับเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา
เป็นฐานที่มั่นสำคัญเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางการเมือง ที่ใช้เพื่อเป็นฐานของการเมือง-
ระดับชาติ โดยมีตระกูลฉายแสงที่มีผู้คุมกลไกไว้อย่างมั่นคงพร้อม ๆ กับการสร้าง-
เครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง ด้วยระบบอุปถัมภ์ของตระกูลฉายแสงจนทำให้เทศบาล-
เมืองฉะเชิงเทรามีสถานะเป็นองค์กรจัดตั้งคะแนนเสียงสำคัญของตระกูลฉายแสง
และตกผลึกเป็นขั้วอำนาจทางการเมืองหลักขั้วหนึ่งของจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยขั้วอำนาจ
ทางการเมืองของจังหวัดฉะเชิงเทราประกอบด้วยขั้วอำนาจ 2 ขั้ว คือ ขั้วตระกูลฉายแสง
และขั้วตระกูลตันเจริญ ทำให้ลักษณะโครงสร้างอำนาจภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา
จึงมีลักษณะสองขั้วอำนาจที่มีอิทธิพลทางการเมืองสูงสุดของจังหวัด สำหรับพื้นที่
เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรานั้นเป็นเขตอิทธิพลเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ทางการเมืองที่ตระกูล-
ฉายแสงให้ความสำคัญมากและจะไม่ยอมให้กลุ่มการเมืองหรือขั้วอำนาจใดมาแทรกแซง
หรือแย่งชิงพื้นที่การเมืองในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราได้เป็นอันขาด

บทพิสูจน์ที่เห็นได้อย่างชัดเจนในกรณีพรรคประชาธิปัตย์พยายามเจาะฐาน-
การเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดฉะเชิงเทราโดยการส่งผู้สมัครเข้ามาแข่งขันเพื่อหวัง
แย่งชิงพื้นที่การเมืองหลังจากพรรคประชาธิปัตย์ได้ชัยชนะการเลือกตั้ง ส.ส. ในเขตภาค-
ตะวันออกหลายเหตุพรรคประชาธิปัตย์ได้ประเมินคะแนนนิยมของพรรคในขณะนั้น
และเห็นว่า พรรคประชาธิปัตย์น่าจะมีโอกาสขยายพื้นที่ได้บ้างในเขตภาคตะวันออก
เนื่องด้วยขณะนั้นเกิดกระแสความตกต่ำของระบอบทักษิณและเครือข่ายของระบบ-
ทักษิณ ในภาคตะวันออกตกต่ำลงไปมากเกิดความขัดแย้งในกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่น
รวมถึงกระแสพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่ไม่พอใจกับสภาพการเมืองที่มี
การผูกขาดอยู่ในกลุ่มชนชั้นนำเพียงไม่กี่ตระกูลในภาคตะวันออก ดังนั้น การขยายพื้นที่
ทางการเมืองที่ในภาคตะวันออกน่าจะเป็น โอกาสที่เหมาะสมของพรรคประชาธิปัตย์

สำหรับกรณีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราครั้งล่าสุด
พรรคประชาธิปัตย์ได้ประกาศสนับสนุน นายชาติ เจริญสุข อดีตผู้สมัคร ส.ส. สอบตก

ของพรรคประชาธิปัตย์ลงแข่งขันกับ นายกลยุทธ์ ฉายแสง ทายาทตระกูลฉายแสง ที่ผูกขาดอำนาจในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรากว่า 3 สมัย เพราะเห็นว่า ในสถานการณ์ดังกล่าวพรรคประชาธิปัตย์น่าจะมีโอกาสขยายพื้นที่ได้บ้าง

ด้วยการประเมินเพียงแค่กระแสพรรคประชาธิปัตย์และความตกต่ำของอีกฝ่ายหนึ่ง และผลการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งที่ผ่านมาที่พรรคประชาธิปัตย์ได้ ส.ส. หลายที่นั่งในภาคตะวันออกน่าจะมีผลต่อการเมืองในระดับท้องถิ่นอยู่บ้าง แต่ทว่าพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้วิเคราะห์โครงสร้างอำนาจท้องถิ่น เครือข่ายความสัมพันธ์เชิงอำนาจในท้องถิ่นที่เป็นจริง โดยเฉพาะพื้นที่ยุทธศาสตร์ทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นที่เขาจะต้องรักษาไว้เพราะเป็นฐานที่มั่นสำคัญทางการเมือง

การขับเคลื่อนขยายพื้นที่ทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในฐานะหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ถึงขนาดได้ลงพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราเพื่อช่วย นายชาติ เจริญสุข หาเสียงเพื่อชิงคะแนนจากตระกูลฉายแสงที่ผูกขาดอำนาจมาอย่างยาวนาน

สำหรับนายชาติ เจริญสุข คือ อดีตผู้สมัคร ส.ส. สอบตของพรรคประชาธิปัตย์แบบแบ่งเขตการเลือกตั้ง ส.ส. ที่ผ่านมา และได้ลงสมัครรับเลือกตั้งแย่งชิงเก้าอี้นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราพร้อมลูกทีม ลงสมัครในนามพรรคประชาธิปัตย์อย่างเป็นทางการ และเป็นการลงแข่งขันกับนักการเมืองตระกูลใหญ่ ตระกูลดังอย่างนายกลยุทธ์ ฉายแสง นักการเมืองเจ้าถิ่นอดีตนายกเทศมนตรีคนเก่า ที่เกาะติดครอบครองพื้นที่แบบผูกขาด ชนิดไม่มีฝ่ายค้านมายาวนานถึง 12 ปี รวม 3 สมัย ซึ่งที่ผ่านมาไม่มีผู้ใดกล้าที่จะลงสมัครแข่งขันวัดทาบขมมีด้วย

การลงมาในพื้นที่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ในครั้งนั้นของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นการลงมาช่วยสนับสนุนลูกพรรคหาเสียงในระดับท้องถิ่น ที่พรรคได้ให้การสนับสนุนลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค ที่มีอีกหลายแห่ง ทั้งระดับเทศบาล และ อบจ. ซึ่งเป็นการส่งลงสมัครในระดับท้องถิ่นนอกเขต กทม. เป็นครั้งแรก ที่ทางพรรคยังไม่เคยส่งลงสมัครในระดับนี้มาก่อน โดยในแนวนโยบายการบริหารงานหลัก ๆ ก็จะคล้ายกัน ด้วยการสนับสนุนการกระจายอำนาจ สนับสนุนทางการศึกษา แนวนโยบายวาระประชาชนมาโดยตลอด

สำหรับความคาดหวังจากการเลือกตั้งในครั้งนี้ ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 เมษายน 2552) กล่าวว่า จากการเลือกตั้งในครั้งนี้ เชื่อว่า จะได้รับความไว้วางใจจากประชาชนชาวจังหวัดฉะเชิงเทราที่จะให้การสนับสนุนอีกครั้ง เพราะดูจากผลคะแนนการเลือกตั้ง ส.ส. ในแบบสัดส่วนของพรรคประชาธิปัตย์ ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา แล้วมีคะแนนอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ซึ่งหลังจากนี้จะได้ลงพื้นที่ ช่วยผู้สมัครหาเสียงในระดับท้องถิ่น ทั้งชลบุรี สุรินทร์ ที่ลงสมัครในระดับเทศบาล และ อบจ. ที่ได้ทยอยอนุมัติไปทั่วประเทศ

แต่ปรากฏว่า ผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี โดยตรงของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา แม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะพยายามชวน โยบายต่าง ๆ เพื่อหวังคะแนนเสียงจากประชาชน แต่ผลการเลือกตั้ง นายกฤษฎ ฉายแสง อดีตนายกเทศมนตรีที่ผูกขาดอำนาจมากกว่า 12 ปี ยังคงรักษาที่นั่งในตำแหน่งนายกเทศมนตรีในสมัยที่ 4 ด้วยคะแนนเสียงทิ้งห่าง นายชาติ เจริญสุข การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีที่ผ่านมาเป็นบทพิสูจน์ให้เห็นถึงบารมีของตระกูลฉายแสงในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองฉะเชิงเทราได้อย่างชัดเจน ตามที่ผู้วิจัยได้อธิบายแล้ว ในข้างต้นว่าเขตอำเภอเมืองเป็นเขตอิทธิพลและฐานการเมืองสำคัญของตระกูลฉายแสง จึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่ใคร หรือพรรคการเมืองใดจะเข้ามาแย่งชิงพื้นที่การเมืองของตระกูลฉายแสง การวิจัยถึงเส้นทางชีวิตทางการเมืองของนายกฤษฎ ฉายแสง ในสนามเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา พบว่า มีประวัติการทำงานที่น่าสนใจ ดังนี้ (กฤษฎ ฉายแสง, 2552)

1. เทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2528-2533
2. เทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2533-2538
3. นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2538-2542
4. นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2542-2546
5. นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2547-2551
6. นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2551 - ปัจจุบัน

จากประสบการณ์ทางการเมืองและการบริหารของนายกฤษฎ ฉายแสง ที่ผู้วิจัย ได้นำเสนอข้างต้นเป็นการตอกย้ำให้เห็นบารมีและอิทธิพลของตระกูลฉายแสง ได้อย่างชัดเจน การวิจัยความมีเสถียรภาพทางการเมืองของนายกฤษฎ ฉายแสง พบว่า

นอกจากได้แรงสนับสนุนจากผู้เป็นพ่ออย่างนายอนันต์ ฉายแสง ที่เป็นผู้ขับเคลื่อน
 ในระยะต้น ส่วนสำคัญประการต่อมา คือ ความสามารถของนายกลยุทธ ฉายแสง
 ในเชิงการบริหารจัดการ ด้วยประสบการณ์ที่ยาวนานของนายกลยุทธ ฉายแสง
 ดำเนินรวมทั้งแต่การดำรงตำแหน่งเทศมนตรีจนถึงปัจจุบัน ในฐานะนายกเทศมนตรี
 ถึง 25 ปี

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล,
 20 เมษายน 2551) กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่มีการกล่าวถึงอยู่เสมอเกี่ยวกับ นายกลยุทธ ฉายแสง
 คือ บุคลิกภาพที่สุชุม นุ่มนวล ใจเย็นของ นายกลยุทธ ฉายแสง เป็นข้อได้เปรียบที่สำคัญ
 ที่ทำให้ผู้ร่วมงานทั้งที่เป็นกลุ่มนักการเมือง ข้าราชการประจำ บุคคลากรท้องถิ่น
 อยากร่วมงานด้วยรวมถึงประชาชน โดยทั่วไปก็ให้ความเคารพอย่างกว้างขวาง
 ต่อนายกลยุทธ ฉายแสง ภาพลักษณ์ดังกล่าวจึงทำให้เขามีคะแนนเสียงนิยมเป็นต้นทุน
 อยู่มากพอสมควรบวกกับฐานคะแนนของตระกูลฉายแสง จึงไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะมีใคร
 มาล้มตำแหน่งนายกเทศมนตรีหรือแย่งชิงอำนาจจากเขาได้ง่าย ๆ 25 ปีของตำแหน่ง
 ผู้บริหารเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราจากเทศมนตรีถึงนายกเทศมนตรี จึงเป็นบทพิสูจน์
 สำคัญของ นายกลยุทธ ฉายแสง และตระกูลฉายแสง และเป็นการตอกย้ำให้เห็นบารมี
 ของชั่วอำนาจชั่วสำคัญของจังหวัดฉะเชิงเทราภายใต้อิทธิพลของตระกูลฉายแสง

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 เมษายน 2551) กล่าวว่า
 ความมีเอกภาพและเสถียรภาพทางการเมืองของนายกลยุทธ ฉายแสง ที่สามารถผูกขาด
 อำนาจในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราอย่างยาวนานและเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ตระกูล-
 ฉายแสงสามารถสถาปนาเป็นชั่วอำนาจหลักชั่วอำนาจหนึ่งของจังหวัดฉะเชิงเทรา
 เกิดขึ้นได้จากกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่คอยช่วยเหลือภายใต้กลไกระบบ
 อุปถัมภ์และการสนับสนุนในฐานะคณะผู้บริหารของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราและกลุ่มนี้
 ยังมีฐานะเป็นหัวคะแนนหลักให้กับกลุ่มตระกูลฉายแสง ประกอบด้วย

1. นายพงษ์ศักดิ์ ร่มโพธิ์ทอง รองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา อดีตเขาเคย
 ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2535-2538 เทศมนตรีเมือง-
 ฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2538-2542 เทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2542-2546 รองนายก-

เทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2547-2551 และรองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2551 - ปัจจุบัน

2. ดร. วิโรจน์ ศรีโกศา รองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา อดีตผู้อำนวยการ-โรงเรียนวัดคอนทอง จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2547-2551 และรองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2551 - ปัจจุบัน

3. นายบุญทวี สุขรัตน์อมรกุล รองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา อดีตเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2538-2542 เทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2542-2546 รองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2547-2551 และเป็นรองนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2551 - ปัจจุบัน

4. นายมงคล มังคละคุปต์ ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา อดีตรองผู้อำนวยการ โรงเรียนดัดดรุณี จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2550-2551 และที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2551 - ปัจจุบัน

5. นางสุรวดี เป้าเปี่ยมทรัพย์ ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา อดีตสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2542-2546 สมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2547-2551 ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2551 - ปัจจุบัน

6. นายชนะวิทย์ ฉายแสง เลขานุการนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา อดีตผู้ช่วยดำเนินงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา เขต 1 เลขานุการนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2547-2551 และเลขานุการนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2551 - ปัจจุบัน นอกจากนี้เขายังถูกวางตัวให้เป็นทายาททางการเมืองของตระกูลฉายแสงรุ่นที่สาม

นอกจากเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่อยู่ในกลุ่มคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ที่จะคอยสนับสนุนช่วยเหลือทั้งในด้านการบริหารและด้านการเมืองแล้ว การวิจัย พบว่า ตระกูลฉายแสงยังมีเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่สำคัญไม่แพ้กัน คือ กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราที่เป็นฐานสำคัญของตระกูลฉายแสง และมีการเกื้อกูลสนับสนุนทางการเมืองกันมาอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลที่ผู้วิจัยนำเสนอ

ต่อไปเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง เราจะพบว่า เครือข่าย-พันธมิตรทางการเมืองที่ตระกูดฉายแสงให้การสนับสนุนจะมีภูมิหลังทางการเมืองยาวนานพอสมควรแต่ละท่านดำรงตำแหน่งหลายสมัย เป็นการชี้ให้เห็นสภาพการเกื้อกูลและอุปถัมภ์กันทางการเมืองระหว่างตระกูลฉายแสงกับเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง เป็นการสร้างการเมืองที่คลุยกายภายในชั่วอำนาจของตระกูลฉายแสงที่เครือข่าย-พันธมิตรทางการเมืองที่อยู่ภายใต้ร่มเงาของตระกูลฉายแสงจะมีพื้นที่อำนาจทางการเมืองที่ถูกแบ่งสรรจากบ้านใหญ่ฉายแสงอย่างลงตัว

นอกจากเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่เป็นกลุ่มผู้บริหารเทศบาล นักการเมือง-ท้องถิ่น การวิจัย พบว่า เครือข่ายพันธมิตร ที่สำคัญอีกกลุ่มในเขตเทศบาลเมือง-ฉะเชิงเทรา คือ กลุ่มประชาชนชุมชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราทั้ง 19 ชุมชนสังกัดอยู่กับบ้านใหญ่ตระกูลฉายแสง บทบาทสำคัญของกลุ่มประชาชนชุมชน คือ การเป็นตัวเชื่อมสำคัญระหว่างเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรากับได้อิทธิพลของตระกูลฉายแสงกับประชาชนทั่วไป ผ่านกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ทำให้สัมพันธภาพเชิงอำนาจของตระกูลฉายแสงสามารถดำรงอยู่อย่างเป็นระบบในฐานะชนชั้นนำท้องถิ่นกับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

จากการนำเสนอข้อมูลข้างต้นของผู้วิจัยเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงระบบกลไกที่ถูกสถาปนาขึ้นของกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่น ที่สถาปนาโดยตระกูลฉายแสงผ่านเวทีการเมืองท้องถิ่น ที่เป็นฐานและยุทธศาสตร์การเมืองที่สำคัญของตระกูลฉายแสง โดยอาศัยระบบอุปถัมภ์ทางการเมืองแก่เครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองเรื่อยไปจนถึงประชาชนในพื้นที่เป็นตัวประสานสร้างความแข็งแกร่งให้กับโครงสร้างอำนาจภายใต้อิทธิพลของตนเอง สอดคล้องกับบทวิเคราะห์ของ ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน (2552) ที่อธิบายการก่อรูปขึ้นของลักษณะ โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นว่ามีลักษณะเสมือนกับการก่อรูปของอิฐบล็อกที่ถูกก่อรูปขึ้นจนเป็น โครงสร้างอำนาจในปริมาตรโดยมีระบบอุปถัมภ์เป็นตัวประสานเชื่อมอิฐบล็อกให้เกิดความแข็งแรงของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น

นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง เกิดเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2502 เป็นบุตรชายคนที่สาม นายอนันต์ ฉายแสง น้องชายอีกคนของ นายจาตุรนต์ ฉายแสง และนายกลยุทธ ฉายแสง

นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 เมษายน 2551) กล่าวว่า ชีวิตบนเส้นทางถนนสายการเมืองของนายวุฒิพงษ์ ฉายแสง ไม่ได้แตกต่างจากพี่ชายทั้งสองของตระกูลฉายแสงที่ผลักดันจากผู้เป็นพ่อ คือ นายอนันต์ ฉายแสงและพี่ชายอย่างนายจาตุรงค์ ฉายแสง การวิจัย พบว่า ก่อนที่นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง จะเข้าสู่การเมืองเต็มตัว ในปี พ.ศ. 2528 เขาเคยดำรงตำแหน่งเลขานุการส่วนตัวรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ถือว่าเป็นก้าวแรกบนถนนการเมืองของเขา (ฐานข้อมูล-สมาชิกรัฐสภาไทย, 2552)

จนมีการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2544 ภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป ครั้งที่ 20 เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 การเลือกตั้งครั้งนี้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 500 คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คน และมาจากกาเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน 100 คนซึ่งเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในประวัติศาสตร์การเมืองไทยในขณะนั้น เพราะได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (ฉบับที่ 16)

จังหวัดฉะเชิงเทราได้แบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็น 4 เขตการเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 4 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 ในขณะนั้น ดังนี้

ตาราง 1

ผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

เขต	หมายเลข	ชื่อ-สกุล	ชื่อพรรค	รวมคะแนน
1	7	นายอนันต์ ฉายแสง	ไทยรักไทย	39,531
	9	ร.ต.หญิง พนิดา เกษมมงคล	ชาติไทย	3,899
	13	นายจิรพงษ์ หมุคธรรม	ราษฎร	2,761
	16	นายเอกชัย ฐูปนานนท์	ประชาธิปัตย์	19,336
	18	นายจีระพันธ์ เจริญสุข	ประชากรไทย	515
	21	นางสาวยุคลธร นีบุตรานนท์	ชาติพัฒนา	920
		รวมทั้งสิ้น		66,962

ตาราง 1 (ต่อ)

เขต	หมายเลข	ชื่อ-สกุล	ชื่อพรรค	รวมคะแนน
2	5	นายมานพ คณะเสน	ความหวังใหม่	5,013
	7	นายจักรพันธ์ ทัดติยกุล	ไทยรักไทย	18,107
	11	นายยุทธศักดิ์ เสน่หา	ถิ่นไทย	1,070
	16	นายชัยสิทธิ์ พูลสมบัติ	ประชาธิปัตย์	8,685
	18	นายชัยศิริ เอี่ยมศิริ	ประชากรไทย	312
	21	นายอิทธิ ศิริลัทธยากร	ชาติพัฒนา	34,879
		รวมทั้งสิ้น		68,066
3	5	นายสุชาติ ดันเจริญ	ความหวังใหม่	24,324
	7	พ.ต.ท. สมศักดิ์ สุวรรณวงษ์	ไทยรักไทย	19,462
	11	นายพิชัย หงษ์สุวรรณ	ถิ่นไทย	1,301
	16	นายพงษ์ศักดิ์ เข้มทอง	ประชาธิปัตย์	5,377
	18	นางขวัญใจ พิทักษ์ศิลป์	ประชากรไทย	201
	21	นายสุนันท์ บุญประเสริฐ	ชาติพัฒนา	6,222
		รวมทั้งสิ้น		56,887
4	7	นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง	ไทยรักไทย	41,807
	13	นายจักรวาล ท้วมเจริญ	ราษฎร	18,207
	18	นายวรวุฒิ พัดทอง	ประชากรไทย	670
	21	นางสาวจรินทร์ ช่องท้วม	ชาติพัฒนา	1,129
		รวมทั้งสิ้น		61,813

ที่มา. จาก เอกสารเผยแพร่ผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2544 (หน้า 4), 2544, โดย สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา, ฉะเชิงเทรา: ผู้แต่ง.

ผู้ที่ได้รับการประกาศให้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

เขตเลือกตั้งที่ 1 นายอนันต์ ฉายแสง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 4 สังกัด
พรรคไทยรักไทย

เขตเลือกตั้งที่ 2 นายอิทธิ ศิริลัทธยากร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 4 สังกัด
พรรคชาติพัฒนา

เขตเลือกตั้งที่ 3 นายสุชาติ ตันเจริญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 7 สังกัด
พรรคความหวังใหม่

เลือกตั้งที่ 4 นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก สังกัดพรรค-
ไทยรักไทย

จากการวิจัย จะพบว่า การเลือกตั้งครั้งนี้แม้ว่าจะเป็นสมัยแรกของ นายวุฒิพงษ์
ฉายแสง ที่เข้าสู่การเมืองในระดับชาติภายใต้การสนับสนุนของตระกูลฉายแสง แต่ทว่า
ด้านหนึ่งทำให้เราเห็นภาพการขยายพื้นที่ทางการเมืองครั้งสำคัญของตระกูลฉายแสง
ภายในจังหวัดฉะเชิงเทราได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ การเลือกตั้งในครั้งนี้นายจาตุรนต์
ฉายแสง ขึ้นไปสมัครในระบบบัญชีรายชื่อ (party list) ของพรรคไทยรักไทยในขณะนั้น
และเงื่อนไขการเลือกตั้งในระบบเขต เดียวเบอร์เดียวทำให้ตระกูลชนชั้นนำท้องถิ่น
และข้าอำนาจทางการเมือง ต้องช่วงชิงความได้เปรียบทางการเมืองในการขยายพื้นที่
ของตนเองให้ได้มากที่สุด สำหรับตระกูลฉายแสงเองก็นิ่งเฉยไม่ได้ในสถานการณ์
ดังกล่าว ในการเลือกตั้งครั้งนี้ตระกูลฉายแสง ภายใต้การนำของ นายอนันต์ ฉายแสง
กลับมาสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. อีกครั้งในเขตเลือกตั้งที่ 1 และได้ขยายพื้นที่อำนาจ
ทางการเมืองในเลือกตั้งที่ 4 โดยการส่งนายวุฒิพงษ์ ฉายแสง เข้าสู่สนามการเมือง
เป็นสมัยแรก สังกัดพรรคไทยรักไทย เพื่อชิงความได้เปรียบเทียบกับข้าการเมืองอีกหัว
คือ ตระกูลตันเจริญมีเพียงเขตเดียว คือ เขตเลือกตั้งที่ 3 แม้ว่าจะมี นายอิทธิ ศิริลัทธยากร
เป็นพันธมิตรทางการเมืองในเขตเลือกตั้งที่ 2 ในส่วนลึกแล้วตระกูลตันเจริญ ไม่เคยไว้วาง
นายอิทธิ ศิริลัทธยากร เพราะรู้ว่า นายอิทธิ ศิริลัทธยากร เองก็มีความพยายาม
จะสถาปนาอำนาจเหมือนกันแต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องฐานทางเศรษฐกิจและฐานการเมือง
ที่ไม่มีความเป็นเอกภาพพอทำให้ นายอิทธิ ศิริลัทธยากร ยังจำเป็นต้องรักษาสัมพันธภาพ

ในฐานะพันธมิตรทางการเมืองของตระกูลตันเจริญต่อไป สำหรับบทบาททางการเมืองของ นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง หลังจากเขาเข้าสู่สนามการเมืองตามรอยพ่อและพี่ชาย ในฐานะ ส.ส. เขต 4 ของจังหวัดฉะเชิงเทรา และสภาชุดนี้ได้สิ้นสุดลงเมื่อครบวาระ 4 ปี เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2548 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป ครั้งที่ 21 เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 การเลือกตั้งครั้งนี้ มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 500 คน โดยมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 400 คน และมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน 100 คน จังหวัดฉะเชิงเทรามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือก ดังนี้

ตาราง 2

ผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

เขต	หมายเลข	ชื่อ-สกุล	ชื่อพรรค	รวมคะแนน
1	1	นายสัมพันธ์ ไตรติลานันท์	ชาติไทย	2,886
	4	พ.ต.ท. พชรเกรียงชัย สิงหนาด	ประชาธิปัตย์	24,898
	9	นางฐิติมา ฉายแสง	ไทยรักไทย	51,726
		รวมทั้งสิ้น		79,510
2	4	นายชาติ เจริญสุข	ประชาธิปัตย์	19,587
	9	นายสมชัย อัสวชัยโสภณ	ไทยรักไทย	50,410
	11	นายชัยสิทธิ์ พูลสมบัติ	มหาชน	10,777
		รวมทั้งสิ้น		80,774
3	1	นางสาวนิรมล งามทรัพย์มณี	ชาติไทย	3,986
	4	นายพงษ์ศักดิ์ เข้มทอง	ประชาธิปัตย์	10,236
	9	นายสุชาติ ตันเจริญ	ไทยรักไทย	61,571
		รวมทั้งสิ้น		75,793

ตาราง 2 (ต่อ)

เขต	หมายเลข	ชื่อ-สกุล	ชื่อพรรค	รวมคะแนน
4	4	นายจักรวาล ท้วมเจริญ	ราษฎร	30,439
	9	นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง	ไทยรักไทย	52,671
		รวมทั้งสิ้น		83,110

ที่มา. จาก เอกสารเผยแพร่ผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2548 (หน้า 3), 2548, โดย สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา, ฉะเชิงเทรา: ผู้แต่ง.

เขตเลือกตั้งที่ 1 นางจิตติมา ฉายแสง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก
 เขตเลือกตั้งที่ 2 นายสมชัย อัสวชัย โสภณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก
 เขตเลือกตั้งที่ 3 นายสุชาติ ตันเจริญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 8
 เขตเลือกตั้งที่ 4 นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 2
 การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นสมัยที่ 2 นายวุฒิพงศ์ ฉายแสงและเป็นสมัยแรกของ
 นางจิตติมา ฉายแสง เป็นที่น่าตั้งข้อสังเกตในกรณีการเลือกตั้งครั้งนี้ พบว่า ผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งลงสมัครในนามพรรคไทยรักไทยทั้งสิ้นซึ่ง ในขณะนั้นเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางถึงกระแสพรรคไทยรักไทยในต่างจังหวัด ผู้สมัครแต่ละท่านจึงหวังอาศัยกระแสพรรคไทยรักไทยและนโยบายประชานิยมและในขณะเดียวกันก่อนการเลือกตั้งในครั้งนี้ ส.ส. กว่าครึ่งสภาก็ได้ย้ายพรรคมาสังกัดพรรคไทยรักไทย จนถึงขนาด พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ประกาศที่จะจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียว

ผลการเลือกตั้งครั้งนี้นอกจากเป็นการประเมนกระแสพรรคไทยรักไทย แต่ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรายังเป็นการยืนยันและตอกย้ำให้เห็นถึงอิทธิพลและบารมีของตระกูลฉายแสง กับตระกูลนัยยะทางการเมืองที่ต้องการพยายามรักษาพื้นที่อำนาจทางการเมือง เห็นได้อย่างชัดเจนถึงเสถียรภาพทางอำนาจในพื้นที่การเมืองโดยเฉพาะ เขต 1 และเขต 4 ที่เป็นฐานอำนาจของตระกูลฉายแสงนั้นมีเอกภาพกว่าเขต 2 และเขต 3 ซึ่งเป็นฐานของตระกูลตันเจริญ แต่ทว่านายสุชาติ ตันเจริญกุมพื้นที่ได้เฉพาะ เขต 3 แต่ในขณะที่ต้องปล่อยเขต 2 นั้นเป็นพื้นที่ประณีประนอมกันมาตลอดระหว่างตระกูล-

ต้นเจริญ ตระกูลอัสวชัย โสภณ และตระกูลศิริลักษณ์ชยากร ซึ่งเป็นการรักษาพันธมิตร
ทางการเมือง

หลังการเลือกตั้งสถานการณ์ทางการเมืองในระดับชาติที่วุ่นวาย ได้ส่งผลกระทบต่อตระกูลฉายแสงเป็นอย่างมากโดยเฉพาะนายจาตุรนต์ ฉายแสง กล่าวคือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2548 ภายใต้การนำของ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร พรรคไทยรักไทยได้คะแนนเสียงจากการเลือกตั้งอย่างท่วมท้นสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้เป็นครั้งแรกในหน้าประวัติศาสตร์การเมืองไทย

พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย ประกาศจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียว เพื่อเป็นการขจัดความยากลำบากในการดำเนินการบริหารราชการหลายพรรคการเมือง รัฐบาลพรรคไทยรักไทยสมัยที่สองนี้ เป็นรัฐบาลที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนทั่วทุกภาคทั้งในเมืองและชนบท จึงเป็นรัฐบาลชุดแรกในประวัติศาสตร์ไทย ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่มาจากพรรคการเมืองเดียวซึ่งได้รับการเลือกตั้งเกินกึ่งหนึ่งของสภาผู้แทนราษฎร

ผลการเลือกตั้งในครั้งนี้ ทำให้การเมืองไทย มีแนวโน้มที่จะพัฒนาเข้าสู่ระบบสองพรรคหลังจากจัดตั้งรัฐบาลได้ไม่นานนัก ก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากฝ่ายผู้ไม่เห็นด้วย ซึ่งเป็นผู้เสียผลประโยชน์จากนโยบายรัฐบาลผู้นิยมพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้าม และนักวิชาการที่มีแนวคิดแตกต่างกับรัฐบาลโดยสาเหตุหลักมาจากการกล่าวหาว่า รัฐบาลมุ่งเอื้อประโยชน์ให้กับเครือข่ายและพวกพ้อง พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร มิได้ตอบคำถามต่าง ๆ เหล่านั้นอย่างชัดเจน ความขัดแย้งยืดเยื้อ จนวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร และจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นใหม่ ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549

แต่การเลือกตั้ง ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549 ศาลรัฐธรรมนูญได้ตัดสินให้ การเลือกตั้งในครั้งนี้เป็นโมฆะ และเป็นฉนวนเหตุนำไปสู่คดียุบพรรคการเมืองเนื่องจากการเลือกตั้ง 2 เมษายน พ.ศ. 2549 เป็นคดีประวัติศาสตร์ที่พรรคไทยรักไทย พรรคพัฒนาชาติไทย และพรรคแผ่นดินไทย ในคดีกลุ่มที่ 1 พรรคประชาธิปัตย์และพรรคประชาธิปัตย์ก้าวหน้าในคดีกลุ่มที่ 2 ถูกฟ้องร้องเป็นจำเลยในข้อกล่าวหา เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย และกระทำการอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการไต่สวนพยานครบถ้วน เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2550 ต่อมาตุลาการรัฐธรรมนูญแต่ละคน ได้มีคำวินิจฉัยส่วนตัวออกมาเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้อ่านคำวินิจฉัยกลางในช่วงบ่ายจนถึงเกือบเที่ยงคืนของ วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 เริ่มจากคดีกลุ่มที่ 2 ในส่วนพรรคประชาธิปัตย์และพรรคประชาธิปัตย์ก้าวหน้า

คำวินิจฉัยของตุลาการรัฐธรรมนูญ สรุปว่า พรรคประชาธิปัตย์ไม่มีความผิดในทุกข้อกล่าวหาส่วนอีก 4 พรรค มีความผิดจริง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคประชาธิปัตย์-ก้าวหน้า พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทยรวมทั้งให้เพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคทั้ง 4 พรรค มีกำหนด 5 ปี การยุบพรรค-ไทยรักไทยส่งผลกระทบต่อตระกูลฉายแสงเป็นอย่างมากเพราะทำให้ นายจาตุรนต์ ฉายแสง ในฐานะกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทยต้องคำพิพากษาให้ถูกตัดสิทธิทางการเมือง 5 ปี เงื่อนไฉดังกล่าวทำให้บทบาทของนายวุฒิพงษ์ ฉายแสงมีบทบาทแทนพี่ชาย หลังจากพรรคไทยรักไทยถูกคดียุบพรรคการเมืองเนื่องจากการเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549 กลุ่มไทยรักไทย (เดิม คือ พรรคไทยรักไทย) มีมติที่จะส่งอดีต ส.ส. เก่าสมัครเป็นสมาชิกพรรคพลังประชาชน เพื่อลงรับเลือกตั้งครั้งใหม่ หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช พ.ศ. 2550

การเลือกตั้ง ส.ส. ในจังหวัดฉะเชิงเทราครั้งนี้ ตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้ว ในช่วงต้นว่าหลัง นายจาตุรนต์ ฉายแสง ต้องคำพิพากษาให้ถูกตัดสิทธิทางการเมือง 5 ปี บทบาททางการเมืองในสนามการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งนี้ ตกอยู่ในมือของ นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง และน้องสาวคนสุดท้อง นางจิตติมา ฉายแสง โดยมีพ่อและพี่ชายคอยให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ในสนามการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งนี้ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 2 เขตเลือกตั้งตามเงื่อนไขรัฐธรรมนูญ 2550

โดยเฉพาะในเขตเลือกตั้งที่ 2 ซึ่งเป็นพื้นที่สนามแข่งขันของตระกูลฉายแสง การวิจัย พบว่า การเลือกตั้งครั้งนี้มีผู้สมัครเลือกตั้ง ส.ส. ถึง 16 คน จาก 8 พรรคการเมือง ซึ่งถือว่าการเลือกตั้งที่มีผู้สมัครมากที่สุดของประวัติศาสตร์การเลือกตั้งในจังหวัด-ฉะเชิงเทรา หัวคะแนน ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 เมษายน 2551) กล่าวว่า ทั้งนี้มีคนที่มีชื่อเสียงโดดเด่น เช่น นางพรรณี จารุสมบัติ จากพรรคเพื่อ-

แผ่นดิน นางพรรณิ จารุสมบัติ เป็นน้องสาวของนายพินิจ จารุสมบัติ ซึ่งเป็นนักการเมืองชั้นนำของประเทศที่ไปเติบโตทางภาคอีสาน ในการเลือกตั้งครั้งนี้ นายพินิจ จารุสมบัติ ลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อหวังเปิดพื้นที่การเมืองในบ้านเกิดของตนเอง หรือ ดร. บุญเลิศ ไพรินทร์ พรครรวมใจไทยชาติพัฒนา อดีต สว.

แม้ว่าการเลือกตั้งครั้งนี้จะมีผู้สมัครที่มีชื่อเสียงลงแข่งขันหลายท่านและมีการตั้งข้อสังเกตว่า การเลือกตั้งครั้งนี้กลุ่มทหาร ข้าราชการ พยายามใช้กลไกของรัฐแทรกแซงการเลือกตั้งเพื่อสกัดพรรคพลังประชาชนเพราะมองว่าพรรคพลังประชาชน คือ ตัวแทนของพรรคไทยรักไทย แต่ผลการเลือกตั้งในเขต 2 ตระกูลฉายแสงยังคงรักษาพื้นที่และตำแหน่ง ส.ส. เอาไว้ได้ด้วยคะแนนทิ้งห่างคู่แข่งแบบถล่มทลาย นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง ได้คะแนนถึง 69,092 คะแนน ในขณะที่ นางจิตติมา ฉายแสง ได้คะแนน 62,331 คะแนน

ตาราง 3

ผู้สมัครเลือกตั้ง ส.ส. เขตเลือกตั้งที่ 2 (ระยอง-ตราด)

ชื่อพรรคการเมือง	หมายเลข	ชื่อ-สกุล	
เพื่อแผ่นดิน	1	นางพรรณิ จารุสมบัติ	54,029
	2	นายสุนทร จิรฐาวงศ์	13,406
ประชาธิปัตย์	3	นายชาวลิต เจริญพร	42,803
	4	นายจักรวาล ท่วมเจริญ	46,086
รวมใจไทยชาติพัฒนา	5	นายบุญเลิศ ไพรินทร์	3,895
	6	นางอินทรา รูปนันทน์	2,386
มัชฌิมาธิปไตย	7	นายเจ็จ ทองวิสัย	714
	8	นายวิชาญ บุญธรรม	1,147
เครือข่ายชาวนาแห่งประเทศไทย	9	นายเสน่ห์ แก้วมณีวงศ์	1,858
	10	นางผา สร้อยทอง	1,357
พลังประชาชน	11	นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง	69,092
	12	นางจิตติมา ฉายแสง	62,331

ตาราง 3 (ต่อ)

ชื่อพรรคการเมือง	หมายเลข	ชื่อ-สกุล	คะแนน
ชาติไทย	13	นายสุชาติ เอี่ยมทองคำ	1,764
	14	นายวรกิจ เสาวรส	1,098
ไท่ร่ำรวย	15	นางอมรา ปิยสกุลวงศ์	598
	16	นางสุวรรณณา มัดต่อเห็ด	385

ที่มา. จาก เอกสารเผยแพร่ผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2550 (หน้า 3), 2550, โดย สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา, ฉะเชิงเทรา: ผู้แต่ง.

ตาราง 4

ผู้สมัครเลือกตั้ง ส.ส. เขตเลือกตั้งที่ 1 (ฉะเชิงเทรา)

ชื่อพรรคการเมือง	หมายเลข	ชื่อ-สกุล ผู้สมัครฯ	คะแนน
เพื่อแผ่นดิน	1	นายพิเชษฐ์ ตันเจริญ	85,821
	2	นางกมลเนตร อินแบน	9,395
ประชาธิปไตย	3	พ.ต.ท. พชรเกรียงชัย สิงหนาท	18,930
	4	นายชาติ เจริญสุข	33,556
รวมใจไทยชาติพัฒนา	5	พ.ต.อ. เอนก เกิดสว่าง	1,742
	6	นายชัยวัฒน์ ศรีรักษา	1,338
มัชนิมาธิปไตย	7	นายสมทรง วงศ์ประดิษฐ์	639
	8	นายธีร ทัดติยกุลชัย	6,628
เครือข่ายชาวนาแห่งประเทศไทย	9	นายสมพร วัลตานนท์	1,140
	10	นายเที่ยง ท่วมประเสริฐ	1,195
พลังประชาชน	11	นายสมชัย อัสวชัยโสภณ	49,940
	12	นายอิทธิ ศิริลัทธยากร	75,994

ตาราง 4 (ต่อ)

ชื่อพรรคการเมือง	หมายเลข	ชื่อ-สกุล ผู้สมัครฯ	คะแนน
ชาติไทย	13	นายชนะพงษ์ เสวีวัลลภ	3,193
	14	นายกรกฎ แก้วคำ	1,167
ประชากรไทย	15	นายชนชัย ศรีสุข	631
	16	นายไพโรจน์ มาณัย	418
ไทยก้าวหน้า	17	นางกาญจนา วิทยานนท์	446
	18	นายเสรี มัคต่อเห็ด	489
ไทยเป็นไท	19	นายสาธิต ยืนสุข	195
	20	นายอภิวัฒน์ เกตุวัฒนา	203

ที่มา. จาก เอกสารเผยแพร่ผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2550 (หน้า 4), 2550, โดย สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา, ฉะเชิงเทรา: ผู้แต่ง.

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 เมษายน 2551) กล่าวว่า ในขณะที่เขต 1 ซึ่งเป็นพื้นที่ของตระกูลตันเจริญ แต่ในการเลือกตั้งครั้งนี้ นายสุชาติ ตันเจริญ ต้องคำพิพากษาในกรณีเดียวกับนายจาตุรนต์ ฉายแสง ต้องเว้นวรรคการเมือง 5 ปี การเลือกตั้งในเขต 1 ตระกูลตันเจริญจึงต้องให้ นายพิเชษฐ ตันเจริญ ซึ่งเป็นพี่ชาย นายสุชาติ ตันเจริญ ลงสมัครแทนในนามพรรคเพื่อแผ่นดิน โดยมีนายสุชาติ ตันเจริญ และกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นที่สังกัดกลุ่มบ้านใหญ่ตันเจริญ (พนมสารคาม) คอยสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง พร้อม ๆ กับเปิดทางให้พันธมิตรทางการเมืองอย่าง นายอิทธิ ศิริลัทธยากร ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคพลังประชาชน ผลการเลือกตั้งไม่เกินความคาดหมายของประชาชน นายพิเชษฐ ตันเจริญ ได้รับการเลือกตั้งด้วยคะแนนถึง 85,821 คะแนน ในขณะที่ นายอิทธิ ศิริลัทธยากร ได้คะแนนอันดับสอง 75,994 คะแนน

สำหรับตระกูลฉายแสงโดยเฉพาะ นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง หลังได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งนี้ ในการจัดตั้งรัฐบาลของพรรคพลังประชาชนภายใต้การนำ

ของนายสมัคร สุนทรเวช การจัดสรรตำแหน่งคณะรัฐมนตรี ปรากฏว่า นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางว่าเป็นการจัดสรรตามสัดส่วนคณะรัฐมนตรีของนายจาตุรนต์ ฉายแสง พี่ชายน้อยหนึ่ง คือ เป็นการให้ตำแหน่งตอบแทน นายจาตุรนต์ ฉายแสง ที่ช่วยดูแลพรรคไทยรักไทยจนกระทั่งถูกศาลพิพากษายุบพรรค

บนเส้นทางถนนสายการเมืองของ นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอแม้ว่าชีวิตทางการเมืองไม่ได้มีบทบาทที่โดดเด่นอย่างที่พี่ชายนายจาตุรนต์ ฉายแสง แต่ทว่าการวิจัยดังกล่าวทำให้เราเห็นถึงข้อเท็จจริงในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า ตระกูลฉายแสงยังเป็นตระกูลที่ทรงอิทธิพลและบารมีทางการเมืองสูงมาก เป็นผู้อำนวยการหลักหัวหนึ่งของจังหวัดฉะเชิงเทรา และสนับสนุนคนในครอบครัวเข้าสู่ถนนสายการเมืองทุกคน เห็นได้จากบทบาททางการเมืองของคนในตระกูลฉายแสง ทุกคนจึงไม่ผิดนักที่ผู้วิจัยเคยกล่าวไว้ในตอนต้นว่า “ตระกูลฉายแสง ตระกูลการเมือง”

นางฐิติมา ฉายแสง เกิดวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2503 เป็นบุตรของ นายอนันต์ และนางเฉลียว ฉายแสง มีพี่น้อง 4 คน คือ (1) นายจาตุรนต์ ฉายแสง (2) นายกลยุทธ ฉายแสง (3) นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง และ (4) นางฐิติมา ฉายแสง เธอจบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนดัดดรุณี เป็นโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพญาไท กรุงเทพฯ ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ประกาศนียบัตรชั้นสูง ด้านการบริหารงานประชาสัมพันธ์ American University, U.S.A. ปริญญาโทบริหารธุรกิจ (MBA) Southeastern University, U.S.A. ปริญญาโทบริหารรัฐกิจ (MPA) Southeastern University, U.S.A.

นางฐิติมา ฉายแสง ทายาทคนสุดท้ายของตระกูลฉายแสงที่มีเส้นทางชีวิตทางการเมืองไม่ได้แตกต่างจากผู้เป็นพี่ทั้งสาม ท้ายที่สุดเธอก็ต้องเข้าสู่ถนนสายการเมืองภายใต้การสนับสนุนของครอบครัวฉายแสง ก่อนที่เธอจะเข้าสู่สนามการเมือง การวิจัยพบว่า หลังจากเธอ จบการศึกษา เธอได้ทำงานในบริษัทในตำแหน่งผู้จัดการส่วนโฆษณาประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขาย บริษัท ไทย-เยอรมัน เซรามิค อินดัสทรี จำกัด (มหาชน) กรรมการผู้จัดการ บริษัท ดิก อิท อีพ เอ็กซ์พอร์ต จำกัด และกรรมการผู้จัดการ

บริษัท สวนป่าสักปลูก นายแสง จำกัด ซึ่งเป็นกิจการของครอบครัวนายแสงซึ่งเป็นเพียงกิจการเดียวที่รับรู้กัน

ในส่วนของชีวิตบนถนนสายการเมืองของเธอ เป็นที่รับรู้ว่าเป็นที่รู้จักของลูกสาวคนเล็กของตระกูลนายแสง ตามที่ผู้วิจัยได้อธิบายแล้ว ตระกูลนายแสงบ้านนี้เป็นครอบครัวนักการเมือง นับตั้งแต่คุณพ่อนายอนันต์ นายแสง ก็เคยเป็นอดีตรัฐมนตรี และ ส.ส. หลายสมัยของจังหวัดฉะเชิงเทรา จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่าลูกไม้ทั้ง 4 คน เข้าสู่เส้นทางสายการเมืองกันหมดบ้าน ชีวิตบนเส้นทางถนนสายการเมืองของเธอก่อนที่จะเข้าสู่การเมืองอย่างเต็มตัว

การวิจัย พบว่า เธอเริ่มต้นเรียนรู้งานการเมืองในฐานะผู้ช่วยดำเนินงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายอนันต์ นายแสง พ.ศ. 2547 ก่อนที่จะเข้าสู่สนามการเมืองในการลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2548 ในนามพรรคไทยรักไทย ภายใต้การสนับสนุนของครอบครัวนายแสงอย่างแข็งขันได้นั่งตำแหน่ง ส.ส. เขต 1 จังหวัดฉะเชิงเทรา ในปี พ.ศ. 2548 และสมัยที่ 2 พ.ศ. 2550 - ปัจจุบัน ภายใต้ร่มเงาของพรรคพลังประชาชน และย้ายมาสังกัดพรรคเพื่อไทยในปัจจุบัน หลังจากพรรคพลังประชาชนถูกศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยให้ยุบพรรคพลังประชาชนและตัดสิทธิทางการเมืองกรรมการบริหารของแต่ละพรรคเป็นเวลา 5 ปี อันเนื่องมาจากกรณีทุจริตการเลือกตั้งของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช กรรมการบริหารพรรค (“ศาล รธน. มติเอกฉันท์! สั่งยุบ “พปช.” ตัดสิทธิ กก.บห. 5 ปี “ชายอำมหิต” หลุดเก้าอี้,” 2551, หน้า 19)

บทบาททางการเมืองของ นางฐิติมา นายแสง เธอได้ตำแหน่งสำคัญเป็นรองโฆษกพรรคพลังประชาชน โฆษกคณะกรรมการการพาณิชย์ สภาผู้แทนราษฎร และที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย (นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช) ในขณะที่ชื่อเสียงเธอเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้นนอกจากในฐานะทายาทตระกูลนายแสง เนื่องจากกรณีที่ได้เป็นผู้อภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ด้วยการถล่ม นายกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในประเด็นผลประโยชน์ต่างตอบแทนเรื่องโควตารัฐมนตรีของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย โดยเธอพยายามเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้อย่างเข้มข้นด้วยข้อมูล สุขุมนุ่มลึก เป็นจุดเด่นเฉพาะตัวของเธอ ที่ทำให้หลายคนฮือฮา

ในขณะนั้น เห็นจะเป็นลีลาการอภิปรายในมาดขริ่ม น่าเสียงน่าฟัง มีจังหวะจะโคนดี ประกอบกับการนำเอาวิดีโอคลิปมาประกอบขณะพูด เพื่อให้เห็นทั้งภาพและเสียง ทำให้การพูดนั้นดูมีน้ำหนักมากขึ้นจนหลายคนออกปากชม

สำหรับกรณีสุดท้ายที่ทำให้ชื่อเสียงเธอเป็นที่รู้จักมากขึ้น คือ กรณีคลิปเสียง นายกรัฐมนตรี อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อเธอถูกกล่าวหาว่า มีส่วนพัวพันในกรณีการปล่อยคลิปเสียงของนายกรัฐมนตรีที่สั่งให้เจ้าหน้าที่ทำลายความเชื่อมั่นของกลุ่มคนเสื้อแดง เมื่อช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 โดยพบว่า มี e-mail ที่ใช้ชื่อว่า titimachaisang@hotmail.com เป็น e-mail ของ นางจิตติมา ฉายแสง ส.ส. ฉะเชิงเทรา พรรคเพื่อไทย เข้าไปเกี่ยวข้องในกรณีดังกล่าว (“ “เทพไท” แฉเส้นทางคลิปเสียง “มาร์ค” ดันต่ออีเมลโผล่จาก บ. “ยิ่งลักษณ์”,” 2552)

ทั้งหมดที่ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเส้นทางกระบวนการสะสมทุนของตระกูลฉายแสงและบทบาททางการเมืองของครอบครัวฉายแสง ในฐานะตระกูลชนชั้นนำท้องถิ่นที่เป็นตระกูลที่มีบทบาททางการเมืองในจังหวัดฉะเชิงเทราทั้งในเวทีการเมืองระดับท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติ

การวิจัย พบว่า ลักษณะก่อรูปหรือการสถาปนาตัวของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองท้องถิ่น ก่อรูปขึ้นในลักษณะของตระกูลหลักทางการเมืองโดยผ่านกลไกครอบครัว เป็นองค์กรจัดตั้งสำคัญหรือที่เรียกว่าระบบกงสี ทั้งนี้ตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองจะมีการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่องยาวนาน จนมีชื่อเสียงบารมีเป็นที่ยอมรับและรู้จักกว้างขวางในสังคมนั้น ๆ

จึงเข้าสู่การเมืองในระยะเริ่มต้นมักจะเริ่มที่การเมืองระดับท้องถิ่นและก้าวสู่การเมืองระดับชาติ พร้อม ๆ กับการสนับสนุนคนในครอบครัว/ตระกูลเข้าสู่การเมืองและมีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรในพื้นที่โดยการสนับสนุนให้ลงสมัครรับเลือกตั้งในเวทีการเมืองต่าง ๆ ภายในจังหวัด เป็นการสร้างกลไกของระบบอุปถัมภ์เป็นกลไกยึดโยงเครือข่ายพันธมิตรของตระกูลจนตกผลึกเป็นขั้วอำนาจทางการเมืองที่ทรงอิทธิพลทางการเมืองภายในจังหวัดและก่อรูปเป็นโครงสร้างอำนาจทางการเมืองภายในจังหวัดที่กำหนดแบบแผนทางการเมืองในภาพรวมทั้งหมด

ตระกูลตันเจริญ: บ้านใหญ่พนมสารคาม

จากการวิจัย พบว่า ตระกูลตันเจริญ เป็นตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองสำคัญตระกูลหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา การวิจัย ยังพบว่า ตระกูลตันเจริญ จัดว่าเป็นตระกูลหลักของข้าวนาจอหลักทางการเมืองสำคัญข้าวนที่สองภายใต้โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบสองข้าวนาจอของจังหวัดฉะเชิงเทรา ในสนามการเมืองมีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้นภายในจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อช่วงชิงความได้เปรียบของแต่ละข้าวนาจอ โดยเฉพาะเวทีการเมืองท้องถิ่น เนื่องจากพื้นที่แต่ละข้าวนาจอพยายามช่วงชิงความได้เปรียบด้วยการเข้ายึดครองโดยสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้เครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง มีพื้นที่ทางการเมืองโดยการสนับสนุนอยู่เบื้องหลังของข้าวนาจอหลักโดยใช้กลไกของระบบอุปถัมภ์ทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านการเมืองแก่เครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง เพื่อรักษาสัมพันธภาพของข้าวนาจอทางการเมือง โดยข้าวนาจอทางการเมืองภายใต้การนำของตระกูลตันเจริญมีแกนนำคนสำคัญ คือ นายสุชาติ ตันเจริญ ในฐานะนักการเมืองระดับชาติผู้มีชื่อเสียง โด่งดังและมากลั่นด้วยบารมี ในวงการสื่อเรียกเขาว่า “ดีกร่าง” จากการที่เขาเติบโตและมีชื่อเสียงทางการเมืองจากอดีตแกนนำกลุ่ม 16 ในพรรคชาติไทย และกรณีไม้พม่าที่โด่งดังเมื่อ 10 ปีก่อน และเขายังเป็นแกนนำคนสำคัญของกลุ่มการเมืองบ้านริมน้ำ หรือ กลุ่มพ่อมดคำในสมัยรัฐบาลพรรคไทยรักไทย ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มการเมืองที่มีอิทธิพลมากกลุ่มหนึ่งในระบบการเมืองไทยมี อดีต ส.ส. กระจายอยู่ในภาคกลางและภาคอีสาน

สำหรับในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา แล้วข้าวนาจอภายใต้การนำของตระกูลตันเจริญ มีฐานการเมืองสำคัญอยู่ในพื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา เช่น ตำบลท่าไข่ ตำบลบ้านใหม่ ตำบลบางแก้วบางขวัญ และตำบลคลองจุกฉะเชิงเทรา อำเภอคลองเขื่อน อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอบางคล้า อำเภอพนมสารคาม อำเภอราชสาสน์ อำเภอสนามชัยเขต โดยมีฐานหลักอยู่ในเขตอำเภอพนมสารคาม จึงเป็นที่มาของคำว่า “บ้านใหญ่พนมสารคาม”

ซึ่งเป็นที่รับรู้กันอย่างกว้างขวางว่า นั้นหมายถึง บ้านของตระกูลตันเจริญ ในฐานะข้าวนาจอหลักทางการเมืองอีกข้าวนหนึ่งของจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการวิจัย

ของผู้วิจัยจะนำเสนอ การค้นพบจากการวิจัยตั้งแต่กระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจ จนถึงบทบาททางการเมืองของตระกูลตันเจริญ ตลอดจน กระบวนการทางการเมือง ที่มีการต่อสู้แข่งขันกันของขั้วอำนาจทางการเมืองทั้งสองภายใต้โครงสร้างอำนาจ แบบสองขั้วอำนาจของจังหวัดฉะเชิงเทรา

ตระกูลตันเจริญ: กระบวนการการสะสมทุนทางเศรษฐกิจการเมือง

การวิจัยกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของตระกูล พบว่า มีจุดเริ่มต้นสำคัญ คือ นายวิเชียร ตันเจริญ (หลงจู๊วเชียร) ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 เมษายน 2551) กล่าวว่า ผู้เป็นบิดาของนายสุชาติ ตันเจริญ ครอบครัวตันเจริญมีเชื้อสาย จีนไหหลำ ที่อพยพเข้ามาประกอบอาชีพค้าขายในจังหวัดฉะเชิงเทราจนเริ่มมีฐานะ มั่นคงระดับหนึ่ง จนหลังสงครามโลกสงบลงในราว พ.ศ. 2486 เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญ ของกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของนายทุนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเริ่มมี การขอสัมปทานทำป่าไม้ในป่าดงดิบภาคตะวันออกเนื่องจากนโยบายของรัฐบาล ในขณะนั้นเปิดช่องให้มีการบุกเบิกที่ดินอย่างกว้างขวางในยุคดังกล่าวเป็นยุคที่มีการเกิด โรงเลื่อยจักรจำนวนมาก โรงเลื่อยจักรเหล่านั้น มีเครื่องมือทันสมัยทั้งเลื่อยจักรขนาดใหญ่ รถยนต์ซึกลากไม้ซุงจำนวนมาก พร้อมทั้งเรือเดินทะเลขนาดใหญ่บรรทุกไม้กระดาน ส่งขายกรุงเทพฯ ต่างประเทศเต็มไปหมดทั้งภาคตะวันออก

ในสถานการณ์ดังกล่าวหลงจู๊วเชียร เห็นโอกาสของความมั่งคั่งตั้งอยู่ตรงหน้า ในฐานะมังกรแห่งเกาะไหหลำ ผู้มากล้นด้วยประสบการณ์ไม่มีทางนิ่งเฉยปล่อยให้ ความมั่งคั่งผ่านพ้นไปโดยที่ตนเองไม่ได้เกาะกุมเอาไว้ นั้นไม่ใช่สายเลือดมังกร อย่างหลงจู๊วเชียร หลงจู๊วเชียรเริ่มเข้าไปทำธุรกิจป่าไม้และ โรงเลื่อยในแถบอำเภอพนม- สारคามและบริเวณรอยต่อ 5 จังหวัดภาคตะวันออก ซึ่งเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ด้วย ป่าไม้มากที่สุดบริเวณหนึ่งของภาคตะวันออก

การทำธุรกิจป่าไม้และ โรงเลื่อยพนมสารคามของหลงจู๊วเชียร มีฐานสำคัญตั้งอยู่ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา โรงเลื่อยนี้ได้สัมปทานป่าไม้ในเขตอำเภอพนม- สारคาม อำเภอสนามชัยเขต ตัดไม้ในป่าเขาอ่างลิ้น และป่าระบมสี่ัค นับว่าบุกรุก ป่าสงวนจำนวนมาก การตัดไม้ของโรงเลื่อยพนมสารคาม เป็นลักษณะเดียวกันกับ

โรงเลื่อยศรีมหาราชา นั่นคือ ชาวบ้านอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอใกล้เคียงระหว่าง พ.ศ. 2490-2510 ต่างก็อพยพมาทางป่าบุกเบิกพื้นที่ทำไร่อ้อย ไร่มันสำปะหลัง อันเป็นพืชเศรษฐกิจสมัยนั้นจำนวนมาก พื้นที่ป่าดงดิบที่โรงเลื่อยพนมสารคามได้รับสัมปทานในครั้งนั้นถูกแผ้วถางเป็นไร่อ้อย ไร่มันสำปะหลัง จนเกิดชุมชนใหม่ คืออำเภอท่าตะโก และบางส่วนของอำเภอสนามชัยเขต ชุมชนใหม่บริเวณเขาอ่างลือโน เป็นต้น (ธวัช ปุณ โณทก, 2547, หน้า 24-26)

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 เมษายน 2551) กล่าวว่า การทำธุรกิจป่าไม้และโรงเลื่อยของตระกูลตันเจริญได้สร้างความมั่งคั่งให้ตระกูลตันเจริญเป็นอย่างมากจนมีฐานะเป็นคหบดีคนสำคัญคนหนึ่งของจังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้ชื่อเสียงของหลงจู๊วเชียรเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 เมษายน 2551) กล่าวว่า โดยเฉพาะกลุ่มข้าราชการในจังหวัดฉะเชิงเทราที่มักจะไปขอการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากหลงจู๊วเชียรอยู่เสมอจนทำให้ชื่อและบารมีของหลงจู๊วเชียรเป็นที่รู้จักมากขึ้นในกลุ่มข้าราชการ โดยเฉพาะข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 เมษายน 2551) กล่าวว่า นอกจากกลุ่มข้าราชการแล้วยังมีกลุ่มนักการเมืองภายในจังหวัดฉะเชิงเทราก็มักจะเข้าพบหลงจู๊วเชียรเพื่อพยายามขอให้หลงจู๊วเชียรสนับสนุนในทางการเมือง เพราะหลงจู๊วเชียรเป็นทั้งผู้มีความมั่งคั่งในด้านการเงินและมีต้นทุนทางสังคมสูงมากคนหนึ่ง ในจังหวัดฉะเชิงเทราแม้กระทั่งนายอนันต์ ฉายแสง เมื่อเริ่มเข้าสู่สนามการเมืองระดับชาติก็ได้แรงสนับสนุนอย่างแข็งขันจากหลงจู๊วเชียร เช่นกัน จากสายสัมพันธ์ระหว่างหลงจู๊วเชียรกับตระกูลฉายแสง ที่มีมานาน มีผลสัมพันธ์ต่อกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองภายในจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นอย่างมาก

กล่าวคือ แม้ว่ากระบวนการทางการเมืองภายในจังหวัดฉะเชิงเทราที่เป็นการแข่งขันกันของสองขั้วอำนาจหลักภายใต้โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบสองขั้วอำนาจตามผลการวิจัยของผู้วิจัย แต่การต่อสู้ทางการเมืองของทั้งสองตระกูลเป็นการต่อสู้ทางการเมืองที่ยังแบ่งพื้นที่ทางการเมืองของใครของมันและให้เกียรติกันสูงมากระหว่างตระกูล ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 เมษายน 2551) กล่าวว่า

จะไม่มีการทำลายกันจนเกิดความขัดแย้งชนิดไม่มองหน้ากันอย่างไรในหลายกรณีศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การต่อสู้ของสองตระกูล เป็นการต่อสู้ผ่านตัวแทนในสนาม การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นที่ต่างฝ่ายต่างสนับสนุนตัวแทนลงแข่งขันทางการเมือง เช่น สนาม อบจ. เทศบาล อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต่อสู้กันในกรรมการเมืองมากกว่า ที่จะปะทะอย่างชัดเจนนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงอย่างกรณีจังหวัดระยองที่มีการต่อสู้กันอย่างเข้มข้นของขั้วอำนาจหลักภายในจังหวัด เมื่อหลงจู๊วิเชียรประสบความสำเร็จจากการทำธุรกิจป่าไม้และโรงเลื่อย ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 เมษายน 2551) กล่าวว่า ในเวลาเดียวกันนั้น กระบวนการการสะสมทุนทางสังคมของตระกูลตันเจริญ ได้ก่อตัวขึ้นอย่างช้า ๆ ด้วยนิสัยส่วนตัวของหลงจู๊วิเชียร ที่เป็นคนมีเมตตาชอบให้การช่วยเหลือคนที่ยากจนกว่า ช่วยเหลือราชการ โรงเรียน วัด ด้วยสำนักบุญคุณหนี้แผ่นดิน ตามแบบอย่างของคนจีนที่มีความกตัญญูต่อแผ่นดินที่ให้ชีวิต และให้โอกาสจนเขาประสบความสำเร็จ เป็นปรัชญาอันลึกของมังกรผลัดถิ่นเสียดิน หมอนใบอย่างหลงจู๊วิเชียร ทว่าด้านหนึ่งจากกระบวนการสะสมทุนทางสังคมของหลงจู๊วิเชียร ส่งผลให้เขากลายเป็นผู้ที่มีบารมีอย่างมากในจังหวัดฉะเชิงเทรา จากคอยช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือดร้อนในชุมชน การช่วยเหลือชาวบ้าน การช่วยงานบุญ งานบวช งานแต่ง เป็นการสร้างความใกล้ชิดกับชาวบ้านและยังทำให้เป็นที่นับถือของคนในท้องถิ่นมากขึ้น อันเป็นการสร้างเสริมบารมีให้แก่ตระกูลตันเจริญ จนคนในท้องถิ่น ต่างพากันเรียกว่า “หลงจู๊” ซึ่งนัยยะอีกด้านของความหมายที่แสดงให้เห็นถึงบารมีของหลงจู๊วิเชียร หลงจู๊วิเชียร ได้เป็นที่รู้จักของประชาชนมากขึ้นเป็นการแผ่ขยายฐานทางสังคมของตระกูลตันเจริญอย่างมาก โดยอาจเรียกได้ว่า ด้วยการช่วยเหลือต่างๆแก่ชาวบ้าน จนเป็นที่รักและนับถือแก่ชาวบ้านมากสะท้อนจากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 เมษายน 2551) กล่าวว่า หลงจู๊วิเชียร เขาสร้างแต่ความดี ด้วยการใส่พระคุณ มากกว่าพระเดช ไม่มีหอรกที่จะใช้อำนาจข่มเหงชาวบ้าน

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 เมษายน 2551) กล่าวว่า ต่อมา หลงจู๊วิเชียรก็ได้รับการคัดเลือกให้เป็นประธานลูกเสือชาวบ้านของจังหวัดฉะเชิงเทรา การวิจัย พบว่า ตำแหน่งประธานลูกเสือชาวบ้าน เป็นตำแหน่งที่สำคัญของกลุ่มชนชั้นนำ-

ท้องถิ่น แม้ว่าตำแหน่งนี้จะไม่ได้มีอำนาจและผลประโยชน์อะไรมากมายแก่ชนชั้นนำท้องถิ่น แต่ทว่าตำแหน่งนี้เป็นตำแหน่งที่เปิดโอกาสให้กลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นได้รู้จักและสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มชนชั้นนำข้าราชการ ชนชั้นนำทางการเมืองในระดับชาติ และเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้กลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นในระดับจังหวัดที่ผ่านกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและสังคม ได้มีโอกาสใกล้ชิดกับกลุ่มชนชั้นนำข้าราชการ และกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองในระดับชาติ เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนำด้วยกันจนกลายเป็นเครือข่ายชนชั้นนำในภาพรวมของสังคมไทย ความสัมพันธ์และเครือข่ายชนชั้นนำในระดับชาติและในระดับท้องถิ่นที่แนบแน่นขึ้นจนกลายเป็นสายใยที่โยงใยกัน ทั้งนี้ยังมีการประสานด้วยผลประโยชน์ทั้งในทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างกลุ่มชนชั้นนำระดับชาติทั้งที่เป็นข้าราชการ นักการเมือง กับกลุ่มชนชั้นนำในระดับท้องถิ่น

สำหรับชนชั้นนำท้องถิ่นในระดับจังหวัดเมื่อเขาได้ใกล้ชิดกับเครือข่ายของราชการ และกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองมากขึ้น ในหลายกรณีการวิจัยยังพบว่า มีการเทียบเชิญชนชั้นนำท้องถิ่นเข้าสู่การเมือง โดยกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองระดับชาติ เพราะกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองระดับชาติเล็งเห็นจุดแข็งและข้อได้เปรียบของกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นในพื้นที่มีโอกาสได้รับการเลือกตั้งค่อนข้างมากเนื่องจากชนชั้นนำท้องถิ่นเหล่านี้มีทั้งฐานทางเศรษฐกิจ มีต้นทุนทางสังคม มีเครือข่ายระบบอุปถัมภ์ ตลอดจนเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองและราชการในพื้นที่ของตนเอง

การวิจัย พบว่า การเข้าสู่สนามการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงนั้นเป็นการตอกย้ำและสะท้อนให้เห็นข้อเท็จจริงที่ผู้วิจัยได้นำเสนอได้อย่างชัดเจน เนื่องจากการผู้วิจัย พบว่า จุดเริ่มต้นของการเข้าสู่สนามการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียง มีลักษณะตามที่ผู้วิจัยอธิบายแล้วทั้งสิ้น เช่น จังหวัดชลบุรี จังหวัดสระแก้ว จังหวัดระยอง เป็นต้น ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 เมษายน 2551) กล่าวว่า สำหรับกรณีกระบวนการการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและสังคมของหลงจู๊วเซียร์ ดันเจริญ หลังจากประสบความสำเร็จในธุรกิจป่าไม้และโรงเลื่อยในแถบพนมสารคาม และผืนป่ารอยต่อ 5 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียง ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 เมษายน 2551) กล่าวว่า ในระยะหลัง

ปริมาณของผืนป่าและไม้ได้ลดน้อยลงเป็นอย่างมาก ทำให้หลงจิวีเชียรและทายาทตระกูลตันเจริญได้ขยายธุรกิจการทำป่าไม้ไปยังผืนป่าชายแดนไทย-พม่า โดยการเข้าทำสัมปทานป่าไม้อยู่ที่แถบ จังหวัดตาก เมืองกาญจนบุรี ภายใต้ชื่อ บริษัท แม่สอดพนากิจ จำกัด โดยการบริหารจัดการโดยนายสุชาติ ตันเจริญ และครอบครัวภายใต้ระบบการจัดการแบบกงสี ก่อนที่จะมีนโยบายปิดป่าในสมัยรัฐบาลชวน หลีกภัย พ.ศ. 2532 ที่เกิดน้ำท่วมที่ตำบลกระพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น นายสนั่น ขจรประสาท ประกาศปิดป่าสัมปทานทำไม้ทั่วประเทศ (วิกิพีเดีย, 2552)

ในขณะนั้น บริษัท แม่สอดพนากิจ จำกัด โดยนายสุชาติ ตันเจริญ ในฐานะกรรมการบริษัท ยังได้ขอเข้าทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาไชยราชและป่าคลองกรด ท้องที่ตำบลร้อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมเนื้อที่ 147 ไร่ 1 งานเพื่อใช้เป็นเส้นทางชักลากไม้ตามสัมปทานทำไม้จากประเทศสหภาพพม่าเข้ามาประเทศไทย (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2533, หน้า 62) ต่อมาเมื่อนายสุชาติ ตันเจริญ ในฐานะบุตรชายของหลงจิวีเชียร ตันเจริญ เข้าสู่การเมืองและเริ่มมีบทบาททางการเมืองในตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยและแกนนำกลุ่ม 16 และยังทำธุรกิจป่าไม้ของครอบครัวตันเจริญไปด้วย

ชื่อเสียงของ นายสุชาติ ตันเจริญ โด่งดังและเป็นที่รู้จักในสังคมไทยมากขึ้นจากกรณีบทความของ น.ต. ประสงค์ สุ่นศิริ คอลัมน์นิสต์ชื่อดังของหนังสือพิมพ์แนวหน้า ได้เขียนบทความเปิดโปงความสัมพันธ์ระหว่างหญิงสาวชาวพม่าที่ชื่อ มะไข่กับนายสุชาติ ตันเจริญ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยและอดีตแกนนำนักการเมืองกลุ่ม 16 (ในขณะนั้น) ในกรณีการทำไม้ในบริเวณชายแดนไทยพม่า ตามด้วยการติดตามข้อมูลอย่างต่อเนื่องของหนังสือพิมพ์มติชน (“หลายขบวนการนักธุรกิจการเมืองกลุ่ม 16 ผลาญเงินปีปีซี 80,000 ล้านบาท,” 2539, หน้า 26) ได้เกาะรอยถึงความสัมพันธ์ของอดีตแกนนำกลุ่ม 16 และหญิงสาวชาวพม่าที่ชื่อ มะไข่ จากบทความของ น.ต. ประสงค์ สุ่นศิริ และไปพบข้อมูลที่สลับซับซ้อนของกระบวนการสะสมทุนของนายสุชาติ ตันเจริญ นางมะไข่ เกี่ยวโยงกับ กลุ่ม 16 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และธนาคารกรุงเทพ-

พาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) หรือ บีบีซี และได้สร้างความสัมพันธ์ต่อระบบเศรษฐกิจไทยในขณะนั้น

กล่าวโดยสรุปจากการวิจัยกระบวนการสะสมทุนของตระกูลตันเจริญ ในฐานะเป็นตระกูลชนชั้นนำท้องถิ่นและเป็นหัวอำนาจการเมืองสำคัญอีกหัวหนึ่งของจังหวัดฉะเชิงเทรา นั้นมีพัฒนาการจากกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจที่เริ่มต้นจากอุตสาหกรรมป่าไม้ โรงเลื่อย ในแถบภาคตะวันออก โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต และบริเวณผืนป่ารอยต่อ 5 จังหวัดในภาคตะวันออก พัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมป่าไม้ชายแดนไทย-พม่า พร้อมกับกระบวนการสะสมทุนทางสังคมอย่างต่อเนื่อง

หลังจากนั้นนายสุชาติ ตันเจริญ ก็ได้เริ่มเข้าสู่การเมืองในระบบประชาธิปไตยครึ่งใบ (semi-democracy) (ลิขิต ชีรเวคิน, 2531, หน้า 12-13) ซึ่งเป็นโครงสร้างการเมืองไทยในราวพ.ศ. 2521-2540 ที่มีการตั้งข้อสังเกตกันอย่างกว้างขวางในวงวิชาการว่าเป็นระบบการเมืองที่ประสานผลประโยชน์กันระหว่างข้าราชการและกลุ่มนักธุรกิจการเมืองและเป็นยุคที่กลุ่มทุนท้องถิ่นที่ผ่านกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคมจนมั่งคั่งระดับหนึ่งและก้าวเข้าสู่สนามการเมืองระดับชาติและยกระดับตนเองโดยใช้อำนาจเงินเข้าสู่การเมืองและการใช้อำนาจการเมืองแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ โดยไม่สนใจอุดมการณ์และจริยธรรมทางการเมือง

เงื่อนไขที่ทำให้ระบบการเมืองในลักษณะดังกล่าวก่อรูปขึ้นเนื่องจากสภาพการเมืองไทยหลังจากเหตุการณ์ วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เปิดโอกาสให้นักธุรกิจที่อยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของผู้นำทหารสามารถแสดงบทบาทเป็นตัวของตัวเองในการสะสมทุนภายในประเทศและเข้าไปมีบทบาททางการเมืองโดยการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านพรรคการเมืองหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ในปี พ.ศ. 2521 (Suchiro, 1992)

โดยในระยะแรกกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นซึ่งอีกด้านก็มีฐานะเป็นนายทุนท้องถิ่นที่ผ่านกระบวนการสะสมทุนขึ้นเบื้องต้นเหล่านี้เข้าสู่การเมืองเพียงเพื่อที่จะอาศัยอำนาจรัฐในฐานะนักการเมืองมาปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตระกูลเป็นสาระสำคัญจากเงื่อนไขประชาธิปไตยครึ่งใบตามกรอบรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 โดยทั่วไปมีลักษณะพิเศษ คือ เป็นนักธุรกิจที่สะสมทุนขึ้นมาจากการใช้อิทธิพลเหนือกฎหมายเป็นกลไกหลัก

ในขณะเดียวกันก็ต้องใช้ตำแหน่งทางการเมืองในท้องถิ่นหรือระดับชาติเพื่อสนับสนุน การสะสมทุน (ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2536, หน้า 12-15) และเป็นจุดเริ่มต้นที่มี ใช้ทุนเศรษฐกิจเพื่อการซื้อเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรขยายวงกว้างขวางขึ้นเมื่อเกิด ปรากฎการณ์ “โรคร้อยเอ็ด” ภายใต้บรรยากาศและโครงสร้างทางการเมืองดังกล่าวทำให้ กลุ่มทุนท้องถิ่นที่เข้าสู่สนามการเมืองมีการเปลี่ยนรูปเป็นนักธุรกิจการเมืองที่เข้าไป แสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนเองและตระกูล โดยอาศัยความเป็นนักการเมือง รัฐมนตรี อย่างในกรณีของตระกูลตันเจริญที่เปลี่ยนบทบาทจากหลงจู๊เซียร์ ตันเจริญ มาเป็นนายสุชาติ ตันเจริญ ในฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยและแกนนำ กลุ่ม 16 ในกรณีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) หรือ บีบีซี ได้ปล่อยสินเชื่อ ให้กับกลุ่มนักธุรกิจ การเมืองกลุ่ม 16 เป็นภาพสะท้อนข้อเท็จจริงของระบบการเมืองไทย ภายใต้โครงสร้างประชาธิปไตยครึ่งใบที่เปิดช่องให้กับกลุ่มนักธุรกิจการเมืองใช้โอกาส ดังกล่าวเริ่มสะสมทุนทางเศรษฐกิจของตนเอง

บทบาททางการเมืองและกระบวนการทางการเมืองของตระกูลตันเจริญ:

ในฐานะข้าอำนาจหลักของจังหวัดฉะเชิงเทรา

การวิจัย พบว่า บทบาททางการเมืองและกระบวนการทางการเมืองของตระกูล- ตันเจริญในฐานะข้าอำนาจหลักของจังหวัดฉะเชิงเทรา มีจุดเริ่มต้นที่หลงจู๊เซียร์ ตันเจริญ ในฐานะคหบดีผู้มั่งคั่งจากธุรกิจป่าไม้และโรงเลื่อย โดยในระยะเริ่มต้นในทางการเมือง หลงจู๊เซียร์ จะเป็นหัวหน้าคะแนนสนับสนุน นายอนันต์ ฉายแสง มาตลอด เงื่อนไขดังกล่าว ที่ทำให้สภาพการแข่งขันทางการเมืองระหว่างตระกูลฉายแสงและตระกูลตันเจริญ ในจังหวัดฉะเชิงเทรานั้นไม่รุนแรงเหมือนในกรณีจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออก เนื่องจากสัมพันธ์ภาพระหว่างตระกูลของคนรุ่นพ่อ โดยเฉพาะหลงจู๊เซียร์ ตันเจริญ กับนายอนันต์ ฉายแสง นั้นมีความแนบแน่น

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 เมษายน 2551) กล่าวว่า สภาพการแข่งขันทางการเมืองจึงมีลักษณะการแบ่งพื้นที่กันระหว่างตระกูล แม้ว่าในปัจจุบันทั้งสองตระกูลต่างพยายามขยายเขตอิทธิพลพื้นที่การเมืองก็ตาม แต่ก็พยายามรักษาสัมพันธภาพไม่ให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรง โดยการแข่งขันทาง

การเมืองที่เกิดขึ้นเป็นการแข่งขันในลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือที่เรียกกันในวงการเมืองของจังหวัดฉะเชิงเทราว่า การแข่งขันผ่านตัวแทน โดยที่ตระกูลทั้งสองเลือกที่จะไม่เผชิญหน้ากันอย่างตรงไปตรงมาอย่างกรณีจังหวัดระยอง ซึ่งในท้ายที่สุดก็นำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงในกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นจนยากที่จะประสานรอยร้าว

จนใน พ.ศ. 2529 ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 เมษายน 2551) กล่าวว่า หลงจู๊วเซียร์ ตันเจริญ เห็นว่า ลูกชาย คือ นายสุชาติ ตันเจริญ มีความพร้อมที่จะเข้าสู่เวทีการเมือง จึงได้หันไปให้การสนับสนุนบุตรชายแทนแต่ก็ยังรักษาสัมพันธภาพไว้อย่างดีกับตระกูลฉายแสง โดยที่ นายอนันต์ ฉายแสง ก็เข้าใจดี และก็ยังสนับสนุนด้วยเนื่องจากในขณะนั้น นายอนันต์ ฉายแสง ก็เริ่มสนับสนุนลูกชาย คือ นายจาตุรนต์ ฉายแสง เช่นเดียวกันและเห็นว่า การเมืองในจังหวัดฉะเชิงเทราได้เวลาของคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาจับบทบาทแทน

นายสุชาติ ตันเจริญ เกิดเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2501 เป็นบุตรของ นายวิเชียร ตันเจริญ (หลงจู๊วเซียร์) และนางสุภา ตันเจริญ นายสุชาติ ตันเจริญ จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารธุรกิจ Master of Business Administration จาก College of Notre Dame, Belmont, California, U.S.A.

การวิจัยชีวิตเส้นทางบนถนนสายการเมืองของ นายสุชาติ ตันเจริญ พบว่า นายสุชาติ ตันเจริญ เข้าสู่สนามการเมืองครั้งแรกภายใต้การสนับสนุนจากหลงจู๊วเซียร์ ตันเจริญ สำหรับนายสุชาติ ตันเจริญ ถือได้ว่าเป็นนักการเมืองที่มีพลวัตรสูงมากคนหนึ่ง ในระบบการเมืองไทยและเป็นผู้ทรงอิทธิพลทางการเมืองมากคนหนึ่ง แม้ว่าภาพลักษณ์ของนายสุชาติ ตันเจริญ อาจจะมีภาพลักษณ์ที่ไม่ดีนักในสายตาประชาชนทั่วไป สะท้อนจากสมญานามที่สื่อมวลชนเรียกเขาว่า “ดีกร่าง” หรือ “รัฐมนตรีเต้าหู้ยี้” เป็นการสะท้อนลักษณะบางประการของนักการเมืองที่มีภาพลบ

แต่ทว่าในความเป็นจริงเรากลับ พบว่า ในทุกรัฐบาลที่นายสุชาติ ตันเจริญ และเครือข่ายพันธมิตรการเมืองในกลุ่มที่เขาสนับสนุนตัดสินใจเข้าร่วมรัฐบาล เขาจะต้องมีตำแหน่งทางการเมืองเสมอ ด้วยการกดดันจากสมาชิกภายในกลุ่มที่ต้องการตำแหน่งให้เขาอย่างล่าช้าสุดก่อนที่เขาจะถูกศาลพิพากษาให้เว้นวรรคทางการเมือง 5 ปี

เขาได้ดำรงตำแหน่งรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่ 2 พ.ศ. 2545-2548 และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่ 1 พ.ศ. 2548 ก่อนรัฐประหาร วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549

นายสุชาติ ตันเจริญ เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในกรณีแกนนำกลุ่ม 16 เป็นหัวหน้ากลุ่มบ้านริมน้ำหรือกลุ่มพ่อมดดำในสมัยนายสุชาติ ตันเจริญ อยู่พรรคไทยรักไทย แต่หลังการรัฐประหาร วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 นายสุชาติ ตันเจริญได้นำสมาชิกกลุ่มลาออกจากพรรคพลังประชาชน เพื่อเข้าร่วมพรรคเพื่อแผ่นดิน โดยให้เหตุผลว่าเป็นเพราะมีปัญหาเรื่องการส่งผู้สมัครในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ไม่ลงตัว ในพรรคพลังประชาชน และเห็นว่า พรรคเพื่อแผ่นดินเป็นพรรคแกนกลางไม่อยู่ฝ่ายใด ที่สำคัญอุดมการณ์ทางการเมืองตรงกัน คือ มีความชัดเจนต้องการแก้ปัญหาของบ้านเมือง (สุชาติ ตันเจริญ, 2552)

สื่อมวลชนท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 เมษายน 2551) กล่าวว่า ในทางการเมืองนั้นเป็นที่รับรู้กันดีว่า นายสุชาติ ตันเจริญพร้อมด้วยกลุ่ม ส.ส. พันธมิตรทางการเมืองของเขาที่อยู่ภายใต้ร่มเงาอุปถัมภ์ของเขานั้นทำงานการเมืองในลักษณะที่เป็นกลุ่มต่อรองผลประโยชน์ในการเข้าร่วมรัฐบาลในฐานะตัวแปรทางการเมือง การทำงานทางการเมืองของนายสุชาติ ตันเจริญ และเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง จะมีการวางยุทธศาสตร์ในการเข้าร่วมกับพรรคการเมืองที่มีแนวโน้มในการจัดตั้งรัฐบาล จากยุทธศาสตร์ทางการเมืองในลักษณะดังกล่าวเขามักจะมีการเปลี่ยนพรรคการเมืองบ่อยครั้ง เพื่อที่จะวางตัวเป็นตัวแปรทางการเมืองในลักษณะเดียวกันกับ พล.อ. ชชาติชาย ชุณหะวัณ “ยุทธศาสตร์การเมือง คือ เล่นการเมืองเพื่อเป็นพรรคร่วมรัฐบาล”

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 25 เมษายน 2551) กล่าวว่า ประสบการณ์ทางการเมือง นายสุชาติ ตันเจริญ เป็นนักการเมืองที่พลวัตรสูงคนหนึ่งในประเทศไทย แม้ว่าภาพลักษณ์ในทางการเมืองของเขาอาจจะไม่ดีนักในสายตาชนชั้นกลาง แต่สำหรับกลไกในระดับท้องถิ่นที่เป็นฐานให้เขาเข้าสู่อำนาจนั้นมีความเข้มแข็งมากจากฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัว ต้นทุนทางสังคมของหลงฐิติวิเชียร ระบบเครือข่าย รวมถึงเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองภายใต้ระบบอุปถัมภ์ที่ตระกูลตันเจริญ ได้สถาปนาไว้กว่า 5 ทศวรรษ

ทำให้นายสุชาติ ตันเจริญ เป็น ส.ส. จังหวัดฉะเชิงเทราถึง 8 สมัย ไม่เคยสอบตก และทำให้ตระกูลตันเจริญสามารถสถาปนาตัวเป็นขั้วอำนาจทางการเมืองขั้วหลักของ จังหวัดฉะเชิงเทราได้จนถึงปัจจุบันพร้อมกับสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง เข้าสู่สนามการเมืองในระดับต่าง ๆ ของจังหวัดฉะเชิงเทรา จนตกผลึกเป็น โครงสร้าง อำนาจภายในจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีลักษณะสองขั้วอำนาจภายใต้การนำของสองตระกูล ใหญ่ คือ ตระกูลฉายแสงและตระกูลตันเจริญที่ผูกขาดอำนาจทางการเมือง และทรงอิทธิพลทางการเมืองมากที่สุดของจังหวัดฉะเชิงเทรา

สำหรับประวัติการลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ของนายสุชาติ ตันเจริญ สมัยแรก ครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 โดยลงสมัคร ในนามของพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดฉะเชิงเทรา เขต 2 สมัยที่ 2 การเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 สังกัดพรรคชาติไทย สมัยที่ 3 การเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคสามัคคีธรรม สมัยที่ 4 การเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคชาติพัฒนา สมัยที่ 5 การเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 สังกัดพรรคชาติไทย สมัยที่ 6 การเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 สังกัดพรรคไท สมัยที่ 7 การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 สังกัดพรรค- ความหวังใหม่ สมัยที่ 8 การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 21 ของประเทศไทย เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 สังกัดพรรคไทยรักไทย

ในส่วนของตำแหน่งทางการเมืองนอกจากนายสุชาติ ตันเจริญ อดีตแกนนำกลุ่ม 16 แกนนำของกลุ่มบ้านริมน้ำ/กลุ่มพ่อมดดำ นายสุชาติ ตันเจริญ ยังเคยดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองที่สำคัญ เช่น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย 2 สมัย (ปี พ.ศ. 2535 และ 2538) รองหัวหน้าพรรคชาติไทย ปี พ.ศ. 2538 รองหัวหน้าพรรคไทยรักไทย ปี พ.ศ. 2547 - ปัจจุบัน รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่สอง ปี พ.ศ. 2545-2548 และ รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่งปี พ.ศ. 2548

แม้ว่าในปัจจุบันนายสุชาติ ตันเจริญ หลังคำวินิจฉัยของตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้ยุบพรรคไทยรักไทย พร้อมเว้นวรรคทางการเมืองกรรมการบริหารพรรค 5 ปี ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นประมุข (คปค.) ฉบับที่ 27 ทำให้นายสุชาติ ตันเจริญ ในฐานะคณะกรรมการบริหารพรรคต้องหยุดกิจกรรมทางการเมืองเป็นเวลาถึง 5 ปี

แต่สำหรับข่าวอำนาจทางการเมืองอย่างตระกูลตันเจริญในจังหวัดฉะเชิงเทรา นั้นได้มีความพยายามในการปรับตัวทางการเมืองในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา นอกจากสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรในทางการเมืองแล้วตระกูลตันเจริญ การผู้วิจัย พบว่า นายสุชาติ ตันเจริญ ยังได้สนับสนุนเครือข่ายเข้าสู่นามการเมือง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นายพิเชษฐ ตันเจริญ ซึ่งเป็นพี่ชายนายสุชาติ ตันเจริญ ได้เข้าสู่นามการเมือง ในการลงสมัคร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 เขตเลือกตั้งที่ 1 สังกัดพรรคเพื่อแผ่นดินภายใต้การสนับสนุนของนายสุชาติ ตันเจริญ

ก่อนเข้าสู่นามการเมือง นายพิเชษฐ ตันเจริญ เคยประกอบอาชีพเกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ และเขามีสายสัมพันธ์อันดีกับ นายกิตติ เป่าเปี่ยมทรัพย์ นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งในนามองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา ก็เป็นเวทีการเมืองในระดับท้องถิ่นที่สองตระกูลหลักส่งตัวแทนเพื่อแย่งชิงพื้นที่การเมือง เนื่องจากนามองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นนามการเมืองที่สำคัญในการสร้างฐานทางการเมืองของข่าวอำนาจหลักทั้งสองตระกูล เพราะองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่มีงบประมาณปีละกว่า 1,000 ล้านบาท

ในทางการเมืองลักษณะเด่นดังกล่าวสามารถที่จะกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองให้แก่เครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองได้อย่างดี ข่าวอำนาจหลักทั้งสองตระกูลจึงพยายามส่งตัวแทนเข้าแย่งชิงตำแหน่งนายองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยการส่งตัวแทนในการแข่งขันทางการเมือง โดยเฉพาะการเลือกตั้งนายองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้นจึงเป็นสงครามตัวแทนของข่าวอำนาจหลักทางการเมืองในจังหวัด ในบางจังหวัดของภาคตะวันออกมีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้นดุเดือดมาก เช่น การเลือกตั้งนายองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง มีการเลือกตั้งกันถึง 6 ครั้งกว่าจะได้นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด การวิจัย พบว่า ในความเป็นจริงแล้วเป็นการแข่งขันของข่าวอำนาจในจังหวัดเท่านั้น

สำหรับเขตเลือกตั้งที่ 1 นอกจากมีนายพิเชษฐ ตันเจริญที่ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ภายใต้การสนับสนุนของตระกูลตันเจริญ แล้วยังมีนายอิทธิ ศิริลัทธยากร จากพรรค-

พลั้งประชาชน สำหรับนายอิทธิ ศิริลัทธยากร ถือว่าเป็นเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง
 ของตระกูลตันเจริญมาอย่างยาวนาน แต่ทว่านายอิทธิ ศิริลัทธยากร เองกลับได้มี
 ความพยายามสถาปนาตัวเองเป็นกลุ่มการเมืองอิสระจากตระกูลตันเจริญ โดยพยายาม
 สนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตนเองให้ลงสมัครแข่งขันในสนาม
 การเมืองท้องถิ่นเพื่อสร้างเครือข่ายของตนเอง เช่น การเลือกตั้งนายกเทศมนตรี
 และสมาชิกสภาเทศบาล นายองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหาร-
 ส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 เมษายน 2551) กล่าวว่า
 ในสถานการณ์ดังกล่าวในระยะยาวแล้วย่อมสร้างผลกระทบต่อสัมพันธภาพระหว่าง
 ตระกูลตันเจริญและนายอิทธิ ศิริลัทธยากร อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในฐานะผู้อำนวยการหลัก
 ตระกูลตันเจริญไม่มีทางยอมให้ฐานอำนาจทางการเมืองสั่นคลอน แต่สำหรับผู้มาด้วย
 ประสบการณ์ทางการเมืองอย่าง นายสุชาติ ตันเจริญ จึงต้องคอยหาจังหวะและโอกาส
 ที่เหมาะสมเพราะการปล่อยให้ นายอิทธิ ศิริลัทธยากร สถาปนาอำนาจชั่วคราวเมืองใหม่
 ในเขตพื้นที่อิทธิพลทางการเมืองของคนนั้นย่อมกระทบต่อตระกูลตันเจริญในระยะยาว

โอกาสเป็นของตระกูลตันเจริญ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญสั่งเพิกถอนสิทธิ นายอิทธิ
 ศิริลัทธยากร มีกำหนด 5 ปี เนื่องจากนายอิทธิ ศิริลัทธยากร เป็นกรรมการบริหารพรรค-
 พลั้งประชาชน และนำไปสู่การเลือกตั้งซ่อมในเขต 1 เพื่อการเลือกตั้งแทนตำแหน่ง
 ที่ว่างในวันอาทิตย์ที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2552 ตามพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 1 แทนตำแหน่งที่ว่างจำนวน 1 ตำแหน่ง
 แทนนายอิทธิ ศิริลัทธยากร ซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้งในวันอาทิตย์ที่ 11 มกราคม
 พ.ศ. 2552 การเลือกตั้งซ่อมครั้งนี้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางทั้งในจังหวัด
 ฉะเชิงเทราและสื่อสารมวลชนทั่วไป นอกจากจะเป็นโอกาสของตระกูลตันเจริญที่จะ
 โค่นนายอิทธิ ศิริลัทธยากร ที่พยายามสถาปนาชั่วคราวเมืองอิสระบนพื้นที่เขตอิทธิพล
 ทางการเมืองของตระกูลตันเจริญ

อีกด้านของการเลือกตั้งซ่อมครั้งนี้ที่สร้างความฮือฮากันมากที่สุดในประวัติ-
 ศาสตร์การเมืองของจังหวัดฉะเชิงเทรา คือ ผู้สมัครที่ลงแข่งขันมีความสัมพันธ์เป็นแม่ลูก
 กัน ที่ลงสมัครแข่งขันกันเอง โดยการเลือกตั้งซ่อมตระกูลตันเจริญส่งผู้สมัครทั้งสองพรรค

ประกอบด้วย พรรคประชากรฯ ได้ส่ง นางสาวสุชาติพิศ ตันเจริญ ผู้สมัครหมายเลข 1 (มีฐานะเป็นภรรยาของนายสุชาติ ตันเจริญ) และพรรคเพื่อแผ่นดิน ส่ง นายณัชพล ตันเจริญ ผู้สมัคร หมายเลข 2 (มีฐานะเป็นลูกของนายสุชาติ ตันเจริญ) ผลคะแนนเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทราเขตเลือกตั้งที่ 1 แทนตำแหน่งที่ว่าง

หมายเลข 1 นางสาวสุชาติพิศ ตันเจริญ คะแนนรวม 51,286 คะแนน ลำดับที่ 2

หมายเลข 2 นายณัชพล ตันเจริญ คะแนนรวม 52,499 คะแนน ลำดับที่ 1

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 13 มีนาคม 2552) การเลือกตั้ง ช่อมครั้งนี้สะท้อนให้เห็นลักษณะการผูกขาดอำนาจทางการเมืองของตระกูลตันเจริญ ในพื้นที่เขต 1 ซึ่งเป็นเขตพื้นที่อิทธิพลทางการเมืองของตระกูลตันเจริญ ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ การวิจัย พบว่า การเลือกตั้งช่อมครั้งนี้ตระกูลนายแสงซึ่งเป็นข้าอำนาจทางการเมืองข้าหนึ่งภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่ส่งผู้สมัครที่เป็นตัวแทนของตระกูล เข้าแข่งขันเนื่องจากเป็นการให้เกิดริตกันระหว่างตระกูลนายแสง ตระกูลตันเจริญ และเป็นพื้นที่ของตระกูลตันเจริญ

แม้ว่าในส่วนลึกแล้วทั้งสองตระกูลก็จะพยายามขยายเขตอิทธิพลทางการเมือง เพื่อสร้างความได้เปรียบแก่ข้าการเมืองของตนเองก็ตาม จึงทำให้ลักษณะการแข่งขันทางการเมืองของสองตระกูลเป็น “การแข่งขันแบบช่อมรูป” โดยแข่งขันและช่วงชิง อำนาจทางการเมืองผ่านตัวแทนเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่ตนเองสนับสนุน อยู่เบื้องหลังทั้งสนาม อบจ. เทศบาล อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การวิจัย พบว่า นอกจาก กรณีที่ตระกูลตันเจริญได้สนับสนุนพี่ชาย ภรรยา และลูกแล้ว การวิจัย พบว่า ก่อนหน้านี้ นายสุชาติ ตันเจริญ ยังได้สนับสนุน น้องชาย คือ นายเฉลิมชัย ตันเจริญ ลงสมัคร รับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (สว.) วันพุธที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2549

การวิจัย พบว่า นายเฉลิมชัย ตันเจริญ เป็นผู้รับช่วงการเมืองต่อจากพี่เขย คือ นายรส มะลิผล อดีต สว. ฉะเชิงเทรา สมัยที่แล้วอีกด้วย เป็นการสะท้อนให้เห็น ความสัมพันธ์ของระบบเครือญาติที่มีความเข้มข้นมากในระบบการเมืองไทย ข้อมูลที่ ผู้วิจัยนำเสนอเป็นการตอกย้ำให้เห็นข้อเท็จจริงของระบบการเมืองไทยที่มีส่วนสัมพันธ์ กับการเมืองในระดับท้องถิ่นและการดำรงอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ของระบบเครือญาติ ที่เข้มข้นมาก โดยมีลักษณะเป็นการเมืองภายในครอบครัวในฐานะชนชั้นนำท้องถิ่น

และก้าวสู่การเมืองระดับชาติ โดยอาศัยฐานคะแนนเสียงจากท้องถิ่น ที่ผ่านเครือข่าย-
พันธมิตรทางการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากตระกูลหลัก/ชั่วอำนาจในจังหวัด
และมีการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองและเชื่อมโยงด้วยระบบอุปถัมภ์
อย่างเป็นระบบทำให้สัมพันธภาพเชิงอำนาจในท้องถิ่นดำรงอยู่ได้ต่อเนื่องยาวนาน

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 เมษายน 2551) กล่าวว่า
นอกจากพี่น้องในตระกูลตันเจริญที่นายสุชาติ ตันเจริญ สนับสนุนเข้าสู่สนามการเมือง
และการวิจัย พบว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ครั้งล่าสุด ตระกูลตันเจริญ
ยังได้สนับสนุน นายนิคม ไวยรัชพานิช ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งนี้ด้วย การวิจัย พบว่า
นายนิคม ไวยรัชพานิช ซึ่งเป็นอดีตรองปลัดกรุงเทพมหานคร นั้นก็มีสายสัมพันธ์
ที่แนบแน่นกับนายสุชาติ ตันเจริญ เนื่องจากนายนิคม ไวยรัชพานิช มีศักดิ์เป็นน้าชาย
ของ นายสุชาติ ตันเจริญ จนประชาชนที่รับรู้ข้อมูลความสัมพันธ์ของเขาทั้งสองวิจารณ์
ในเชิงขบขันว่า “สว. คนนี้ สุชาติ ส่งประกวด”

การสนับสนุนของนายสุชาติ ตันเจริญ จนทำให้นายนิคม ไวยรัชพานิช ได้รับ
เลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดฉะเชิงเทรา ในสมัยที่เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเมื่อ
พ.ศ. 2551 และนายสุชาติ ตันเจริญ ยังผลักดันผ่านเครือข่ายทางการเมืองในระดับชาติ
ของเขาทำให้นายนิคม ไวยรัชพานิช สามารถดำรงตำแหน่งเป็นรองประธานวุฒิสภา
คนที่ 1 ได้สำเร็จ จากการศึกษาบทบาททางการเมืองของตระกูลตันเจริญ กล่าวโดยสรุป
ได้ว่ามีพัฒนาการ การเริ่มต้นจากผู้เป็นพ่อหลงจู๊วเชียร ที่เริ่มต้นจากการเป็นผู้สนับสนุน
ทางการเมือง โดยเฉพาะในระยะเริ่มต้นหลงจู๊วเชียรให้การสนับสนุน นายอนันต์ ฉายแสง
ทำให้ทั้งสองตระกูลมีสายสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาอย่างยาวนาน จากเงื่อนไขและสายสัมพันธ์
ของสองตระกูลตันเจริญและตระกูลฉายแสง ทำให้การแข่งขันทางการเมือง
ของสองตระกูลเป็นการแข่งขันที่ไม่รุนแรงและไม่มีการเปิดเกมแข่งขันกันอย่างตรงไป
ตรงมา นอกจากการเป็นผู้สนับสนุนนักการเมือง หลงจู๊วเชียร ได้ทำการสะสมทุนทางสังคม
ในพื้นที่อย่างต่อเนื่องจนทำให้ตระกูลตันเจริญ เป็นตระกูลที่มีต้นทุนทางสังคมสูงมาก
ตระกูลหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทราและเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การสถาปนาชั่วอำนาจ
ทางการเมืองของตระกูลตันเจริญเกิดขึ้นในเวลาต่อมา โดยเฉพาะในยุคของลูกชาย
คือ นายสุชาติ ตันเจริญ ที่กลายเป็นแกนหลักทางการเมืองของตระกูลตันเจริญในปัจจุบัน

จากการเป็นหัวหน้าคณะสนับสนุนคนอื่นของหลวงวิเชียรมาระยะหนึ่ง จนตระกูลตันเจริญมีความพร้อมทั้งด้านเศรษฐกิจและต้นทุนทางสังคมมากขึ้น ถึงเวลาเหมาะสม หลวงวิเชียรจึงสนับสนุนลูกชาย คือ นายสุชาติ ตันเจริญ เข้าสู่สนามการเมืองในฐานะ ส.ส. ได้สำเร็จ บนถนนสายการเมืองถือว่านายสุชาติ ตันเจริญ เป็นผู้ประสบความสำเร็จสูงคนหนึ่ง นายสุชาติ ตันเจริญ เป็น ส.ส. 8 สมัย นายสุชาติ ตันเจริญ โด่งดังจากการเป็นแกนนำกลุ่ม 16 เขายังดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญ ๆ เช่น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย รองประธานรัฐสภา และเป็นผู้มีบทบาททางการเมืองสูงมากคนหนึ่ง ในฐานะตัวแปรทางการเมืองเนื่องจากเขามีเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่สังกัดกลุ่มบ้านริมน้ำอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของเขา

หลังจากนั้นนายสุชาติ ตันเจริญ ได้กลายเป็นแกนหลักของขั้วอำนาจตระกูลตันเจริญ พร้อม ๆ กันนั้นเขาได้สถาปนาขั้วอำนาจตระกูลตันเจริญให้เข้มแข็งในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการสนับสนุนเครือข่ายชาติ พี่น้อง ภรรยา และ ลูก เข้าสู่สนามการเมือง และการสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองเข้าสู่สนามการเมืองท้องถิ่นในทุกระดับ ทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตลอดจนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

โดยอาศัยกลไกระบบอุปถัมภ์ในพื้นที่เพื่อสร้างฐานคะแนนเสียงและการกระจายผลประโยชน์เศรษฐกิจการเมืองให้แก่เครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองเพื่อหล่อเลี้ยงให้ระบบของขั้วอำนาจและโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นที่ตนเองสถาปนาขึ้นมาดำรงอยู่ได้ และคอยตอบสนองต่อตระกูลตันเจริญด้วยเช่นกัน

กระบวนการต่อสู้ทางการเมืองภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา: ภายใต้อิทธิพลของสองตระกูลหลัก (ตันเจริญ-ฉายแสง)

การวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา ภายใต้อิทธิพลของสองตระกูลหลัก คือ ตระกูลฉายแสง และตระกูลตันเจริญ การวิจัยพบว่าสองตระกูลนี้เป็นตระกูลที่ทรงอิทธิพลทางการเมืองสูงสุดภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา ในปัจจุบัน จนนำไปสู่การก่อรูปขึ้นของโครงสร้างอำนาจภายในจังหวัดในลักษณะสองขั้วอำนาจ สำหรับกระบวนการการต่อสู้ทางการเมือง การวิจัย พบว่า ที่ต่างฝ่ายต่าง

(ตันเจริญ-ฉายแสง) พยายามช่วงชิงพื้นที่และความได้เปรียบทางการเมืองภายในจังหวัด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับข้าวอำนาจทางการเมืองของตน

โดยการวิจัย พบว่า ทั้งสองตระกูลเป็นตระกูลการเมืองของจังหวัดฉะเชิงเทรา แต่ละตระกูลได้สนับสนุนทายาทในตระกูลเข้าสู่สนามการเมือง โดยเฉพาะเวทีการเมืองระดับชาติและสร้างเครือข่ายอำนาจในท้องถิ่นเป็นฐานอีกระดับหนึ่งหรืออาจจะให้ทายาทในตระกูลคอยกุมฐานในท้องถิ่นในฐานะผู้บริหารท้องถิ่น โดยมีองค์กรจัดตั้งทางการเมืองที่สำคัญ คือ ครอบครั้ว และกลไกของทายาทในตระกูลที่มีการแบ่งงานทางเศรษฐกิจการเมืองอย่างเป็นระบบ

อย่างกรณีตระกูลฉายแสง มีนายอนันต์ ฉายแสง ผู้พ่อซึ่งถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญทางการเมืองในจังหวัดฉะเชิงเทราอย่างยาวนาน ได้สนับสนุนทายาทในตระกูลฉายแสงทุกคนเข้าสู่สนามการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ดังนี้

1. นายจตุรงค์ ฉายแสง การเมืองระดับชาติ ส.ส./รัฐมนตรี/รองนายกรัฐมนตรี
2. นายกลยุทธ ฉายแสง การเมืองระดับท้องถิ่น นายกเทศมนตรี
3. นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง การเมืองระดับชาติ ส.ส./รัฐมนตรี
4. นางจิตติมา ฉายแสง การเมืองระดับชาติ ส.ส.

กรณีตระกูลตันเจริญ ก็มีลักษณะที่ไม่แตกต่างจากตระกูลฉายแสง ที่มีหัวเรือหลักจากผู้พ่อเช่นเดียวกัน คือ หลงจูวิเชียร ที่เริ่มต้นจากการสนับสนุนให้คนอื่น และเมื่อครอบครั้ว/ตระกูลมีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจและต้นทุนทางสังคมมากขึ้น หลงจูวิเชียร ก็หันมาสนับสนุนทายาทเข้าสู่สนามการเมือง โดยเริ่มต้นจากการสนับสนุน นายสุชาติ ตันเจริญ เข้าสู่การเมืองระดับชาติในฐานะ ส.ส. ได้สำเร็จ และหลังจากนั้น นายสุชาติ ตันเจริญ ก็กลายเป็นเสาหลักของตระกูลตันเจริญแทนผู้เป็นพ่อและเขาก็ได้สนับสนุนคนในตระกูลเข้าสู่สนามการเมือง ดังนี้

1. นายสุชาติ ตันเจริญ การเมืองระดับชาติ ส.ส./รัฐมนตรีช่วย
2. นายพิเชษฐ ตันเจริญ การเมืองระดับชาติ ส.ส.
3. นายเฉลิมชัย ตันเจริญ การเมืองระดับชาติ ส.ส.
4. นางสุรชาติพิทย์ ตันเจริญ การเมืองระดับชาติ ส.ส.
5. นายณัฏพล ตันเจริญ การเมืองระดับชาติ ส.ส.

6. นายนิคม ไวยรัชพานิช การเมืองระดับชาติ สว.

ทั้งนี้ในการสร้าง/สถาปนาชั่วคราวอำนาจภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา จนตกลึกเป็นโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบสองชั่วคราว อปต. ผู้ไปประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 เมษายน 2551) กล่าวว่า นอกจากทั้งสองตระกูลที่เริ่มต้นทางการเมือง และได้สนับสนุนทายาท เครือญาติ เข้าสู่สนามการเมือง ภายในจังหวัดพร้อม ๆ กับการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองในระดับพื้นที่เป็นการสร้างฐานคะแนนเสียงในระดับพื้นที่สัมพันธ์กับตระกูลในสนามการเมืองท้องถิ่น อย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูลหลักที่น่าสนใจว่า “ไม่ว่าสนามไหน อปจ. เทศบาล อปต. มีข้างหมด แม้ปากบอกว่าไม่ได้อยู่ข้างไหน แต่ในใจรู้ดีว่า เด็กใคร โกลัซิดใคร”

สมาชิกสภาเทศบาล ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 เมษายน 2551) กล่าวว่า การต่อสู้ทางการเมืองของทั้งสองตระกูลเป็นการต่อสู้แบบซ่อนรูปโดยไม่เลือกที่จะเผชิญหน้าโดยเฉพาะการเผชิญหน้ากันระหว่างคนในตระกูล (ต้นเจริญฉายแสง) ถือว่าให้เกียรติกันสูงมากของสองตระกูลด้วยความสัมพันธ์ที่ผู้วิจัยอธิบายแล้วในข้างต้น สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลหลักว่า “ไม่เคยมีสนามไหนนะ ที่เขาลงชนกัน มีแต่ตัวแทนที่เขาส่งมา เป็นธรรมดาที่เขาต้องการแย่งพื้นที่ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการเมือง แต่เขาฉลาดทั้งคู่ที่จะไม่ลบเหลี่ยมกันเกินไปให้เกียรติเป็นนักเลงลูกน้ำเค็ม”

สมาชิกสภาเทศบาล ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 25 เมษายน 2551) กล่าวว่า ทั้งสองตระกูล มีการแบ่งพื้นที่เขตอิทธิพลทางการเมืองกันอย่างชัดเจน ถ้าพิจารณาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทราครั้งล่าสุด โดยการเลือกตั้งครั้งนี้จังหวัดฉะเชิงเทราสามารถมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 4 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 เขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งละ 2 คน เขตเลือกตั้งที่ 1 ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 237,357 คน ประกอบด้วย 7 อำเภอ เป็นเขตอิทธิพลของตระกูลต้นเจริญประกอบด้วย

1. อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา (ตำบลท่าไข่/บ้านใหม่/บางแก้ว/บางขวัญ/คลองจุกเหมอ)
2. อำเภอกลองเขื่อน
3. อำเภอบางน้ำเปรี้ยว
4. อำเภอบางคล้า

5. อำเภอพนมสารคาม

6. อำเภอราชสาส์น

7. อำเภอสนามชัยเขต

สมาชิกสภาเทศบาล ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 เมษายน 2551) กล่าวว่า เขตเลือกตั้งที่ 2 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 238,320 คน ประกอบด้วย

5 อำเภอ เป็นเขตอิทธิพลฐานการเมืองของตระกูลฉายแสง ประกอบด้วย

1. อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา (ยกเว้น ตำบลท่าไข่/บ้านใหม่/บางแก้ว/บางขวัญ/คลองจุกฉะ)

2. อำเภอบางปะกง

3. อำเภอบ้านโพธิ์

4. อำเภอแปลงยาว

5. อำเภอท่าตะเกียบ

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 เมษายน 2551) กล่าวว่า จากผลการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งล่าสุด เป็นการตอกย้ำ ทำให้เราเห็นได้อย่างชัดเจน ถึงเขตพื้นที่อิทธิพลทางการเมืองของแต่ละตระกูล เช่น เขตเลือกตั้งที่ 1 ซึ่งเป็นเขตอิทธิพลของตระกูลตันเจริญ ผู้ได้รับเลือกตั้ง คือ นายพิเชษฐ์ ตันเจริญ และ นายฉพล ตันเจริญ ส่วนเขตเลือกตั้งที่ 2 อิทธิพลของตระกูลฉายแสง ผู้ได้รับเลือกตั้ง คือ นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง และนางจิตติมา ฉายแสง โดยการแข่งขันทั้งสองเขตเลือกตั้งทั้งสองตระกูลจะไม่ลงสมัครข้ามเขตอิทธิพลทางการเมืองของตระกูล “แต่ละตระกูลเขามีพื้นที่ ความขัดแย้งจึงไม่รุนแรง แต่ถ้าวันไหนที่เขาลงซ้อนกัน ก็จะเหมือนที่ระยอง”

การก่อรูปขึ้นของการเมืองสองขั้วอำนาจภายใต้การนำของสองตระกูล (ตันเจริญ-ฉายแสง) การวิจัย พบว่า มีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ทางการเมืองในลักษณะสองขั้วอำนาจ เกิดขึ้นในราวปี พ.ศ. 2529 จากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 14 ในวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 โดยในครั้งนั้นผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนต้องสังกัดพรรคการเมือง และพรรคการเมืองจะต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด โดยการเลือกตั้งครั้งนั้นจังหวัดฉะเชิงเทราสามารถเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มได้อีก 1 คน เป็น 4 คน

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 เมษายน 2551) กล่าวว่า การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งที่สำคัญทางการเมืองในจังหวัดฉะเชิงเทราเนื่องจากการเลือกตั้งที่สองตระกูลหลักได้หันมาสนับสนุนทายาทเข้าสู่การเมือง เป็นจุดเริ่มต้นของการเมืองภายใต้อิทธิพลของสองตระกูล กล่าวคือ ตระกูลฉายแสงได้สนับสนุน นายจาตุรนต์ ฉายแสง ตระกูลตันเจริญ ได้สนับสนุนนายสุชาติ ตันเจริญ เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้การเมืองภายในจังหวัดฉะเชิงเทรารูปร่างขึ้นเป็นการเมืองภายใต้อิทธิพลของสองตระกูลใหญ่จนถึงปัจจุบัน ผลการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในครั้งนั้น ได้แก่

1. นายไกรสร นันทมานพ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 1 สมัยที่ 3 สังกัดพรรคก้าวหน้า
2. นายจาตุรนต์ ฉายแสง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 1 สมัยแรก สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งนายจาตุรนต์ ฉายแสง เป็นบุตรชายคนโตของนายอนันต์ ฉายแสง เป็นทายาทสืบทอดทางการเมืองของกลุ่มตระกูลฉายแสง
3. นายสุชาติ ตันเจริญ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 2 สมัยแรก สังกัดพรรคชาติไทย โดยนายสุชาติ ตันเจริญ เป็นบุตรชายของนายวิเชียร ตันเจริญ (หลงจู๊วิเชียร) ซึ่งแต่เดิมเป็นผู้สนับสนุนนายอนันต์ ฉายแสง แต่พอลูกชาย คือ นายสุชาติ ตันเจริญ มีความพร้อมก็ได้หันมาให้การสนับสนุนลูกชายให้เข้าสู่เวทีทางการเมือง โดยนายอนันต์ ฉายแสง ก็เข้าใจดีและก็สนับสนุนด้วยเนื่องจากการแบ่งพื้นที่ทางการเมืองกันอย่างชัดเจนระหว่าง 2 ตระกูลหลัก
4. นายจักรพันธ์ ทัดติยกุล เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก สังกัดพรรคก้าวหน้า โดยได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มของกำนัน ไกรสร นันทมานพ การเมืองในจังหวัดฉะเชิงเทราในระยะนี้เปลี่ยนผ่านที่สำคัญเนื่องจากเป็นช่วงที่จะเริ่มเห็นถึงกระบวนการสืบทอดอำนาจทางการเมืองของกลุ่มหัวอำนาจตระกูลฉายแสง และยังมี การเปิดตัวของกลุ่มหัวอำนาจทางการเมืองอีกกลุ่มของจังหวัดฉะเชิงเทรา คือ กลุ่มของตระกูลตันเจริญซึ่งก็เป็นการแยกตัวออกมาจากกลุ่มตระกูลฉายแสง กลุ่มอำนาจทางการเมืองเดิมที่มีความสนิทสนมกันมาก่อน

จนถึงการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 15 เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ซึ่งเป็นสมัยที่ 2 ของนายสุชาติ ตันเจริญ การวิจัย พบว่า ในระยะนี้ นายสุชาติ ตันเจริญ ยังไม่ได้มีบทบาททางการเมืองมากนัก เนื่องจากเป็นนักการเมืองหน้าใหม่และไม่โดดเด่น โดยเฉพาะถ้าเปรียบเทียบกับนายจาตุรนต์ ฉายแสง ที่ต้นทุนทางสังคมที่สูงกว่า แต่ นายสุชาติ ตันเจริญ ได้พยายามสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองในส่วนหนึ่ง กลุ่มนักการเมืองหน้าใหม่ที่มาจากตระกูลชนชั้นนำท้องถิ่นในรุ่นราวคราวเดียวกัน เช่น นายเนวิน ชิดชอบ นายสนธยา คุณปลื้ม นายขยงศ อรุณเวสสะเศรษฐ ว่าที่ร้อยตรี-ไพโรจน์ สุวรรณฉวี นายธานี ยี่สาร นายวราเทพ รัตนากร นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ นายวิทยา คุณปลื้ม นายสรอรรถ กลิ่นประทุม นายชูชาติ หาญสวัสดิ์ และนายประวัฒน์ อุดตะโมต เป็นต้น และต่อมานักการเมืองหนุ่มกลุ่มนี้ได้ก่อรูปเป็นกลุ่มการเมืองที่ทรงอิทธิพลในนามกลุ่ม 16 สำหรับสนามการเลือกตั้งในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

1. นายจาตุรนต์ ฉายแสง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 2 เขต 1 สังกัดพรรคประชาชน
2. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก เขต 1 สังกัดพรรคกิจประชาคม
3. นายสุชาติ ตันเจริญ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 2 เขต 2 สังกัดพรรคชาติไทย
4. นายทิวา พูลสมบัติ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 2 เขต 2 สังกัดพรรคมวลชน

การวิจัย พบว่า สภาพการณ์เมืองท้องถิ่นในจังหวัดฉะเชิงเทรา ในการเลือกตั้งครั้งนี้ กำนัน ไกรสร นันทมานพ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 สมัย ซึ่งถือว่าชั่วอำนาจหลักทางการเมืองกลุ่มหนึ่งของจังหวัดฉะเชิงเทราชั่วหนึ่งก่อนที่จะเกิดชั่วอำนาจภายใต้ตระกูลตันเจริญและตระกูลฉายแสง ซึ่งในปัจจุบัน ได้ลบลบบทบาททางการเมืองไปแล้ว

โดยการเลือกตั้งในครั้งนั้นกำนัน ไกรสร นันทมานพ ได้เว้นวรรคตัวเองไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งแต่ได้ให้การสนับสนุนนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ ลงสมัครแทน โดยนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ มีลักษณะเป็นนักการเมืองหมาหลงทางการเมือง คือ มิใช่

คนพื้นเพจังหวัดฉะเชิงเทราแต่มาจากกรุงเทพ นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต เป็นเจ้าของโรงพยาบาลพญาไท และเจ้าของโรงงานไข่ผงที่เป็นสมณนามของเขาในภายหลังว่า “รัฐมนตรีไข่ผง”

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 เมษายน 2552) กล่าวว่า ในสนามการต่อสู้ทางการเมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา ในการเลือกตั้งครั้งนี้เริ่มที่จะมีการใช้เงินกันอย่างมาก เนื่องจากนักธุรกิจมีเงินเริ่มที่จะให้ความสนใจในการที่จะเข้ามาสู่เวทีการเมืองด้วยตัวเอง หลังจากที่เป็นผู้ที่คอยสนับสนุนอยู่เบื้องหลังนักการเมืองมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ความเปลี่ยนแปลงนี้ได้จากกลุ่มตระกูลตันเจริญ ที่เคยให้การสนับสนุน นายอนันต์ ฉายแสง มาก่อนที่จะเข้ามาสู่เวทีการเมืองด้วยตัวเอง หรืออย่างเช่นการเข้ามาของนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ จากการช่วยเหลือสนับสนุนของกลุ่มกำนัน ไกรสร นันทมานพ

เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 โดยการปฏิบัติยึดอำนาจการปกครองของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ภายใต้การนำของ พล.อ. สุนทร คงสมพงษ์ และได้มีการประกาศใช้ “ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534” (ฉบับที่ 14 ฉบับชั่วคราว) และนายอนันต์ ปันยารชุน ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2534 รัฐบาลชุดนี้สิ้นสุดลงโดยประกาศให้มีการเลือกตั้งทั่วไปเกิดขึ้น

จนถึงการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 16 เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่ทำให้เราเห็นลักษณะการต่อสู้ทางการเมืองที่ชัดเจนขึ้นของขั้วอำนาจทางการเมืองใหม่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา คือ ตระกูลฉายแสงและตระกูลตันเจริญ ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 เมษายน 2552) กล่าวว่า หลังขั้วอำนาจทางการเมืองภายใต้การนำของกำนัน ไกรสร นันทมานพ ได้ลดบทบาทตัวเองด้วยข้อจำกัดในด้านทรัพยากรทางการเมือง เนื่องจากการเลือกตั้งในครั้งนี้มีการแข่งขันกันอย่างดุเดือดและแต่ละขั้วต้องระดมทรัพยากรทางการเมืองกันอย่างขนานใหญ่ ขั้วอำนาจที่มีทรัพยากรทางการเมืองมากกว่าจึงเป็นฝ่ายได้เปรียบ จากจุดนี้เองเป็นเงื่อนไขและข้อจำกัดให้กับขั้วอำนาจที่มีทรัพยากรทางการเมืองน้อยกว่าอย่างขั้วอำนาจของ กำนัน ไกรสร นันทมานพ ต้องลดบทบาททางการเมืองลง

สนามการแข่งขันทางการเมืองของการเลือกตั้งครั้งนี้จึงเป็นสนามการแข่งขันของข้าอำนาจหลัก กลุ่มตระกูลฉายแสง โดยมีนายจาตุรนต์ ฉายแสง ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมัยที่ 3 ครั้งนี้สังกัดพรรคความหวังใหม่ ในขณะที่ข้าอำนาจตระกูลตันเจริญ มีนายสุชาติ ตันเจริญ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมัยที่ 3 สังกัดพรรคสามัคคีธรรม เช่นเดียวกัน

สำหรับกลุ่มของกำนัน ไกรสร นันทมานพ แม้ว่าตนเองได้ลอบทาบทามทางการเมืองของตนเองลงแต่หันไปสนับสนุน นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ จนได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมัยที่ 2 สังกัดพรรคสามัคคีธรรม และนายจักรพันธ์ ทัดติยกุล จนได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 2 สังกัดพรรคสามัคคีธรรม ซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มของกำนัน ไกรสร นันทมานพ เช่นกัน

หลักการเลือกตั้งครั้งนี้ นายสุชาติ ตันเจริญ ได้เริ่มมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น ครั้งนี้สุชาติ ตันเจริญได้รับการแต่งตั้งให้เป็นโฆษกพรรคสามัคคีธรรม จากจุดนี้ทำให้ชื่อเสียงของนายสุชาติ ตันเจริญ เริ่มเป็นที่รู้จักในสังคมมากขึ้นในฐานะโฆษกพรรคสามัคคีธรรม รัฐบาลชุดนี้มี พล.อ. สุจินดา คราประยูร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2535 ซึ่งในครั้งนี้ พล.อ. สุจินดา คราประยูร มิได้เป็นหัวหน้าพรรคการเมือง หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ก็ได้รับการสนับสนุนจากพรรคสามัคคีธรรม พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรค ประชากรไทย และพรรคราษฎรรัฐบาลชุดนี้สิ้นสุดลงโดยการลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ของ พล.อ. สุจินดา คราประยูร เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เนื่องจากเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” พล.ต. จำลอง ศรีเมือง และเจ้าหน้าที่ทหารจนเกิดการเสียชีวิตและทรัพย์สินหลังจากการลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ. สุจินดา คราประยูร

นายอานันท์ ปันยารชุน ได้รับโปรดเกล้าแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งเพื่อ เข้ามาดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เป็นรัฐบาลชุดเฉพาะกิจ เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2535 และสิ้นสุดลงโดยการยุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 17 เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 มี นายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2535 (ชวน 1)

โดยได้รับการสนับสนุนจากพรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ พรรคพลังธรรม พรรคกิจสังคม และพรรคเอกภาพ ต่อมาได้มีการปรับพรรคกิจสังคมออก โดยมีพรรคเสรีธรรมเข้ามาแทน และอีกครั้งมีการปรับพรรคความหวังใหม่ออกพรรคชาติพัฒนาเข้ามาแทน มี พล.ต.อ. ประมาณ อติเรกสาร หัวหน้าพรรคชาติไทยเป็นผู้นำฝ่ายค้าน

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 25 เมษายน 2551) กล่าวว่า สำหรับสนามการเมืองของจังหวัดฉะเชิงเทราการเลือกตั้งทั่วไปอีกครั้ง การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 17 เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 การเมืองในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการเลือกตั้งที่ใช้เงินกันมากที่สุดครั้งหนึ่ง อำนาจเงินได้สร้างการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของจังหวัดอย่างน่าสนใจ เพราะขั้วการเมืองหลักอย่างตระกูลฉายแสงได้พ่ายแพ้ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ที่มีกำนันไกรสร นันทมานพ อยู่เบื้องหลังคอยให้การสนับสนุน

การวิจัย พบว่า ชัยชนะครั้งนี้ของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ มาจากทรัพยากรทางการเมืองที่มีการทุ่มเต็มอัตราศึกเพราะได้รับการสนับสนุนจากพรรคเสรีธรรม และส่วนหนึ่งเกิดจากกระแสนิยมของพรรคความหวังใหม่ที่นายจาตุรนต์ ฉายแสง สังกัดในขณะนั้นตกต่ำลงไปและที่สำคัญข้อจำกัดในด้านทรัพยากรทางการเมืองของตระกูลฉายแสงนั้นไม่สามารถสู้กับ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ที่สนับสนุนร้อยตรีหญิงพนิดา เกษมมงคล เพราะการเลือกตั้งในครั้งนั้นมีการใช้เงินกันมากที่สุดครั้งหนึ่งในการแข่งขันเนื่องจากเงื่อนไขและสถานการณ์ทางการเมืองระดับชาติ ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนั้น ได้แก่

1. ร้อยตรีหญิง พนิดา เกษมมงคล เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรกสังกัดพรรคเสรีธรรม ภายใต้การสนับสนุนทรัพยากรทางการเมืองจาก ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ และฐานคะแนนเสียงของกำนันไกรสร นันทมานพ จนสามารถเอาชนะตระกูลฉายแสงคือ นายจาตุรนต์ ฉายแสง

2. นายสุชาติ ต้นเจริญ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมัยที่ 4 สังกัดพรรคชาติพัฒนา

3. ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 3 สังกัดพรรคเสรีธรรม

4. นายอิทธิ ศิริลัทธยากร ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก สังกัดพรรคชาติพัฒนา

การเลือกตั้ง ส.ส. ในครั้งนี้ การวิจัย พบว่า เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของตระกูลต้นเจริญในการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตระกูลต้นเจริญในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา เนื่องจากการเลือกตั้งครั้งตระกูลต้นเจริญได้สนับสนุนและสร้างพันธมิตรทางการเมืองกับนายอิทธิ ศิริลัทธยากร นักธุรกิจด้านอสังหาริมทรัพย์ ที่ดินและเป็นสมาชิกสภาจังหวัดฉะเชิงเทรามา ก่อนที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายอิทธิ ศิริลัทธยากร นั้นมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับนายสุชาติ ต้นเจริญ มาอย่างยาวนาน แต่ทว่าในระยะหลังนายอิทธิ ศิริลัทธยากร กลับพยายามสถาปนาขั้วการเมืองอิสระที่ไม่ต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของตระกูลต้นเจริญ เนื่องจากการวิจัย พบว่า เขตพื้นที่อิทธิพลทางการเมืองของ นายอิทธิ ศิริลัทธยากร นั้นทับซ้อนกับตระกูลต้นเจริญและเป็นฉนวนเหตุสำคัญ ที่ตระกูลต้นเจริญพยายามหาโอกาสโค่นนายอิทธิ ศิริลัทธยากร จนจึงหะมาถึงหลังจากนายอิทธิ ศิริลัทธยากร ถูกเว้นวรรคการเมือง 5 ปี ทำให้ตระกูลต้นเจริญสามารถยึดพื้นที่เขตอิทธิพลทางการเมืองได้ทั้งหมดในปัจจุบัน

การแข่งขันทางการเมืองของสองตระกูล ภายใต้การแบ่งเขตพื้นที่อิทธิพลทางการเมืองทำให้บรรยากาศการแข่งขันไม่รุนแรง สังกัดได้จากการเลือกตั้ง ส.ส. ทุกครั้ง จนถึงปัจจุบันทั้งสองตระกูลจะไม่ลงแข่งขันกันเอง อย่างกรณีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 18 เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 การแข่งขันทางการเมืองในจังหวัดฉะเชิงเทรา ในครั้งนี้เป็นการกลับมาครองพื้นที่ของตระกูลฉายแสงอีกครั้ง โดยเฉพาะในเขตเลือกตั้งที่ 1 ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งครั้งนี้ ได้แก่

1. นายจาตุรนต์ ฉายแสงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 4 สังกัดพรรคความหวังใหม่ เขต 1
2. นายสุชาติ ต้นเจริญ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 5 สังกัดพรรคชาติไทยเขต 2
3. ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 4 สังกัดพรรคเสรีธรรม เขต 1

4. นายอิทธิ ศิริลัทธยากร เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 2 สังกัดพรรคชาติพัฒนา เขต 2

รัฐบาลชุดนี้มีนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2535 โดยได้รับการสนับสนุนจากพรรคชาติไทย พรรคความหวังใหม่ พรรคพลังธรรม พรรคกิจสังคม พรรคหน้าไทย พรรคประชากรไทย และพรรคมวลชน มีนายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ทำหน้าที่ผู้นำฝ่ายค้านในสภาโดยรัฐบาลชุดนี้สิ้นสุดลงโดยการยุบสภาเมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2539

กำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปอีกครั้งการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 19 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่

1. นายจาตุรนต์ ฉายแสง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 5 เขต 1 สังกัดพรรคความหวังใหม่
2. นายสุชาติ ตันเจริญ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 6 เขต 2 สังกัดพรรคไทย ซึ่งเป็นผู้สมัครคนเดียวของพรรคที่ได้รับการเลือกตั้งในครั้งนี้
3. นายอิทธิ ศิริลัทธยากร เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 3 เขต 2 สังกัดพรรคชาติพัฒนา
4. นายไกรสร นันทมานพ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 4 เขต 1 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์

ในครั้งนี้นักัน ไกรสร นันทมานพ กลับสู่สนามการเมือง โดยได้เข้ามาแทนคร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ซึ่งได้ถอนตัวจากเวทีการเมืองของจังหวัดฉะเชิงเทรา การเลือกตั้งครั้งนี้สะท้อนให้เห็นกระบวนการแข่งขันทางการเมืองภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการต่อสู้กันระหว่างขั้วอำนาจทางการเมืองและเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง

รัฐบาลชุดนี้มี พล.อ. เชาวลิต ทยงใจยุทธ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 โดยได้รับการสนับสนุนจาก 6 พรรคการเมือง ได้แก่ พรรคความหวังใหม่ พรรคชาติพัฒนา พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย พรรคเสรีธรรม และ พรรคมวลชน โดยมีนายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ทำหน้าที่ผู้นำฝ่ายค้าน

การเข้ามาบริหารประเทศของรัฐบาลชุดนี้อยู่ในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำทั้งในประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียในครั้งนี้อื้อของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร และ นายวีรพงษ์ รามางกูร รองนายกรัฐมนตรีได้เข้ามาช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจต่อมาได้เกิดการชุมนุมประท้วงให้ พล.อ. เชาวลิต ыงใจยุทธ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ส่งผลให้ พล.อ. เชาวลิต ыงใจยุทธ ลาออกและประกาศยุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไป

จากการวิจัยภูมิหลังประวัติศาสตร์การเลือกตั้ง ส.ส. ของจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ผ่านมาทำให้เราเห็นภาพพัฒนาการการก่อตัวขึ้นของขั้วอำนาจภายใต้การนำของตระกูลการเมืองอยู่ 3 ขั้วอำนาจ แต่ในปัจจุบันเหลือเพียง 2 ขั้วอำนาจ

1. กลุ่มตระกูลฉายแสง ซึ่งมีนายอนันต์ ฉายแสง เป็นผู้บุกเบิกปูทางไว้ และมีการสืบทอดมายัง นายจาตุรนต์ ฉายแสง และทายาทในตระกูลฉายแสงทุกคน
2. กลุ่มตระกูลตันเจริญ ซึ่งแต่เดิมนั้นให้การสนับสนุน นายอนันต์ ฉายแสง มาก่อนแต่ได้แยกตัวออกมาสนับสนุนทายาทในภายหลัง คือ นายสุชาติ ตันเจริญ และต่อจากนั้นนายสุชาติ ตันเจริญ ได้เป็นแกนหลักของตระกูล เขาก็ได้หนุนเรือญาติ ทายาทในตระกูลตันเจริญเข้าสู่การเมือง
3. กลุ่มของกำนัน ไกรสร นันทมานพ ซึ่งในอดีตถือว่าเป็นขั้วอำนาจทางการเมืองหลักขั้วหนึ่งของจังหวัดฉะเชิงเทรา และเป็นกลุ่มที่ทรงอิทธิพลทางการเมืองกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะตัว กำนัน ไกรสร นันทมานพ นั้นเป็นที่รู้จักและเป็นผู้กว้างขวางคนหนึ่งในเขตเลือกตั้งที่ 1 ซึ่งทับซ้อนกับพื้นที่เขตอิทธิพลของตระกูลฉายแสง แต่หลังจากการเมืองเริ่มเปลี่ยนไปสู่การเมืองภายใต้ระบบธุรกิจการเมือง มีการระดมทรัพยากรมาใช้ในทางการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะเงินตรา เป็นสาเหตุที่ทำให้กลุ่มของกำนัน ไกรสร นันทมานพ ตกต่ำและในปัจจุบันนั้น ได้ลบลบหายไป

การวิจัยกระบวนการการต่อสู้ทางการเมืองภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา นอกจากจะพบว่าเป็นการต่อสู้แข่งขันกันระหว่างสองขั้วอำนาจหลักที่ทรงอิทธิพลทางการเมืองสูงสุดและมีการแบ่งพื้นที่เขตอิทธิพลทางการเมืองกันอย่างลงตัว ทว่าด้านหนึ่งของกระบวนการแข่งขันทางการเมืองในจังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้เราเห็นว่า การเมืองที่แท้จริงในสังคมท้องถิ่น เป็นการแข่งขันของกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นเพียง 2 ตระกูลที่มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ชื่อเสียง สถานภาพทางสังคม ทุนทางสังคม โดยอาศัย

กระบวนการประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นเป็นเครื่องมือเข้าสู่อำนาจและมีการแบ่งสรรพื้นที่อำนาจทางการเมืองของตระกูล

การวิจัย พบว่า กระบวนการต่อสู้ทางการเมืองของจังหวัดฉะเชิงเทราเข้มข้นขึ้นเมื่อระบบธุรกิจการเมืองได้ขยายตัวจากระบบชาติเข้าสู่การเมืองภายในจังหวัดพร้อม ๆ กับการพยายามสถาปนาตัวของขั้วอำนาจใหม่ที่ชัดเจนขึ้นของสองตระกูลใหญ่ เส้นใยดังกล่าวก็ได้สร้างการสั่นคลอนให้กับขั้วอำนาจทางการเมืองที่มีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรทางการเมืองเช่นขั้วอำนาจของกำนันไกรสร นันทมานพ

การวิจัย พบว่า กระบวนการต่อสู้ทางการเมืองในจังหวัดฉะเชิงเทราในระยะหลัง พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา เริ่มมีนักธุรกิจ กลุ่มทุนท้องถิ่นมีเงินเริ่มที่จะเข้ามามีบทบาทในการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น การแยกตัวออกมาจากกลุ่มตระกูลฉายแสงของ นายวิเชียร ตันเจริญ (หลงจู๊วิเชียร) ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกทางการเมืองของกลุ่มตระกูลตันเจริญ ในขณะที่ตระกูลฉายแสงขณะนั้นอาศัยเพียงบารมีต้นทุนทางสังคมและฐานะทางการเมืองของ นายอนันต์ ฉายแสง และต้นทุนทางสังคม นายจาตุรนต์ ฉายแสง ยังต้องพ่ายแพ้ให้กับกระแสธุรกิจการเมือง

การวิจัย พบว่า การเข้ามาลงสมัครรับเลือกตั้ง ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ภายใต้อการสนับสนุนของกำนันไกรสร นันทมานพ และทำให้ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ สามารถได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งและกระบวนการหาเสียงก็เริ่มที่จะมีการใช้เงินกันเป็นจำนวนมากเป็นการเอาชนะขั้วการเมืองที่มีอิทธิพลทางการเมืองกลุ่มสำคัญกลุ่มหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรามาได้และยังสามารถนำเอาร้อยตรีหญิง พนิดา เกษมมงคลชนะการเลือกตั้งเข้ามาได้ด้วย

แต่ในการเลือกตั้งครั้งต่อมา ในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 กลุ่มของตระกูลฉายแสง สามารถกลับมาใช้อำนาจเช่นเดิมและสถาปนาขั้วอำนาจจนเข้มแข็งจนถึงปัจจุบันจนทำให้กระบวนการต่อสู้ในสนามการเมืองของจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นสนามการแข่งขันของสองขั้วอำนาจชัดเจนขึ้นและได้ลุกลามไปสู่สนามการเมืองระดับท้องถิ่นในรูปแบบของสงครามการเมืองแบบตัวแทนในสนามการเมืองอื่น ๆ

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2540 - ปัจจุบัน ตั้งแต่การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (ฉบับที่ 16) เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 ในสนามการเมือง

และกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นเวทีการเมืองของสองขั้วอำนาจหลักอย่างชัดเจนมากขึ้น เช่นในการกรณีการเลือกตั้ง วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่

1. นายอนันต์ ฉายแสง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 4 เขต 1 สังกัดพรรคไทยรักไทยในครั้งนี้ เป็นการลงสมัครแทนนายจาตุรนต์ ฉายแสง บุตรชายที่ลงสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคไทยรักไทย

2. นายอิทธิ ศิริลัทธยากร เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 4 เขต 2 สังกัดพรรคชาติพัฒนา ในฐานะพันธมิตรทางการเมืองของนายสุชาติ ตันเจริญ

3. นายสุชาติ ตันเจริญ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 6 เขต 3 สังกัดพรรคความหวังใหม่และได้ดำรงตำแหน่งรองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่ 2

4. นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก เขต 4 ซึ่งนายวุฒิพงศ์ ฉายแสง เป็นบุตรชายคนรองของนายอนันต์ ฉายแสง

ข้อมูลที่ผู้วิจัยเสนอเป็นการยืนยันถึงลักษณะกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นการต่อสู้แข่งขันของขั้วอำนาจเพียงสองตระกูลเท่านั้นและเป็นที่น่าตั้งข้อสังเกตว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ มีความพยายามหนุ่ยหนายาทเข้าสู่การเมืองเพิ่มอีกด้วย เป็นการสถาปนาขั้วอำนาจให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มตระกูลฉายแสงได้สนับสนุนนายวุฒิพงศ์ ฉายแสง เข้าสู่สนามการเมือง จนสามารถได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรกเขต 4 ซึ่งนายวุฒิพงศ์ ฉายแสง เป็นบุตรชายของนายอนันต์ ฉายแสง

การเลือกตั้งครั้งนี้กลุ่มกำนันไกรสร นันทมานพ ได้วางมือจากเวทีการเมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา ในสนามการเมืองและการเลือกตั้งภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา จึงเป็นการแข่งขันกันระหว่าง 2 ขั้วอำนาจทางการเมือง คือ ตระกูลฉายแสง และตระกูลตันเจริญ เห็นได้อย่างชัดเจนจากผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดฉะเชิงเทรา ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 การเลือกตั้งครั้งนี้ขั้วอำนาจทางการเมืองทั้งสองขั้วอำนาจสังกัดพรรคเดียวกันทั้งหมด คือ พรรคไทยรักไทย

1. นางจิตติมา ฉายแสง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก ซึ่งนางจิตติมา ฉายแสงเป็นบุตรสาวของนายอนันต์ ฉายแสง เป็นการสนับสนุนทายาทเข้าสู่การเมือง

เป็นคนที่ 4 ของตระกูลนายแสง

2. นายสมชัย อัสวชัยโสภณ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 3
3. นายสุชาติ ตันเจริญ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 7
3. นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 2

ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549 การเลือกตั้งครั้งนี้ชั่วคราวทางการเมืองทั้งสองชั่วคราวสังกัดพรรคเดียวกันทั้งหมด คือ พรรคไทยรักไทย เช่นเดียวกัน

1. นางจิตติมา ฉายแสง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 2
2. นายสมชัย อัสวชัยโสภณ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 4
3. นายสุชาติ ตันเจริญ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 8
4. นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 3

ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ก็ยังเป็นการต่อสู้ของสองชั่วคราวหลัก

ผู้สมัครเลือกตั้ง ส.ส. เขตเลือกตั้งที่ 1 (จังหวัดฉะเชิงเทรา)

1. นายพิเชษฐ ตันเจริญ สังกัดพรรคเพื่อแผ่นดิน
2. นายอิทธิ ศิริลัทธยากร สังกัดพรรคพลังประชาชน

ผู้สมัครเลือกตั้ง ส.ส. เขตเลือกตั้งที่ 2 (จังหวัดฉะเชิงเทรา)

1. นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง สังกัดพรรคพลังประชาชน
2. นางจิตติมา ฉายแสง สังกัดพรรคพลังประชาชน

หรือเลือกตั้ง ส.ส. เขตเลือกตั้งที่ 1 แทนตำแหน่งที่ว่างจังหวัดฉะเชิงเทรา

วันอาทิตย์ที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2552 การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งตามที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองจำนวน 3 พรรค (พรรคมหาชนไทยไทย พรรคชาติไทยและพรรคพลังประชาชน) ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง จำนวน 29 คน ในพื้นที่ 22 จังหวัด 26 เขตเลือกตั้ง และเนื่องจากพรรคพลังประชาชนได้ถูกศาลรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรคทำให้กรรมการบริหารพรรคถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี

จึงมีผลให้นายอิทธิ ศิริลัทธยากร ส.ส. จังหวัดฉะเชิงเทรา เขตเลือกตั้งที่ 1 ซึ่งเป็นหนึ่งในกรรมการบริหารพรรคพลังประชาชน ต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพลง ในพื้นที่

เขตเลือกตั้งที่ 1 การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งซ่อมในเขตอิทธิพลทางการเมืองของตระกูลตันเจริญ ตระกูลฉายแสงจึงไม่ส่งผู้สมัครลงแข่งขัน ตระกูลตันเจริญโดยนายสุชาติ ตันเจริญ ได้สร้างความฮือฮาทางการเมืองโดยการสนับสนุนนางสุชาติพิทย์ ตันเจริญ พรรคประชากร แข่งขันกับลูกชายของตนเอง คือ นายฉพล ตันเจริญ พรรคเพื่อแผ่นดิน ผลการเลือกตั้งนายฉพล ตันเจริญ พรรคเพื่อแผ่นดินชนะการเลือกตั้งได้เป็น ส.ส. สมัยแรก การเลือกตั้งซ่อมครั้งนี้เป็นการยืนยันการผูกขาดอำนาจทางการเมืองอย่างชัดเจนของตระกูลตันเจริญ แต่อย่างไรก็ดีการเลือกตั้งครั้งนี้ก็มีเสียงวิจารณ์อย่างกว้างขวางว่า เป็นการเลือกตั้งที่ผูกประชาชนที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองในจังหวัดฉะเชิงเทรา เนื่องจากสภาพการเมืองที่ผูกขาดทำให้ประชาชนไม่มีทางเลือกทางการเมือง

ลักษณะสำคัญของการต่อสู้ทางการเมืองของสองขั้วอำนาจ จากข้อเท็จจริงของการวิจัย นอกจากการสนับสนุนทายาท เครือญาติ เข้าสู่สนามการเมืองของขั้วอำนาจตระกูลต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอข้างต้น การวิจัย พบว่า ขั้วอำนาจทั้งสองได้มีความพยายามในการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง เพื่อแย่งชิงพื้นที่และความได้เปรียบทางการเมืองของแต่ละตระกูล โดยเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่สำคัญ คือ กลุ่มนักรบการเมืองระดับท้องถิ่นที่ตนเองให้การหนุนหลัง

นักรบการเมืองท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 เมษายน 2551) กล่าวว่า โดยอาศัยกลไกระบบของห้วคณะแน โดยเฉพาะกลุ่มของนักรบการเมืองท้องถิ่นที่ขั้วอำนาจให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง เช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และ โดยเฉพาะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มเครือญาติสมัครพรรคพวก ก็เป็นสิ่งที่สำคัญที่นำไปสู่ชัยชนะในการเลือกตั้งหรือการได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มอิทธิพลทางการเมืองของทั้งสองตระกูล สะท้อนจากกรณีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา (อบจ.) การวิจัย พบว่าเป็นการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา ครั้งนี้มีการสนับสนุนอยู่เบื้องหลังผู้สมัคร โดยขั้วอำนาจทั้งสอง นักรบการเมืองท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 25 เมษายน 2551) กล่าวว่า ตระกูลฉายแสงให้การสนับสนุน นายกิตติ เป้าเปี่ยมทรัพย์ นักรบกิจอสังหาริมทรัพย์ชื่อดังในจังหวัดฉะเชิงเทรา อดีตเคยเป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 2

ตำบลบางแก้ว อยู่ในตำแหน่งถึง 11 ปี กระทั่งปี พ.ศ. 2538 นายกิตติ เป้าเปี่ยมทรัพย์ เข้าสู่นามการเมืองด้วยการลงสมัครสมาชิกสภาจังหวัด (สจ.) และได้รับเลือกให้เป็น รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด จนกระทั่งหมดวาระลง ในปี พ.ศ. 2546 ลงสมัคร ตำแหน่งนายก อบจ. นายกิตติ เป้าเปี่ยมทรัพย์ มีสายสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับตระกูล ฉายแสงมาอย่างยาวนาน ในสนามองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา เขาจึงมีฐานะ เป็นตัวแทนของตระกูลฉายแสงฐานะคะแนนเสียงหลักและเป็นหัวคะแนนคนสำคัญของตระกูลฉายแสงในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา

รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 เมษายน 2551) กล่าวว่า ในสนามการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด สำหรับตระกูลตันเจริญ โดยนายสุชาติ ตันเจริญ ให้การสนับสนุนนายสมศักดิ์ ภู่งามภูมิ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา เขตอำเภอพนมสารคามหลายสมัย มีความสัมพันธ์ แนบแน่นกับตระกูลตันเจริญเพราะเป็นคนอำเภอเดียวกันและนายสมศักดิ์ ภู่งามภูมิ ยังเป็นหัวคะแนนคนสำคัญของนายสุชาติ ตันเจริญในพื้นที่มาอย่างยาวนาน

นักการเมืองท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 เมษายน 2551) กล่าวว่า แม้ว่าการเลือกตั้งครั้งนี้ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะอยู่คนละสายกัน คือ สายนายสุชาติ ตันเจริญ และสายของนายจาตุรนต์ ฉายแสง แต่ทั้งสองก็ได้รับการสนับสนุนจากพรรคไทยรักไทย ผลปรากฏว่า นายกิตติ เป้าเปี่ยมทรัพย์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากนายจาตุรนต์ ฉายแสงได้รับการไว้วางใจ จากประชาชนชนะการเลือกตั้งในครั้งนี้อย่างคะแนน 131,628 คะแนน ซึ่งชนะนายสมศักดิ์ ภู่งามภูมิ ที่ได้คะแนน 130,888 คะแนน จนถึงการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และสมาชิกสภา อบจ. ฉะเชิงเทรา ครั่งล่าสุด ปรากฏว่า ผู้สมัครตำแหน่งนายก อบจ. มีเพียง นายกิตติ เป้าเปี่ยมทรัพย์ แกนนำกลุ่มรวมใจพัฒนา อดีตนายก อบจ. คนเก่าลงสมัคร โดยที่ไม่มีใครกล้าลงแข่งขันด้วย เพราะรู้ดีว่ามีตระกูลฉายแสงให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ดังนั้น โอกาสที่จะชนะการเลือกตั้งนั้นน้อยมาก ถ้าผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งไม่ได้สังกัด หรือมีกลุ่มบ้านใหญ่ตระกูลใดตระกูลหนึ่งให้การสนับสนุน ทั้งนี้การศึกษาเชิงลึกของผู้วิจัย พบว่า มีการตกลงกันระหว่างชนชั้นนำทั้งสองตระกูล ในสนามการเลือกตั้งนายก อบจ. ครั้งนี้

ขณะเดียวกันบรรยากาศการเมืองท้องถิ่นในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาอบจ.เป็นไปอย่างคึกคัก ที่มีทั้งอดีตสมาชิกเก่าจาก ทั้งสองขั้วการเมือง และผู้สมัครอิสระหน้าใหม่ แหล่งสมัครแข่งขันกันเต็มเกือบครบ ทุกเขตเลือกตั้งรวม 30 เขต ในเขตตัวเมืองฉะเชิงเทรา 6 เขตเลือกตั้ง มีผู้สมัครซึ่งเป็น อดีต ส.อบจ. หน้าเก่าลงสมัคร 4 คน คือ นายจิตติ ตั้งกองพานิช ผู้สมัครหมายเลข 1 เขต 1 นายนิรันดร์ บุญศิริ ผู้สมัครหมายเลข 1 เขต 4 นายชัยวัฒน์ เป้าเปี่ยมทรัพย์ ผู้สมัคร หมายเลข 1 เขต 5 ในนามกลุ่มรวมใจพัฒนา และนายสมศักดิ์ กิจการนนทศรี ผู้สมัคร หมายเลข 2 เขต 6 กลุ่มพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อศึกษาสายสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัคร ส.อบจ. ที่มีแนวโน้มที่จะชนะการเลือกตั้ง พบว่า เป็นเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง กับสองตระกูลชนชั้นนำทั้งสิ้น

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 25 เมษายน 2551) กล่าวว่า นอกจากนี้ยังมีอดีตผู้สมัครสอบตกและผู้สมัครหน้าใหม่จากทั้งสองขั้วการเมือง รวมถึง ผู้สมัครอิสระลงสมัครแข่งขันกันเป็นจำนวนมาก เช่น ในเขตเลือกตั้งที่ 2 และ 3 ที่มีผู้สมัครหน้าใหม่ลงสนามการเลือกตั้งแต่โอกาสที่จะได้รับเลือกตั้งยังมีข้อจำกัด อยู่มาก ส่วนในเขตอื่น ๆ มีผู้สมัครจากทั้งสองขั้วการเมืองลงแข่งขันกัน กล่าวคือ ต่างเป็นเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่กลุ่มตระกูลฉายแสงและตระกูลตันเจริญ ให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง การวิจัย พบว่า มีเขตเลือกตั้งที่ไม่มีคู่แข่ง เช่น ในเขตเลือกตั้งที่ 4 ที่มีนายชัยวัฒน์ เป้าเปี่ยมทรัพย์ ซึ่งเป็นอดีต ส.อบจ. และเป็นบุตรชายของผู้สมัคร นายก อบจ. คนปัจจุบันลงสมัครภายใต้แรงหนุนจากบิดาในฐานะอดีตนายก อบจ. และตระกูลฉายแสง จนทำให้ไม่มีใครกล้าลงสมัครแข่งขันในเขตเลือกตั้งดังกล่าว สะท้อนให้เห็นการผูกขาดอำนาจทางการเมืองที่ผ่านเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง ของตระกูลชนชั้นนำท้องถิ่นในจังหวัดฉะเชิงเทราอย่างชัดเจน

ท่ามกลางความแปรผันและบริบททางการเมืองภายใต้อิทธิพลของ 2 ขั้วอำนาจ ในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ข้อมูลของผู้วิจัยในการวิจัย พบว่า มีการต่อรองทางการเมืองในการเลือกตั้ง นายก อบจ. อย่างเข้มข้นของสองตระกูลชนชั้นนำท้องถิ่น พบว่า แกนนำของขั้วอำนาจทั้งสองพยายามที่จะประสานผลประโยชน์กันทั้งสองขั้วอำนาจ

โดยอาศัยสัญญาลูกผู้ชาย วัฒนธรรมนักเลงลูกน้ำเค็ม ที่ต้องถือสัจจะเหนือสิ่งอื่นใด
ในฐานะลูกผู้ชายใจนักเลง

ผลของการต่อรอง คือ การพยายามจับข้อการเมืองใหม่ในการลงสมัครรับเลือกตั้ง
นายกและสมาชิก อบจ. ในครั้งนี้จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า อดีตแกนนำจากทั้งสองกลุ่ม-
การเมือง ทั้งในฝ่ายบริหารเดิม คือ นายกิตติ เป้าเปี่ยมทรัพย์ อดีตนายก อบจ. (ตระกูล-
ฉายแสง) และนายสมศักดิ์ ภู่งามภูมิ อดีตผู้สมัครนายกฯ (ตระกูลตันเจริญ) ทั้งที่ในอดีต
เคยเป็นคู่แข่งกันมาเพราะต่างฝ่ายต่างเป็นเครือข่ายพันธมิตรของแต่ละตระกูล

แต่การเลือกตั้ง นายก อบจ. ครั้งนี้กลับพบว่า นายกิตติ เป้าเปี่ยมทรัพย์ อดีตนายก-
อบจ. ภายใต้การหนุนหลังของตระกูลฉายแสง ลงสมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียวสร้าง
ความฮือฮาให้กับประชาชนอย่างกว้างขวางทั้ง ๆ ที่ประชาชนคาดว่า การเลือกตั้งนายก-
อบจ. ครั้งนี้น่าจะมีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้นแต่ข้อมูลเชิงลึกจากการวิจัย พบว่า
การเลือกตั้งนายก อบจ. ครั้งนี้มีเสี่ย โก๋ วุฒิพงษ์ ฉายแสง ผู้มีบทบาทสำคัญในการต่อรอง
เกมการเมืองของการเลือกตั้งนายก อบจ. ครั้งนี้

นักการเมืองท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 เมษายน 2551) กล่าวว่า
โดยผลของการต่อรองแบบลูกผู้ชายระหว่างตระกูลฉายแสงและตระกูลตันเจริญขอให้
เครือข่ายพันธมิตรที่ตนเองหนุนหลัง แบ่งกันขั้วละสมัยโดยการเลือกตั้งสมัยนี้ให้
บ้านใหญ่ฉายแสงมาก่อน สมัยหน้าเป็นหน้าที่บ้านใหญ่ตันเจริญ แต่การบริหารจัดการ
ใน อบจ. แม้ว่านายก อบจ. จะเป็นฝ่ายตระกูลฉายแสง แต่การบริหารจัดการโดยเฉพาะ
งบประมาณและผลประโยชน์ใน อบจ. ต้องแบ่งให้ทั้งสองฝ่ายหรืออาจกล่าวได้ว่า
การบริหารจัดการ อบจ. จะเชิงเทรา แม้ว่าจะอยู่ภายใต้อิทธิพลการหนุนหลังของตระกูล-
ฉายแสง ที่ดำเนินการเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง ดังนั้น ตระกูลฉายแสง จึงต้องมี
หน้าที่แบ่งปันและการกระจายผลประโยชน์เพื่อรักษาสัมพันธภาพของอำนาจในจังหวัด-
ฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นผลของการต่อรองกับตระกูลตันเจริญ โดยมีตัวละครสำคัญ คือ นายก-
อบจ. ที่ตนเองหนุนดำเนินการกระจายผลประโยชน์ จากการวิจัย พบว่า การแข่งขัน
ที่มีการมีข้อตกลง บางสิ่งบางอย่างร่วมกันระหว่างตระกูลตันเจริญและตระกูลฉายแสง
จนไม่มาลงสมัครแข่งขันให้ประชาชนได้มีสิทธิเลือกนั้น มีเสียงวิจารณ์อย่างกว้างขวาง
จากประชาชนที่สะท้อนความเจ็บปวดในจิตใจของเขา เช่น “มัน ฮู้การเมือง”

“การเมือง มวยล้ม คัมประชาชน” “แผ่นดินแปดริ้ว ไม่ใช่ของเรา เป็นของคนสองตระกูล”

จากการวิจัย สะท้อนให้เห็นถึงข้อเท็จจริงของอำนาจการเมืองในจังหวัด-
ฉะเชิงเทรา ที่ตกอยู่ในมือชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัดเพียง 2 ตระกูล (ฉายแสง-
ตันเจริญ) ที่มีอิทธิพลสูงสุดกระบวนการทางการเมืองภายในจังหวัดที่เป็นไปในรูปแบบ
โค จะแข่งขันหรือจะประนีประนอม ต่อรองกันในทางการเมืองขึ้นอยู่กับตระกูลทั้งสอง
จะเลือกใช้เกมการเมืองแบบไหนในสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป

สำหรับประชาชนเป็นเพียงผู้เลือกตั้งตามที่ชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัด
เป็นผู้กำหนด ประชาชนจึงกลายเป็นเพียงผู้มอบความชอบธรรมทางการเมืองด้วย
กระบวนการเลือกตั้งและในที่สุดแล้วประชาชนเป็นผู้ให้อำนาจทางการเมืองให้กับ
กลุ่มชนชั้นนำระดับจังหวัดรวมทั้งเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่กลุ่มชนชั้นนำ
ทั้งสองตระกูลให้การสนับสนุนเท่านั้น

อย่างในกรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดฉะเชิงเทรา ครั้งล่าสุดในวันที่
2 มีนาคม พ.ศ. 2551 ก็ยังเป็นการสะท้อนและตอกย้ำให้เห็นสภาพการเมืองที่ผูกขาด
อยู่ในกลุ่มชนชั้นนำระดับจังหวัดเพียง 2 ตระกูลที่ยังคงทรงอิทธิพลในการแข่งขัน
การเลือกตั้ง สว. กระบวนการทางการเมืองและเป็นการแข่งขันของสองตระกูลใหญ่
ที่ผ่านเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่เขาสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง

แม้ว่าการเลือกตั้งวุฒิสมาชิก (สว.) ตามเงื่อนไขรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 จะพยายาม
วางเงื่อนไขเพื่อให้กระบวนการเลือกตั้งวุฒิสมาชิกนั้นได้บุคคลที่มีความเป็นกลาง
ในทางการเมืองมากที่สุดไม่ให้เกิดความเกี่ยวข้องกับกลุ่มนักการเมือง พรรคการเมือง
เพื่อสร้างความอิสระในการทำการศึกษาของวุฒิสมาชิก (สว.) ในระยะยาว

แต่ในความเป็นจริงจากการวิจัย พบว่า การเลือกตั้งวุฒิสมาชิก (สว.) ของจังหวัด-
ฉะเชิงเทรา นั้นหากพิจารณาจากหลักฐานเงื่อนไขตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2552
พบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละท่านมีคุณสมบัติครบและสามารถลงสมัครได้

แต่ถ้าวิจัยความสัมพันธ์ส่วนตัวเรากลับ พบว่า การเลือกตั้งวุฒิสมาชิก (สว.)
มีผู้ให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลังเช่นกันไม่ต่างจากการเลือกตั้งนายองค์การบริหารส่วน-
จังหวัดแต่อย่างใด กล่าวคือ ในสนามการเลือกตั้งวุฒิสมาชิก (สว.) ครั้งนี้มีการสนับสนุน
จากตระกูลฉายแสงและตระกูลตันเจริญ ต่างให้การสนับสนุน เครือญาติ เครือข่ายพันธ-

มิตรทางการเมืองของตนลงแข่งขันและทำให้ผู้สมัครที่มีกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองในระดับจังหวัดสนับสนุนต่างมีแนวโน้มที่จะชนะการเลือกตั้ง อย่างเช่น นายนิคม ไวยรัชพานิช อดีตรองปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้สมัครหมายเลข 2 และเป็นผู้ที่ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง สว. ครั้งนี้ด้วย

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 เมษายน 2551) กล่าวว่า นายนิคม ไวยรัชพานิช นั้นมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับตระกูลตันเจริญ โดยมีศักดิ์เป็นน้ำชายของ นายสุชาติ ตันเจริญ ทำให้นายนิคม ไวยรัชพานิช สามารถอาศัยฐานะและเสียงที่ผ่านการจัดตั้งจากเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของนายสุชาติ ตันเจริญในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราและทำให้เขาชนะการเลือกตั้งด้วยคะแนน 92,173 คะแนน

สำหรับตระกูลฉายแสง ได้สนับสนุน พล.ต.อ. สมชาย วาณิชเสณี อดีตรอง ผบ.ตร. การวิจัย พบว่า ในอดีต พล.ต.อ. สมชาย วาณิชเสณี นั้นพื้นเพเป็นคนจังหวัดฉะเชิงเทรา และเคยดำรงตำแหน่งผู้กำกับการจังหวัดฉะเชิงเทรามาก่อนและมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับตระกูลฉายแสงมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะ นายอนันต์ ฉายแสง

ในการลงสมัครเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ ตระกูลฉายแสงจึงสนับสนุนเต็มที่โดยสั่งให้เครือข่ายพันธมิตรของตระกูลทะเลาะกันซึ่งเป็นคะแนนจัดตั้งของข้าวจังหวัดเมืองของตนให้แก่ พล.ต.อ. สมชาย วาณิชเสณี แต่ผลการเลือกตั้ง พล.ต.อ. สมชาย วาณิชเสณี อดีตรองผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติผู้สมัครหมายเลข 3 ได้คะแนน 84,551 คะแนน คะแนนเป็นอันดับ 2 พ่ายแพ้แก่ นายนิคม ไวยรัชพานิช ไม่มากนัก

แต่ถ้าวิเคราะห์ผลคะแนนการเลือกตั้งที่ผู้สมัครมีกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัดให้การสนับสนุนและเปรียบเทียบกับผู้สมัครรายอื่นที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจะพบความแตกต่างกันอย่างชัดเจนของคะแนนเสียง เป็นการชี้ให้เห็นฐานคะแนนเสียงที่เป็นคะแนนจัดตั้งของข้าวจังหวัดเมืองหลักภายในจังหวัด เปรียบเทียบกับผู้สมัครรายอื่น ดังนี้ นายอนุรักษ์ ศิริรักษ์ อาชีพทนายความ ผู้สมัครหมายเลข 1 ได้คะแนน 12,832 คะแนน และ นายทรงชัย รัตนสุบรรณ โปรโมเตอร์มวยชื่อดัง ผู้สมัครหมายเลข 4 ได้คะแนน 66,606 คะแนน

การกรณีวิจัยที่ผู้วิจัยนำเสนออีกกรณีเป็นการยืนยันชัดเจนถึงสภาพความเป็นจริงของการเมืองภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีลักษณะเป็นการเมืองที่มีขั้วอำนาจทางการเมืองหรือที่เรียกว่าชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัดเพียง 2 กลุ่มอำนาจ/ขั้วอำนาจ ผูกขาดอำนาจทางการเมืองเอาไว้ สนามการแข่งขันทางการเมืองเป็นการแข่งขันผ่านเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตนเอง มีการต่อรองประนีประนอมกันระหว่างกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองในระดับจังหวัด เป็นลักษณะสำคัญของโครงสร้างอำนาจการเมืองท้องถิ่นในลักษณะสองขั้วอำนาจ

จังหวัดนครนายก: โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นสองขั้วอำนาจภายใต้อิทธิพลของตระกูลอิสระเสนาธิกุลและตระกูลกิตติธเนศวร

การวิจัยชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจของจังหวัดนครนายกของผู้วิจัย พบว่าชนชั้นนำทางการเมืองในจังหวัดที่ทรงอิทธิพลทางการเมืองสูงสุดของจังหวัดนครนายกพบว่า มี 2 ตระกูลซึ่งลักษณะเหมือนกับจังหวัดฉะเชิงเทรา การที่อำนาจทางการเมืองตกอยู่ภายใต้ชนชั้นนำทางการเมืองเพียง 2 ตระกูล ลักษณะการผูกขาดอำนาจทางการเมืองของ 2 ตระกูลชนชั้นนำทางการเมือง การวิจัย พบว่า มีผลสัมพันธ์กับ โครงสร้างอำนาจทางการเมืองภายในจังหวัด กล่าวคือ แบบแผนและพฤติกรรมทางการเมืองภายในจังหวัดจึงเป็นการต่อสู้แข่งขันกัน 2 ตระกูลที่ทรงอิทธิพลและผูกขาดอำนาจทางการเมือง

การวิจัย พบว่า เวทีการเมืองสนามการเลือกตั้งในจังหวัดนครนายก มีการต่อสู้กันอย่างเข้มข้นระหว่าง 2 ตระกูล ในสนามการเมืองที่มีการเผชิญหน้าของชนชั้นนำทั้ง 2 ตระกูล และในขณะเดียวกันก็มีการส่งเครือข่าย เครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่อยู่ภายใต้โครงสร้างอุปถัมภ์ของตนเองลงแข่งขันในสนามการเมืองทุกระดับภายในจังหวัดนครนายก โดยมีกลุ่มชั้นนำ 2 ตระกูลอยู่เบื้องหลังในฐานะผู้ให้การสนับสนุนในด้านทรัพยากรทางการเมืองแก่เครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง

การวิจัย ยังพบว่า การแข่งขันทางการเมืองของ 2 ตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองในจังหวัดนครนายกมีการต่อสู้กันอย่างเข้มข้นและรุนแรงมากกว่าจังหวัดฉะเชิงเทรา

ทั้งที่มีลักษณะชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจทางการเมืองคล้ายคลึงกัน สำหรับตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองที่มีบทบาทและทรงอิทธิพลทางการเมืองสูงสุดภายในจังหวัดนครนายก ประกอบด้วย (1) ตระกูลอิสระเสนารักษ์ และ (2) ตระกูลกิตติธเนศวร

ตระกูลอิสระเสนารักษ์ กระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจการเมือง

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 25 กรกฎาคม 2552) กล่าวว่า แม้ว่าในทางการเมืองของผู้มีบทบาทสูงสุดของตระกูลอิสระเสนารักษ์ คือ นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ แต่การวิจัยกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของตระกูลอิสระเสนารักษ์ กลับพบว่า มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน โดยมีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่รุ่นบิดาของเขา ซึ่งบิดาของเขาเป็นชาวจีนอพยพจากเมืองซัวเถา ของประเทศจีนและได้มาตั้งรกรากในจังหวัดนครนายก โดยในระยะต้นบิดาของ นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ ประกอบอาชีพในรับจ้างทั่วไปในภาคการเกษตรกรรมและต่อมาก็ได้แต่งงานกับสาวอำเภอองครักษ์ หลังจากแต่งงานบิดาของ นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ ได้เปลี่ยนอาชีพจากรับจ้างทั่วไปหันมาประกอบอาชีพการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ จากเมล็ดเงินที่ครอบครัวเก็บหอมรอมริบไว้ด้วยการกินใช้อย่างประหยัดการหันมาทำการค้าของตระกูลอิสระเสนารักษ์ ทำให้ฐานะทางการเงินของครอบครัวดีขึ้นตามลำดับ

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 กรกฎาคม 2552) กล่าวว่า แต่สำหรับคนจีนพื้นทะเลที่หนีความเจ็บปวดจากสงคราม ความยากจน และความหิวโหยจากแผ่นดินใหญ่ แบบสื่อจีน หมอนใบ ที่เพียรพยายามแสวงหาโอกาสที่ดีขึ้นให้กับชีวิตที่ไร้ต้นทุน สะท้อนข้อเท็จจริงตระกูลอิสระเสนารักษ์หลังจากการทำการค้าทำให้ครอบครัวเริ่มมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น โอกาสและโชคชะตาชีวิตของบิดานายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ เริ่มสดใสมากขึ้นเพราะเขาเริ่มเห็นช่องทางที่จะขยับขยายฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวให้มีความมั่นคงขึ้น ด้วยการหันไปทำอาชีพการค้าข้าวและโรงสี ซึ่งต่อมากการค้าข้าวและโรงสีเป็นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญจนถึงปัจจุบันของตระกูลอิสระเสนารักษ์ธุรกิจการค้าข้าวและโรงสีข้าวของตระกูลอิสระเสนารักษ์ นั้นเกิดขึ้นจากผู้เป็นบิดาภายใต้การบริหารจัดการแบบกงสี ที่อาศัยการแบ่งงานกันของสมาชิกในครอบครัว เป็นหัวใจสำคัญ โดยมีบิดาเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการบริหารจัดการ

ครอบครัว/ตระกูล ที่จะมอบหมายงานภารกิจให้กับลูก ๆ ในความรับผิดชอบ
ของแต่ละคน

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 กรกฎาคม 2552) กล่าวว่า
ธุรกิจการค้าข้าวและโรงสีข้าวของตระกูลอิสระเสนารักษ์ เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว
เนื่องจากธุรกิจดังกล่าวมีทรัพยากรรองรับอย่างมหาศาล โดยเฉพาะข้าวเนื่องจากพื้นที่
จังหวัดนครนายกถือว่าเป็นพื้นที่การปลูกข้าวที่สำคัญแห่งของประเทศไทย จากตัวเลข
ทางราชการ พบว่า มีการทำนาพื้นที่ทำนาทั้งหมด 612,504 ไร่ จึงมีทรัพยากร วัตถุดิบ
เพียงพอต่อธุรกิจของตระกูลอิสระเสนารักษ์

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 กรกฎาคม 2552) กล่าวว่า
ธุรกิจโรงสีข้าวของตระกูลได้สร้างกำไรอย่างเป็นกอบเป็นกำให้กับตระกูลอิสระเสนารักษ์
ถือได้ว่าเป็นธุรกิจแรกที่ทำสร้างทุนให้กับตระกูลจนถึงปัจจุบัน ภายใต้ชื่อ หจก. โรงสีไฟ-
ยั้งเจริญ บริษัท สหชัยวิสาหกิจ จำกัด ที่ประกอบการค้าข้าวและธุรกิจโรงสีข้าวอันดับต้น
ของจังหวัดนครนายก และในปัจจุบันยังพัฒนาไปเป็นอุตสาหกรรมการส่งออกข้าว
ที่สำคัญและเป็นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญของตระกูลอิสระเสนารักษ์ความมั่งคั่งของ
ตระกูลอิสระเสนารักษ์จากธุรกิจโรงสีข้าวและการค้าข้าว ทำให้ตระกูลอิสระเสนารักษ์
เริ่มมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในสังคมวงกว้างมากขึ้นมีการสร้างสายสัมพันธ์กับราชการ
ในระดับท้องถิ่น ในฐานะผู้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือราชการเป็นการสร้างเครือข่าย
ทางเศรษฐกิจการเมืองของจนเขาได้รับตำแหน่งประธานหอการค้าประจำจังหวัด-
นครนายก ทั้งนี้ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการก่อรูปขึ้นในฐานะชนชั้นนำท้องถิ่น
ระดับจังหวัด

การวิจัย พบว่า การก่อรูปขึ้นของชนชั้นนำท้องถิ่นระดับจังหวัดในภาคตะวันออก
สอดคล้องกับการวิจัยการก่อรูปขึ้นของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในงานวิจัยของ
เทอร์ตัน (2533, หน้า 33-35) ที่เขาอธิบายว่า การก่อรูปขึ้นของชนชั้นนำและโครงสร้าง-
อำนาจในท้องถิ่นนั้นเกิดจากเป็นความสัมพันธ์กันระหว่างรัฐและกลุ่มผู้มีฐานะทาง
เศรษฐกิจที่ดีในระดับท้องถิ่นที่มีเพียงส่วนน้อย และเป็นกลุ่มที่มีโอกาสและสายสัมพันธ์
ที่ดีกับเครือข่ายภายนอกชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มข้าราชการ ทำให้ชนชั้นนำท้องถิ่นเข้าถึง

ทรัพยากรและผลประโยชน์จากองค์ประกอบส่วนใหญ่ของรัฐได้คือว่าประชาชน โดยทั่วไป

ในความสัมพันธ์ที่ดำเนินไปอย่างสลับซับซ้อนระหว่างผู้กระทำการ (agency) ความสัมพันธ์และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม การผสมผสานระหว่างกิจกรรมที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและมีใช้ระหว่างกิจกรรมสาธารณะกับกิจกรรมที่เป็น เรื่องส่วนตัวกิจกรรมที่ถูกและผิดกฎหมาย รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างเบื้องบนกับเบื้องล่าง

การวิจัยชนชั้นนำท้องถิ่นและโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นของ เทอร์ตัน (2533) เป็นการพิจารณาและชี้ให้เห็นถึงอำนาจในความเป็นจริงของท้องถิ่น โดยการวิจัยนั้นมีความหมายมากกว่าโครงสร้างในระบบการบริหารปกครองแบบราชการที่มีการแบ่งแยกแยกออกเป็นหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัดตามลำดับการบริหารและสังคม แต่เทอร์ตัน (2533) พิจารณาให้เห็นความเป็นจริงเพราะอำนาจในความเป็นจริงและน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบต่าง ๆ นั้นไม่อาจแยกแยะจัดลำดับชั้นอย่างเป็นทางการ เช่นนั้นได้ และความสัมพันธ์เองก็ไม่ได้กระจายตัวตามพื้นที่แต่มีการกระจุกตัวเป็นจุด ๆ โดยเขา พบว่า ในท้องถิ่นจะพบครัวเรือนที่เป็นชนกลุ่มน้อย อาจจะมีสักประมาณร้อยละห้าที่เป็นเจ้าของทรัพย์สิน ชื่อเสียง อำนาจและความสามารถควบคุมทรัพยากรในระดับที่ทำให้เขาแตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในชุมชน คนพวกนี้ ได้แก่ เจ้าที่ดินรายใหญ่ ตัวแทนจำหน่ายสินค้า เจ้าของร้านค้า กรรมการหมู่บ้าน ครูบางคน เจ้าของโรงสี และเจ้าหนี้เงินกู้ซึ่งอาชีพเหล่านี้บ่อยครั้งจะรวมอยู่ในบุคคลเดียวกัน

คนพวกนี้ได้เปรียบจากการมีเส้นสายและพันธมิตร นอกหมู่บ้านจากบทบาทของพวกเขาในการ “เชื่อมต่อ” ชาวบ้านอื่น ๆ กับรัฐและโครงสร้างตลาดต่าง ๆ เหนืออื่นใด พวกนี้ได้เปรียบเนื่องจากพวกเขาสามารถสะสม (หรือเริ่มจะสะสม) “มูลค่าส่วนเกิน” ของหมู่บ้านผ่านทางค่าเช่า ค่าจ้าง ดอกเบี้ย การกำหนดราคาขายปลีก และการเป็นตัวแทนจำหน่ายราคาสินค้า ในขณะที่เดียวกันพวกเขาก็รักษาตำแหน่งผู้มีอำนาจควบคุมโดยการเป็นกรรมการประจำหมู่บ้านหรือที่เรียกว่า บทบาทและกระบวน การสะสมทุนทางสังคมไม่ว่าจะเป็นกรรมการวัด กรรมการ โรงเรียน คณะกรรมการหมู่บ้านหรือกลุ่มเกษตรกรใหม่ ๆ ที่รัฐริเริ่มก่อตั้งขึ้น ฯลฯ และโดยการให้

ความอุปถัมภ์เป็นส่วนตัว เช่น ออกค่าใช้จ่ายในการจัดงานตามประเพณีทางศาสนา งานแต่งงาน ฯลฯ หรือให้ความอุปถัมภ์ด้านเศรษฐกิจ

กลุ่มชนชั้นนำในท้องถิ่นเหล่านี้มักจะเป็นเจ้าที่ดินและพ่อค้ารายใหญ่ เจ้าของโรงสี ผู้รับเหมาก่อสร้างและผู้ประกอบการขนส่ง ซึ่งมีเครือข่ายความสัมพันธ์กับราชการ ในฐานะผู้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือราชการอยู่เสมอ ในหลาย ๆ กรณีชนชั้นนำเหล่านี้เองก็มีฐานะผู้อุปถัมภ์ มีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรของผู้กระทำการแทน (agent) และบริวารระดับท้องถิ่นในหมู่บ้านและตำบล เครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการผ่านทางมิตรภาพและความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ราชการทำให้เกิดการรวมกลุ่มที่มีอิทธิพลสูง และสนับสนุนซึ่งกันและกันในระดับท้องถิ่น

จากการวิจัยของ เทอร์ตัน (2533) เมื่อกลับมาพิจารณาจากการก่อรูปขึ้นในของชนชั้นนำท้องถิ่นของตระกูลอิสระเสนารักษ์ นั้นพบว่า ก็เป็นตระกูลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีในระดับท้องถิ่น มีชื่อเสียงในสังคมท้องถิ่น มีเครือข่ายธุรกิจที่กว้างขวางกว่าประชาชนและมีการสะสมทุนทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และมีสร้างความสัมพันธ์กับราชการในท้องถิ่นด้วยการช่วยเหลืออุปถัมภ์ราชการตามที่ร้องขอ ทั้งนี้เขายังมีศักยภาพช่วยเหลือราชการได้มากกว่าประชาชนหรือชาวบ้านทั่ว ๆ ไป

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 เมษายน 2551) กล่าวว่า ตระกูลอิสระเสนารักษ์ได้บทบาททางสังคมมากขึ้นในฐานะประธานหอการค้าจังหวัดนครนายกพร้อมกับการก่อรูปขึ้นในฐานะชนชั้นนำระดับจังหวัด ประธานหอการค้าเป็นตำแหน่งทางสังคมที่สำคัญของนายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ในการก้าวไปสู่สนามการเมืองในระยะยาวพร้อม ๆ กับการสะสมทุนทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องโดยการวิจัยพบว่า ตระกูลอิสระเสนารักษ์ โรงสีข้าวส่งออกต่างประเทศรายใหญ่ติดอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย เขายังเป็นเจ้าของปั๊มน้ำมันรายใหญ่ภายในจังหวัดนครนายก และมีธุรกิจรีสอร์ทบริเวณน้ำตกสาลิกา ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครนายก และเป็นเจ้าของที่ดินหลายพันไร่ ถือว่าเป็นเจ้าที่ดินรายใหญ่รายหนึ่งของจังหวัดนครนายก ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 28 เมษายน 2551) กล่าวว่า หลังจากนายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ เข้าสู่สนามการเมืองภายใต้ร่มเงาของพรรคประชาธิปัตย์ เขาสร้างภาพลักษณ์ใหม่ทางธุรกิจของตระกูลโดยการวางมือจากธุรกิจของครอบครัว

ครัวทั้งหมด โดยให้บุตรชายเข้ามาบริหารจัดการธุรกิจของตระกูลภายใต้ระบบกงสีแบบเดิม แต่บทบาทสำคัญการวิจัย พบว่า ยังอยู่ภายใต้การดูแลของนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์อย่างใกล้ชิด

การวิจัยทำให้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การวางมือจากธุรกิจของตระกูลอิศระเสนารักษ์ ของนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ นั้นเพียงเพื่อสร้างภาพความเป็นนักการเมืองอาชีพ และป้องกันการ โจมตีและเล่นเกมการเมืองของอีกฝ่ายตระกูลเท่านั้น การวิจัย พบว่า สภาพการแข่งขันทางการเมืองภายในจังหวัดนครนายกนั้นมีการแข่งขันอย่างรุนแรง ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 เมษายน 2552) กล่าวว่า ระหว่างกลุ่มชนชั้นผู้นำท้องถิ่นที่ทรงอิทธิพลทางการเมืองระหว่างตระกูลอิศระเสนารักษ์ กับตระกูลกิตติขเนศวร สภาพการเมืองภายในจังหวัดนครนายกที่มีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้น คู่เดือด รุนแรง ทำให้แต่ละตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองภายในจังหวัด มีความจำเป็นต้องระมัดระวังตัวเป็นพิเศษเพื่อไม่ให้ตกเป็นเป้าโจมตีทางการเมืองของอีกฝ่าย

แม้ว่านายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ จะพยายามสร้างภาพลักษณ์ว่า ได้วางมือจากธุรกิจของตระกูลทั้งหมดแล้ว แต่การวิจัย พบว่า เป็นการวางมือในเชิงนิรนัยเท่านั้น ทางพฤตินัยแล้วเขายังมีบทบาทสำคัญในธุรกิจของตระกูลอิศระเสนารักษ์ นอกจากนี้การวิจัยยังพบว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ที่มีลักษณะนายทุนสมัยใหม่มากขึ้น คือ หลังจากเขาประสบความสำเร็จจากธุรกิจของครอบครัวภายใต้การบริหารจัดการแบบระบบกงสีแล้ว และเมื่อเขาเข้าสู่การเมืองเขาเริ่มที่จะมีการปรับเปลี่ยนบทบาททางธุรกิจไปเป็นการเข้าถือหุ้นในบริษัทระดับใหญ่ของประเทศตามแบบอย่างนายทุนสมัยใหม่ที่แสวงหากำไรในลักษณะการลงทุนกับบริษัทใหญ่ ๆ ในตลาดหลักทรัพย์ การวิจัย พบว่า เข้าไปถือหุ้นในบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) และบริษัท ธนายง จำกัด (มหาชน)

ประเด็นดังกล่าวดังกล่าวอยู่ในระหว่างการตรวจสอบเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 และถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนที่มีสัมปทานกับรัฐ ในลักษณะผูกขาดตัดตอน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 265 วรรคสอง รัฐธรรมนูญ มาตรา 265 วรรคสอง มีเจตนารมณ์บังคับให้ ส.ส. และ ส.ว. ต้องไม่รับหรือคงถือไว้ ซึ่งสัมปทาน

หรือสัญญาหรือหุ้นส่วนหรือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทที่รับสัมปทาน หรือเข้าเป็นคู่สัญญาไม่ว่าโดยตรงหรือทางอ้อม หากปรากฏข้อเท็จจริงว่า ส.ส. หรือ สว. ผู้ใดได้รับสัมปทาน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือหุ้นในห้างหุ้นส่วนมาก่อนเข้าดำรงตำแหน่ง

กล่าวโดยสรุปว่า ด้วยพัฒนาการสะสมทุนและการก่อรูปขึ้นของชนชั้นนำท้องถิ่นของตระกูลอิสระเสนาณรงค์พัฒนาและก่อรูปขึ้น โดยมีการเริ่มต้นจากบิดาที่มีเชื้อสายจีนเข้ามาทำการค้าในจังหวัดนครนายกหลังจากเริ่มมีเงินทุนได้ปรับเปลี่ยนไปสู่การทำธุรกิจโรงสีข้าวและค้าข้าวเนื่องจากจังหวัดนครนายกมีการปลูกข้าวเป็นจำนวนมาก ทำให้มีทรัพยากรต่อการธุรกิจโรงสีข้าวภายใต้การบริหารจัดการระบบกงสี ที่อาศัยแรงการศึกษาของคนในครอบครัวมีการแบ่งงานหน้าที่กันรับผิดชอบตามความถนัดและความสนใจ โดยมีหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการบริหารแบบระบบกงสี จนสามารถสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวได้มั่นคงและได้ขยายฐานะทางเศรษฐกิจของตระกูลไปยังธุรกิจอื่น ๆ เช่น การส่งออกข้าว ปืมน้ำมัน รีสอร์ท เป็นต้น เมื่อประสบความสำเร็จในทางธุรกิจของครอบครัว โดยเฉพาะนายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ ได้เข้าไปมีบทบาททางสังคมด้วยการดำรงตำแหน่งประธานหอการค้าของจังหวัดนครนายกและเข้าสู่สนามการเมืองในเวลาต่อมา

ชีวิตบนถนนสายการเมืองของนายชาญชัย อิสระเสนารักษ์

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 เมษายน 2551) กล่าวว่า ประวัติกุมิหลังและชีวิตทางการเมืองของ นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ เขาเกิดเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2496 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขานิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม ระดับปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง หลังจากประสบผลสำเร็จจากธุรกิจ และได้รับการเลือกตั้งจากกลุ่มชนชั้นนำทางธุรกิจ ในจังหวัดนครนายก ให้นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ เป็นประธานหอการค้าคนที่ 2 ของจังหวัดนครนายก ชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดนครนายก (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 28 เมษายน 2551) กล่าวว่า สำหรับชีวิตบนถนนสายการเมือง นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ เริ่มต้นจากการชักชวนจาก นายบุญเลิศ เลิศปรีชา เนื่องจากเห็นว่า นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ เป็นผู้มีความสามารถชื่อเสียง

ในวงกว้างระดับจังหวัด รวมทั้งมีเครือข่ายที่กว้างขวาง โดยเฉพาะกลุ่มนักธุรกิจ
 ในจังหวัดนครนายก ลักษณะดังกล่าวเป็นข้อได้เปรียบของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์
 ที่นายบุญเลิศ เลิศปรีชา เห็นว่า มีโอกาสจะเข้าสู่การเมืองระดับชาติได้ นายชาญชัย
 อิศระเสนารักษ์ ตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)
 ปี พ.ศ. 2538 โดยสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ และเป็นพรรคการเมืองเดียวตลอดบนถนน
 สายการเมืองของเขา

จากตำแหน่งประธานหอการค้าจังหวัดนครนายก มีพื้นฐานมาจากการที่มี
 ความผูกพันกับจังหวัดนครนายก เพราะเกิดและเติบโตที่จังหวัดนครนายก และไม่ได้
 มีความตั้งใจที่จะเล่นการเมืองแต่ได้รับการผลักดันจากเพื่อนและผู้ใหญ่ก็ให้การสนับสนุน
 และเป็นปีที่จังหวัดนครนายกมี ส.ส. ได้ 2 คน ก็ได้รับความไว้วางใจจากพี่น้องประชาชน
 จนมาถึงปัจจุบัน สำหรับประวัติทางการเมืองของนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ การวิจัย
 พบว่า

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ พ.ศ. 2538, 2539 และ พ.ศ. 2551 - ปัจจุบัน
2. รองเลขาธิการประชาธิปัตย์ ปี พ.ศ. 2548
3. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พ.ศ. 2548
4. ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม พ.ศ. 2539
5. รองประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตประพฤติมิชอบ
 นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ยังเป็นคนสนิทของ นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์

อดีตเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ในฐานะแกนนำพรรครวมใจไทยชาติพัฒนา

สำหรับพื้นที่ทางการเมืองในจังหวัดนครนายกตามที่ถูกวิจัยได้อธิบายแล้วในข้างต้น
 ว่าเป็นพื้นที่ที่มีการแข่งขันทางการเมืองกันอย่างเข้มข้นระหว่างกลุ่มชนชั้นนำทาง
 การเมือง 2 ตระกูลใหญ่ เงื่อนไขดังกล่าวทำให้แต่ละตระกูลจึงจำเป็นต้องสร้างเครือข่าย
 พันมิตรทางการเมืองภายใต้การอุปถัมภ์ของเขา นายตำรวจ ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม
 (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 เมษายน 2552) กล่าวว่า ด้วยการสนับสนุนทรัพยากร
 ทางการเมืองเพื่อช่วยเหลือเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองเขากลุ่มชนชั้นนำทั้งสอง
 ตระกูล เครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง ที่กลุ่มชนชั้นนำให้การช่วยเหลือและสนับสนุน
 นั้น เป็นการสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายที่โยงใยกันในปริณทลการเมืองทั้งจังหวัด

และในระยะยาวเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง ก็ต้องกลับมาช่วยเหลือกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นในสนามการเลือกการเมืองระดับชาติด้วยเช่นเดียวกัน

อย่างเช่นกรณีการเลือกตั้งในองค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก นักการเมือง ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 เมษายน 2551) กล่าวว่า การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของจังหวัดนครนายก ตั้งแต่องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งการปกครองท้องถิ่น เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการต่าง ๆ จะมีกลุ่มชนชั้นนำทั้ง 2 ตระกูลให้การสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรของตนเองลงแข่งขันทั้งสิ้น โดยที่ตนเองจะอยู่เบื้องหลังในการช่วยเหลือให้การสนับสนุนทรัพยากร และการอุปถัมภ์ สนามการเมืองท้องถิ่นจึงเป็นการต่อสู้กันระหว่าง 2 ตระกูลชั้นนำทางการเมืองมากกว่าที่ต่อสู้กันของตัวแทนของประชาชนจริง ๆ ที่ต้องการลงสมัครรับเลือกตั้ง

ปรากฏการณ์จากความเป็นจริงที่ผู้วิจัย ค้นพบจากการวิจัย ชี้ให้เห็นถึงสภาพความจริงที่เราละเลยในกระบวนการกระจายอำนาจของประเทศไทย และเป็นฉนวนเหตุของปัญหาการเมืองและการปกครองท้องถิ่นในปัจจุบันที่มีแนวโน้มของความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลไทย ที่ผ่านมามีลักษณะการกระจายอำนาจในลักษณะที่กระจุกตัวในกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นมากกว่าที่จะให้ประชาชนอย่างกว้างขวาง ประชาชนถูกทำให้กลายเป็นเพียงผู้เลือกตั้งที่ให้ฉันทานุมัติและความชอบธรรมผ่านกระบวนการเลือกตั้งแก่ผู้สมัครที่มาจากชนชั้นนำในท้องถิ่นเพียงไม่กี่ตระกูล ในท้องถิ่นบ้างก็มีการแข่งขันกันบ้างก็มีผูกขาดอำนาจอย่างลงตัว

กระบวนการเลือกตั้งได้กลายเป็นฉนวนเหตุของความขัดแย้งในท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง เวทีองค์กรปกครองท้องถิ่นกลายเป็นเวทีต่อรองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองของคนไม่กี่ตระกูลในจังหวัด ถ้าต่อรองผลประโยชน์กันอย่างลงตัว ความขัดแย้งก็ไม่เกิดขึ้น หรือถ้ามีเพียงชั่วอำนาจเดียวภายในจังหวัดก็สามารถควบคุมทรัพยากรในองค์กรปกครองท้องถิ่น ได้ทั้งหมดความขัดแย้งก็ไม่เกิดขึ้น “ผลประโยชน์ไม่ลงตัว ความขัดแย้งก็เกิดขึ้น”

ในกรณีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก พ.ศ. 2551 เป็นกรณีศึกษาที่ผู้วิจัยค้นพบและชี้ให้เห็นถึงการต่อสู้ของกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่น 2 ตระกูล

ภายใต้โครงสร้างอำนาจ 2 ขั้วอำนาจของจังหวัดนครนายกอย่างชัดเจน การวิจัย พบว่า การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายกในครั้งนี้มีผู้สมัครรับเลือกตั้ง 5 คน แต่ผู้สมัครที่มีแนวโน้มชนะการเลือกตั้งมีเพียง 2 ท่าน คือ โดยการวิจัย พบว่า ผู้สมัครทั้ง 2 ท่าน ต่างได้รับการสนับสนุนจาก 2 ตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองทั้งสิ้น หรือกล่าวได้ว่าเป็นเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของ 2 ตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองของจังหวัดนครนายก

1. นายสัญญา บุญ-หลง ผู้สมัครหมายเลข 5 อดีตวุฒิสมาชิกจังหวัดสระบุรี และผู้สมัคร ส.ส. ผู้สมัคร ส.ส. สระบุรี เขต 3 พรรคชาติไทย และอดีตผู้สมัคร ส.ส. เขต 1 นครนายก พรรคประชาธิปัตย์ ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 เมษายน 2551) กล่าวว่า นายสัญญา บุญ-หลง เป็น บุตรชายของนายเดช บุญ-หลง ผู้ให้การสนับสนุนและชักชวน นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร เข้าสู่สนามการเมืองและเป็น ผู้มีบุญคุณกับนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร สายสัมพันธ์ระหว่างตระกูลบุญ-หลง และตระกูล-กิตติชนเสวร มีสายสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอยู่ในฐานะเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง ภายในจังหวัดนครนายก ในสนามการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดครั้งนี้ นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร จึงสนับสนุน นายสัญญา บุญ-หลง อย่างสุดกำลัง โดยนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร ได้ระดมเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตนเอง ทั้งที่เป็นนายกองค์การปกครองท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น ตลอดจนกลุ่มกำนันผู้ใหญ่ ที่เป็นเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตนเองและฐานเสียงพรรคพลังประชาชน สนับสนุนนายสัญญา บุญ-หลง

2. นายนครเศรษฐ์ เอี่ยมอาจหาญ ผู้สมัครหมายเลข 3 อดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก ได้รับการสนับสนุนจากฐานเสียงพรรคประชาธิปัตย์ นักการเมือง (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 เมษายน 2551) กล่าวว่า โดยเฉพาะจากนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ได้ระดมเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตนเอง ทั้งที่เป็น นายกองค์การปกครองท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น ตลอดจนกลุ่มกำนันผู้ใหญ่ ที่เป็น เครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตนเองและฐานเสียงพรรคพลังประชาชนสนับสนุน นายนครเศรษฐ์ เอี่ยมอาจหาญ ไม่แตกต่างจากกรณีนายสัญญา บุญ-หลง ที่มีนายสิทธิชัย กิตติชนเสวรหนุนหลังการเมืองของการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด-

นครนายกเป็นการสะท้อนให้เห็นอิทธิพลและบทบาทชนชั้นนำทางการเมืองภายใน จังหวัดนครนายกในฐานะผู้สนับสนุนเบื้องหลังการแข่งขันทางการเมือง ที่ต่างพยายาม สนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตนเองลงสมัครรับเลือกตั้ง

ผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก ในวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 ปรากฏว่า นายสัญญา บุญ-หลง ผู้ที่มีนายสิทธิชัย กิตติชนเสวรหุนหลัง ได้คะแนนสูงสุด 49,412 คะแนน ส่วนคู่แข่งนายนรเศรษฐ์ เอี่ยมอาจหาญ อดีตนายก-องค์การบริหารส่วนจังหวัด และการหนุนหลังของนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ได้ 48,079 คะแนน พ่ายแพ้ในสนามการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก ครั้งนี้

นอกจาก 2 ชั่วโมงทางการเมืองของจังหวัดนครนายกระหว่างตระกูล- อิศระเสนารักษ์ และตระกูลกิตติชนเสวรหุน จะสนับสนุนนายกองค์การบริหาร- ส่วนจังหวัดที่มิใช่ผู้นำท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 เมษายน 2551) กล่าวว่า 2 ชั่วโมงทางการเมืองยังได้สนับสนุน ส.อบจ. ในการเลือกตั้งครั้งนี้ด้วย สำหรับ ผลการเลือกตั้ง ส.อบจ. 24 เขต (24 คน) ปรากฏว่า ลูกทีมนายสัญญา บุญ-หลง ได้รับเลือกตั้ง 15 เขต ส่วนลูกทีมนายนรเศรษฐ์ เอี่ยมอาจหาญ ได้รับเลือกตั้ง 9 เขต (9 คน)

กล่าวได้ว่า จากผลการเลือกตั้งครั้งนี้ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก เป็นเวทีการเมืองที่ตระกูลกิตติชนเสวรมิใช่ชนะเหนือตระกูลอิศระเสนารักษ์ และเป็น เวทีสำคัญในการจัดสรรผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองของตระกูลกิตติชนเสวร ระยะยาว เนื่องจากตระกูลกิตติชนเสวรมีฐานทางธุรกิจอยู่ที่การรับเหมาก่อสร้างรายใหญ่ ที่สุดของจังหวัดนครนายก โดยเฉพาะการรับเหมาก่อสร้างในองค์กรปกครองท้องถิ่น การที่ตระกูลกิตติชนเสวรสามารถสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตนเอง ขีดกุมองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง จังหวัด มีงบประมาณมหาศาล และอำนาจหน้าที่รับผิดชอบกว้างขวางในพื้นที่จังหวัด จึงเป็นโอกาสที่สำคัญในการใช้ประโยชน์จากองค์กรปกครองท้องถิ่นในการกระจาย- ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองให้การเมืองเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง

เงื่อนไขดังกล่าวจึงเป็นช่องทางที่สำคัญของกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นจะอาศัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดสร้างฐานะคะแนนเสียงให้กับตนเองเพื่อรักษาฐานคะแนน เสียงอันเป็นการสร้างเสถียรภาพทางการเมืองในท้องถิ่นระยะยาว และเป็นการเข้าไป

แสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการทำกำไรในโครงการรับเหมาก่อสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นภารกิจหลักที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนจังหวัด รวมถึงการอาศัยขององค์การบริหารส่วนจังหวัด กระจายผลประโยชน์ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมืองให้แก่เครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตนเองเพื่อรักษาสัมพันธภาพของข้าอำนาจให้เข้มแข็งและทรงพลัง

กรณีวิจัยที่ผู้วิจัยนำเสนอเป็นการชี้ให้เห็นถึงเส้นทางชีวิตบนถนนสายการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองในระดับจังหวัด ที่หลังจากเขาประสบความสำเร็จในกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจทางเศรษฐกิจที่มั่นคงในระดับหนึ่งแล้ว ชนชั้นนำท้องถิ่นจะเข้าไปมีบทบาททางสังคม สะสมทุนทางสังคมในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น ประธานลูกเสือชาวบ้าน ประธานหอการค้า ตำแหน่งทางสังคมดังกล่าวเป็นตำแหน่งที่ต้องเสียสละบริจาคมโดยเฉพาะเงินเป็นจำนวนมากให้แก่ราชการ และภาคสังคม แต่ที่พวกเขาได้กลับมาคือชื่อเสียง เป็นการการสร้างชื่อเสียงและบารมีให้แก่ตนเองที่เรียกว่า สร้าง/สะสมต้นทุนทางสังคม และเมื่อเขาเข้าสู่สนามการเมืองก็จะมีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองด้วยการสนับสนุนและอุปถัมภ์ ทรัพยากรทางการเมืองเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของเขา เพื่อรักษาสัมพันธภาพของข้าอำนาจในฐานะชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัด

นอกจากเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่กลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นสนับสนุนเป็นการสร้างเครือข่ายทางการเมืองแล้ว การวิจัยของผู้วิจัย ยังพบว่า กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการสนับสนุนเครือข่ายญาติหรือทายาทเข้าสู่สนามการเมืองอย่างกรณี นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ในฐานะแกนนำหลักของข้าอำนาจหรือตระกูลชนชั้นนำท้องถิ่นได้สนับสนุนนายวิจิตร อิศระเสนารักษ์ ซึ่งเป็นน้องชาย และนายชวลิต อิศระเสนารักษ์ เป็นหัวหน้าสาขาพรรคประชาธิปัตย์ เขต 1 อำเภอเมืองนครนายก

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 เมษายน 2551) กล่าวว่า กรณีของตระกูลกิตติธเนศวร ภายใต้การนำของ นายสิทธิชัย กิตติธเนศวร หลังจากเขาถูกตัดสิทธิทางการเมือง 5 ปี เขาได้สนับสนุนน้องชายเข้าสู่สนามการเมืองระดับชาติแทนเขา คือ นายวุฒิชัย กิตติธเนศวร ซึ่งการวิจัย พบว่า นายวุฒิชัย กิตติธเนศวร เป็นผู้มืบทบาทสำคัญในการเมืองท้องถิ่นระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเขาเคยเป็น สจ. และประธาน-

สภามาหลายสมัย และสำคัญเขายังเป็นหัวคะแนนหลักของตระกูล ที่มีหน้าที่ประสาน
เครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตระกูลกิตติชนเสวร เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือพี่ชาย
ในสนามการเมืองระดับชาติมาตลอด นอกจากน้องชายแล้ว นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร
ยังได้สนับสนุนลูกชาย คือ นายเกรียงไกร กิตติชนเสวร อีกคน

การก่อรูปขึ้นของชนชั้นนำท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผู้วิจัยค้นพบจากการวิจัย
พบว่า ชนชั้นนำท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก่อรูปขึ้นโดยอาศัยกลไกของระบบกงสีเข้ามา
จัดการทางการเมืองทั้งสิ้น หรือกล่าวได้ว่า ระบบกงสีเป็นกลไกสถาปนาองค์กรชนชั้นนำ
ทางการเมืองระดับจังหวัด ซึ่งเมื่อเทียบกับทฤษฎีตะวันตก พบว่า เป็นการจัดองค์กร
ชนชั้นนำที่มีลักษณะที่แตกต่างจากทฤษฎีชนชั้นนำตะวันตกอย่างน่าสนใจ กล่าวคือ
ทฤษฎีชนชั้นนำตะวันตกเน้นความสามารถของปัจเจกบุคคล ที่มีเป้าประสงค์
หรือผลประโยชน์ร่วมกันทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง แล้วมาผนึกกำลังจัดตั้งองค์กร
ชนชั้นนำเพื่อปฏิบัติการให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของกลุ่มชนชั้นนำ

แต่ในขณะเดียวกันการสถาปนาขึ้นมาขององค์กรชนชั้นนำท้องถิ่นในระดับจังหวัด
ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือกลับสถาปนาหรือก่อรูปจากระบบกงสี โดยอาศัยครอบครัวเป็นองค์กร
จัดตั้งที่สำคัญ ด้วยการเพิ่มบทบาทรับผิดชอบในทางการเมืองเพิ่มขึ้นแทนที่จะแบ่งงาน
กันรับผิดชอบทางธุรกิจของครอบครัวแบบเดิม ซึ่งการวิจัย พบว่า การก่อรูปขึ้นของ
ชนชั้นนำท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่างก่อรูปหรือสถาปนาตัวมาจากครอบครัวคน-
เชื้อสายจีนที่ผ่านกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจจนมีฐานะมั่งคั่งแล้วจึงเข้าสู่
การเมือง หลังจากเข้าสู่การเมืองของตระกูลชนชั้นนำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงมีลักษณะ
แบ่งงานกันทำในครอบครัวแบบกงสี คือ แบ่งคนในครอบครัวให้ดูแลภารกิจ
ด้านการเมือง โดยที่อำนาจการตัดสินใจสุดท้ายยังอยู่ที่หัวหน้าครอบครัวเป็นสำคัญ

ทั้งนี้การเข้าสู่การเมืองของกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัย
พบว่า มีความสัมพันธ์กับธุรกิจของตระกูลทั้งสิ้น จึงทำให้ระบบกงสีจึงเป็นกลไก
และมีบทบาทสำคัญของการเข้าสู่การเมืองของชนชั้นนำท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียง
เหนือและยังถูกนำมาใช้ในการจัดตั้งองค์กรชนชั้นนำ ทั้งนี้การก่อรูปของชนชั้นนำท้องถิ่น
นอกจากมีจุดเริ่มต้นจากครอบครัวภายใต้ระบบกงสี การขยายตัวและการสร้างความมั่งคั่ง

ให้แก่ตระกูลชนชั้นนำท้องถิ่น ด้วยฐานเศรษฐกิจที่เข้มแข็งของตระกูลที่มีความได้เปรียบกว่าประชาชน โดยทั่วไป

รวมถึงเสถียรภาพทางการเมืองของชนชั้นนำหลังจากการเข้าสู่เมือง และการสร้าง-บารมีทางการเมืองและต้นทุนทางสังคมอย่างต่อเนื่องในเวลาต่อมา โดยบารมีทางการเมืองและต้นทุนทางสังคมนี้มักจะสร้างจากอำนาจเงินและโครงข่ายอุปถัมภ์ เช่น ฝากเด็กเรียนเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง ฝากเด็กเข้าทำงาน ให้เงินสนับสนุนกิจกรรมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนงานศาสนา สนับสนุนงานกีฬา สนับสนุนงานราชการ งานเลี้ยง งานบุญ งานแต่ง ฯลฯ

การวิจัย พบว่า กลุ่มชนชั้นนำในแต่ละจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะใช้เงินปีละไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท ในการบริจาคช่วยเหลือองค์กรต่าง ๆ รวมทั้งช่วยเหลืองาน กิจกรรมในโครงข่ายอุปถัมภ์ตนเอง สะท้อนจากคำสัมภาษณ์ที่น่าสนใจ “ภานีสังคม เราไม่มีทางเลี้ยง เมื่อเรามาอยู่ที่นี่” “วันหนึ่งเป็น 10 งาน อย่างน้อยงานละ 3,000 บาท ถ้าเป็นประธาน 5,000-10,000 ต่องาน” “มีหมด ฝากลูกเข้าเรียนปีหนึ่งเป็น 100 คน ฝากงาน อบจ. เทศบาล อบต. เด็กฝากเกือบครึ่ง” “ข้าราชการจะย้ายไปไหน มาบอกให้ช่วยก็ต้องช่วย เพราะเขาก็ช่วยเรามาเยอะ แต่ถ้าข้าราชการไม่เข้าถ้า ผมไม่เอาไว้เหมือนกัน”

ในทางการเมืองกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นจะสถาปนาตนเองเพื่อก้าวไปสู่ความมั่งคั่งและการสร้างเสถียรภาพในอำนาจทางการเมืองของตนเองให้ยาวนาน นอกจากการสร้าง-บารมีและโครงข่ายอุปถัมภ์ในภาคสังคมแล้ว การวิจัย ยังพบว่า ในทางการเมืองกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองด้วยการสนับสนุนและอุปถัมภ์ในด้านทรัพยากรทางการเมืองแก่เครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตนเองไม่ว่าเป็นการปกครองท้องถิ่น ด้วยการสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองขององค์กรรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) การปกครองท้องถิ่น เช่น การสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองขององค์กรรับเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ตลอดจนการสนับสนุนข้าราชการในจังหวัดที่อยู่เครือข่ายของตนด้วยผลประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ สัมพันธภาพระหว่างชนชั้นนำท้องถิ่นและเครือข่าย-พันธมิตรทางการเมือง จะดำรงอยู่ได้ด้วยการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

และการเมืองอย่างทั่วถึงผ่านเวทีองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีทรัพยากรเพียงพอ ในการกระจายผลประโยชน์ให้กลุ่มชนชั้นนำและเครือข่ายพันธมิตร และในบางกรณี กลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นอาจจะต้องสร้างและแสดงพฤติกรรมนอกกฎหมายในลักษณะ- อธิธิพลเพื่อสร้างความกลัวให้คู่แข่งทางเศรษฐกิจและทางการเมืองภายในจังหวัด หรือเขตพื้นที่อิทธิพลของตนเอง

คงจะเห็นได้จากในบางกรณีของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออก พบว่า บางครั้ง มีการลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น แต่มีผู้สมัครคนเดียวไม่มีใครกล้าลงสมัคร แข่งขัน หรือการประมูลโครงการก่อสร้างในองค์การบริหารจังหวัด พบว่า มีเพียงบริษัท เดียวที่ผูกขาดโครงการรับเหมาก่อสร้างไว้ทั้งหมดทั้งที่มีมูลค่านับพันล้านบาท แต่ไม่มี ใครกล้าประมูลแข่งขันหรือที่แข่งขันก็เป็นการแข่งขันแบบจัดตั้ง หรือฮั้วประมูล หรือเสนอราคาในลักษณะไม่ต้องชนะประมูลโครงการ กรณีที่เกิดขึ้นเป็นการสะท้อน ให้เห็นสภาพความเป็นจริงของอำนาจกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นและสายสัมพันธ์ในเครือข่าย การเมืองภายในจังหวัดที่กลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นเป็นผู้ยึดครองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และอำนาจการเมืองไว้ในกลุ่มชนชั้นนำถิ่นและเครือข่ายของตนอย่างเหนียวแน่น

ตระกูลกิตติชนเศรษฐกรกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคม

การวิจัย พบว่า ตระกูลกิตติชนเศรษฐกรเป็นตระกูลที่มีบทบาททางการเมืองสูงสุด อีกตระกูลของจังหวัดนครนายกและจัดว่าเป็นตระกูลชนชั้นนำท้องถิ่นระดับจังหวัด นักการเมืองท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 28 เมษายน 2551) กล่าวว่า อีกตระกูล ในทางการเมืองภายในของจังหวัดนครนายก การวิจัย พบว่า ตระกูลกิตติชนเศรษฐกรตระกูล ที่เป็นคู่แข่งทางการเมืองกับตระกูลอิสระเสนารักษ์มากกว่า 20 ปี

โดยทั้งสองตระกูลมีการต่อสู้กันอย่างเข้มข้นทั้งที่สู้กันระหว่างตัวแทนของตระกูล อย่างกรณีนายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ และนายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐกร ที่มีกระบวนการ การต่อสู้ทางการเมืองเพื่อช่วงชิงความได้เปรียบทางการเมืองโดยพยายามทำลายอนาคต ทางการเมืองในกรรมการเมืองของแต่ละฝ่ายอย่างต่อเนื่อง

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 เมษายน 2551) กล่าวว่า การต่อสู้ผ่านตัวแทนในสนามการเมืองระดับท้องถิ่นที่แต่ละตระกูลให้การสนับสนุนอยู่

เบื้องหลัง เช่น การเลือกตั้ง อบจ. เทศบาล อบต. ตลอดจนการเลือกตั้ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น การต่อสู้แข่งขันทางการเมืองในจังหวัดนครนายก ภายใต้อิทธิพลทางการเมืองของตระกูลชนชั้นนำท้องถิ่น 2 ตระกูลมีผลสัมพันธ์ต่อลักษณะโครงสร้างอำนาจทางการเมืองภายในจังหวัดที่แบ่งเป็น 2 ขั้วอำนาจ หรือที่ผู้วิจัยพยายามสรุปการวิจัยจากการศึกษาพัฒนาการของโครงสร้างอำนาจ ในลักษณะดังกล่าวว่า เป็นโครงสร้างอำนาจแบบ 2 ขั้วอำนาจ (โอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2551, หน้า 114-116)

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 เมษายน 2551) กล่าวว่า อำนาจทางการเมืองที่ผูกขาดอยู่ใน 2 ตระกูลหรือ 2 ขั้วอำนาจทางการเมือง จากการวิจัยของผู้วิจัย พบว่า ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีลักษณะโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบ 2 ขั้วอำนาจ มีเพียง 2 จังหวัด คือ (1) จังหวัดฉะเชิงเทรา และ (2) จังหวัดนครนายก ทั้งนี้การวิจัยในรายละเอียดเชิงลึก พบว่า ทั้งสองจังหวัดมีลักษณะกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองแตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ ในจังหวัดฉะเชิงเทรานั้นมีกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองของจังหวัดไม่เข้มข้น หรือไม่รุนแรง เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดนครนายก ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างอำนาจสองขั้วอำนาจแบบเดียวกัน การวิจัยรายละเอียดเชิงลึกของผู้วิจัย พบว่า ความแตกต่างของกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองของ 2 จังหวัด นั้นเกิดจากเงื่อนไขการสถาปนาตัวหรือการก่อรูปขึ้นของตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองนั้นมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในกรณีจังหวัดนครนายก มีจุดเริ่มต้นของการแข่งขันกันตั้งแต่ต้นระหว่าง 2 ตระกูล แม้ว่าทั้ง 2 ตระกูล โดยเฉพาะแกนนำหลักจะพยายามอธิบายว่า ทั้งสองเป็นเพื่อนกันมาก่อนก็ตามแต่ แต่ถ้าพิจารณาจากข้อมูลในกระบวนการต่อสู้ กลับพบว่า กระบวนการการแข่งขันและการต่อสู้ที่ผู้วิจัยค้นพบกับไม่มีลักษณะของการพันธมิตรทางการเมืองแต่อย่างใด

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 เมษายน 2551) กล่าวว่า ในขณะที่จังหวัดฉะเชิงเทรา การวิจัยของผู้วิจัย กลับพบลักษณะตรงกันข้ามอย่างชัดเจน กล่าวคือ ตระกูลชนชั้นนำท้องถิ่นนั้นก่อรูปขึ้นจากการเป็นพันธมิตรทางการเมืองที่มีพัฒนาการความสัมพันธ์ตั้งแต่รุ่นบิดาจนถึงรุ่นลูกและทั้งสองตระกูลมีการอาศัยเกื้อกูลกันมาอย่างยาวนาน แม้ว่ารุ่นลูกมีการแข่งขันกันทางการเมืองแต่ลักษณะของกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองยังมีให้เกียรติตามแบบฉบับลักษณะความเป็นนักเลง โบราณตาม

ฐานวัฒนธรรมของคนภาคตะวันออก มีการแบ่งพื้นที่กันอย่างชัดเจนระหว่างสองตระกูลที่เรียกว่า บ้านใหญ่ฉายแสงกับบ้านใหญ่พนมสารคาม (ต้นเจริญ) โดยทั้งสองตระกูลแม้ว่าจะมีการแข่งขันหรือต่อสู้กันแต่ไม่รุนแรงในกระบวนการ การทางการเมืองอย่างกรณีจังหวัดนครนายก

สำหรับการศึกษาพัฒนาการทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมของตระกูลกิตติชนเสวร ของผู้วิจัย พบว่า ตระกูลกิตติชนเสวร มีพื้นเพภูมิหลังดั้งเดิมเป็นคนจังหวัดนครนายก โดยบรรพบุรุษเป็นคนจีนอพยพ ต้นตระกูลกิตติชนเสวร เกิดขึ้นจากนายกิมไช้ และนางชีวี้ สองผู้เมียชาวจีนที่อพยพมาตั้งรกรากถิ่นฐานในจังหวัดนครนายก เพราะเห็นว่า เป็นจังหวัดที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศจีน คนอพยพมาจึงตัดสินใจตั้งรกรากของตระกูลกิตติชนเสวรและทำมาหากินจนได้สัญชาติไทยตั้งแต่นั้นมา

พัฒนาการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของตระกูลกิตติชนเสวร มีฐานะมั่งคั่งขึ้นในรุ่นลูกชาย ภายใต้การนำของ นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร ด้วยการทำธุรกิจรับก่อสร้างในนามห้างหุ้นส่วนวิศิษฏ์ชัย จำกัด โดยในระยะเริ่มต้นของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของตระกูลกิตติชนเสวร มีการบริหารจัดการธุรกิจภายใต้ระบบกงสี คือ การแบ่งงานกันรับผิดชอบในสมาชิกของครอบครัวระหว่างพี่ น้อง และเครือญาติในตระกูลเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารจัดการธุรกิจของกลุ่มคนจีน และในเวลาต่อมาการวิจัยของผู้วิจัยยังพบว่า ระบบกงสีและครอบครัวยังเป็นกลไกสำคัญในการจัดองค์กรชนชั้นนำทางการเมืองในภาคตะวันออกรวมถึงในกรณีตระกูลกิตติชนเสวรอีกด้วย ความมั่งคั่งและมั่นคงของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในนามห้างหุ้นส่วนวิศิษฏ์ชัย จำกัด ของกิตติชนเสวร เป็นปีกแผ่นมั่นคงมากขึ้นเมื่อคนในตระกูลเริ่มเข้าไปสัมพันธ์กับการเมืองในฐานะนักการเมืองท้องถิ่นที่เริ่มต้นจากน้องชาย คือ นายวุฒิชัย กิตติชนเสวร ที่เข้าสู่สนามการเมืองระดับท้องถิ่นจากการเป็นสมาชิกสภาจังหวัด ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก

การเข้าสู่การเมืองของคนในตระกูลกิตติชนเสวร ทำให้ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของตระกูลมีโอกาสและช่องทางสร้างกำไรในกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจมากขึ้น ด้วยการอาศัยช่องทางเครือข่ายในทางการเมืองเข้าไปประมูลงานโครงการ

รับเหมาก่อสร้างในองค์กรปกครองท้องถิ่นภายในจังหวัดและส่วนราชการในจังหวัด โอกาสและช่องทางดังกล่าวทำให้ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของตระกูลกิตติชนเศรษฐ ได้กลายเป็นฐานธุรกิจหลักของตระกูลจนถึงปัจจุบัน จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ค้นพบจากการวิจัย พบว่า ห้างหุ้นส่วนวิศิษฏ์ชัย จำกัด เป็นบริษัทรับเหมาก่อสร้างรายใหญ่ที่สุดของจังหวัดนครนายกมีรายได้จากธุรกิจในตลาดระดับต้น ๆ ของจังหวัดนครนายก (กระทรวงพาณิชย์, กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัด, ม.ป.ป., หน้า 2-3)

จากข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัด กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ สถิติตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2550 พบข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนวิศิษฏ์ชัย จำกัด ผู้วิจัย พบว่า ห้างหุ้นส่วนวิศิษฏ์ชัย จำกัด มีรายได้ติดอันดับ 1 ใน 5 ของนิติบุคคลที่มีรายได้สูงสุดอันดับของนิติบุคคลที่มีสินทรัพย์สูงสุด 291,065,808 บาท อันดับของนิติบุคคลที่มีกำไรสูงสุด พ.ศ. 2547-2550

นอกจากนี้การวิจัย ยังพบว่า ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของตระกูลกิตติชนเศรษฐ จากจุดเริ่มต้นที่มีฐานการรับเหมาก่อสร้างภายในจังหวัดนครนายกเป็นหลักหรือฐานสำคัญของกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของตระกูลกิตติชนเศรษฐ โดยอาศัยความสัมพันธ์กับทางการเมืองในฐานะที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่นและอาศัยความสัมพันธ์กับส่วนราชการภายในจังหวัดเพื่อเข้าไปประมูลโครงการก่อสร้างในองค์กรปกครองท้องถิ่นและส่วนราชการภายในจังหวัด

แต่ทว่าการวิจัย พบว่า หลังจากนายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ เข้าสู่การเมืองระดับชาติ ในนามพรรคชาติไทย ในปี พ.ศ. 2538 ภายใต้การสนับสนุนของนายเดช บุญหลง การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการขยายตัวของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของตระกูลกิตติชนเศรษฐ พบว่า กลุ่มธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของตระกูลกิตติชนเศรษฐ ได้มีการยกระดับจากการรับเหมาก่อสร้างภายในจังหวัดนครนายก ที่เน้นการรับเหมาก่อสร้างในองค์กรปกครองท้องถิ่นที่เป็นเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่ตนเองสนับสนุนหรือช่วยการเมืองของตนเองและหน่วยราชการที่อยู่ในเครือข่ายของตน

แต่หลังจากนายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ เข้าสู่สนามการเมืองระดับชาติเขาได้ขยายเครือข่ายธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของตระกูลอย่างกว้างขวางในพื้นที่ภาคตะวันออก

โดยการวิจัย พบว่า นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ (เสี่ยแหมะ) มีความสัมพันธ์แนบแน่นกับกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลายจังหวัดในหลายตระกูล เช่น ตระกูลคุณปลื้มแห่งจังหวัดชลบุรี (นายสนธยาวิทยา คุณปลื้ม) ตระกูลปิตุเตชะแห่งจังหวัดระยอง (นายปิยะ ปิตุเตชะ) ตระกูลคันเจริญแห่งจังหวัดฉะเชิงเทรา (นายสุชาติ คันเจริญ) และ ตระกูลชิดชอบแห่งบุรีรัมย์ (นายเนวิน ชิดชอบ) เป็นต้น

การวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเครือข่ายชนชั้นนำทางการเมืองกลุ่มนี้ พบว่าแต่ละคนต่างเป็นมีสถานะเป็นชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัดทั้งสิ้นและก้าวเข้าสู่การเมืองระดับชาติด้วยการสนับสนุนของแกนนำของตระกูล ผู้ใกล้ชิด หรือ เครือข่ายพันธมิตรทางเศรษฐกิจและการเมือง

ทั้งนี้การวิจัย ยังพบว่า การเข้าสู่การเมืองระดับชาติของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองกลุ่มนี้ยังมีฐานเศรษฐกิจของตระกูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มธุรกิจรับเหมาก่อสร้างทั้งสิ้น เช่น

1. ตระกูลคุณปลื้มแห่งจังหวัดชลบุรี มี บริษัทบางแสนมหานคร เป็นฐานธุรกิจหลัก
2. ตระกูลปิตุเตชะแห่งจังหวัดระยอง มี บ้านค่ายผลิตภัณฑ์คอนกรีต จำกัด และบริษัท เก่งเกล้า จำกัด เป็นต้น เป็นฐานธุรกิจหลัก
3. ตระกูลชิดชอบแห่งบุรีรัมย์ มีบริษัท ศิลาชัยบุรีรัมย์ 1991 จำกัด และ บริษัท เชียงใหม่ คอนสตรัคชั่น จำกัด เป็นต้น เป็นฐานธุรกิจหลัก
4. ตระกูลกิตติชนเศรษฐแห่งนครนายก มีห้างหุ้นส่วนวิศิษฐ์ชัย จำกัด เป็นฐานธุรกิจหลัก

นักการเมืองท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 เมษายน 2551) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ที่แนบแน่นของเครือข่ายทางการเมืองที่มาจากกลุ่มชนชั้นนำระดับจังหวัดกลุ่มนี้มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องและต่างมีเส้นทางการเมืองที่เติบโตมาพร้อม ๆ กัน และต่างเป็นนักการเมืองรุ่นราวคราวเดียวกันที่เติบโตมาจากตระกูลชั้นนำระดับจังหวัดทั้งสิ้น โดยเติบโตขึ้นในราวทศวรรษที่ 2530 ท่ามกลางการขยายตัวของระบบธุรกิจการเมืองโดยกลุ่มนักการเมืองที่มาจากตระกูลชนชั้นนำในระดับจังหวัดกลุ่มนี้ต่างสังกัดพรรคชาติไทยและสังกัดกลุ่ม 16 และกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองที่ก่อรูปขึ้นจากชนชั้นนำ

ทางการเมื่อระดับจังหวัดเหล่านี้ยังเป็นกลุ่มเครือข่ายนักธุรกิจการเมืองที่ทรงอิทธิพลทางการเมืองไทยในปัจจุบัน

จากความมั่งคั่งธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของตระกูลกิตติชนเสวที่เติบโตไปพร้อม ๆ กับการเข้าสู่การเมืองของคนในตระกูลจากน้องชายนายวุฒิชัย กิตติชนเสว ไปยังพี่ชายนายสิทธิชัย กิตติชนเสว หลังจากทั้งสองคนเข้าสู่สนามการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น

นักการเมืองท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 เมษายน 2551) กล่าวว่า การบริหารธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของตระกูลตกอยู่ในการดูแลของน้องชายอีกคน คือ นายวิศิษฐ์ กิตติชนเสว และกำลังถ่ายทอดไปยังทายาทรุ่นที่สาม คือ นายเกรียงไกร กิตติชนเสว ลูกชายหัวแก้วหัวแหวนของ นายสิทธิชัย กิตติชนเสว ที่หมายมั่นปั้นมือให้เข้าสู่การเมืองระดับชาติแทนผู้พ่อในระยะยาวแต่ตอนนี้ให้ดูแลธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของตระกูลพร้อม ๆ การสร้างต้นทุนทางสังคมชื่อเสียงบารมีด้วยการช่วยเหลือประชาชน หลังจากพ่ายแพ้การเลือกตั้งครั้งล่าสุด 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 อาณาจักรธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขยายปีกกว้างขวางพร้อมกับการเติบโตบนเส้นทางการเมืองของตระกูลกิตติชนเสว นอกจากธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในนามห้างหุ้นส่วนวิศิษฐ์ชัย จำกัด ที่เป็นฐานหลักทางเศรษฐกิจหลักของตระกูลตระกูลกิตติชนเสว จากการวิจัย ยังพบว่าตระกูลกิตติชนเสว ยังเป็นเจ้าของธุรกิจโรงแรม จันทรา รีสอร์ท ตั้งอยู่ ถนนรังสิต-นครนายก ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เป็นโรงแรมที่มีชื่อเสียงอันดับต้น ๆ ของจังหวัดนครนายก ภายใต้การบริหารจัดการของนางอุษา (จันทรา) กิตติชนเสว ภรรยาของนายสิทธิชัย กิตติชนเสว และตระกูลกิตติชนเสว เป็นเจ้าของศูนย์สัมมนา กิตติชนเสว ซึ่งเป็นศูนย์สัมมนาหรือการจัดประชุมชนที่นิยมของกลุ่มนักการเมืองและข้าราชการ ในจังหวัดนครนายกที่นิยมมาจัดงานที่ศูนย์สัมมนา กิตติชนเสว โดยส่วนใหญ่แล้วต่างเป็นกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตระกูลกิตติชนเสว ทั้งสิ้นรวมไปถึงธุรกิจปั้มน้ำมันในจังหวัดนครนายก

จากความมั่นคงทางเศรษฐกิจและบทบาททางการเมืองที่สำคัญของจังหวัดนครนายกของตระกูลกิตติชนเสว การวิจัยของผู้วิจัย พบว่า เงื่อนไขดังกล่าวทำให้ตระกูลกิตติชนเสวมีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคง และสามารถก้าวไปเป็นตระกูลชนชั้นนำ

ทางการเมืองอีกตระกูลในจังหวัดนครนายกและเป็นคู่แข่งที่สำคัญของตระกูล-
อิสระเสรีรักษ์ การดำรงอยู่ของตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัดนอกจาก
มีฐานเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและมีเสถียรภาพ รวมถึงบทบาททางการเมืองในจังหวัด
ที่กว้างขวางแล้ว

ปัจจัยสำคัญประการต่อมา คือ การสร้างบารมี ชื่อเสียง ของตระกูลให้โด่งดัง
เป็นที่ยอมรับและรู้จักอย่างกว้างขวางในพื้นที่ หรือที่นิยมเรียกกันในทางวิชาการว่า
เป็นกระบวนการสะสมทุนทางสังคม การวิจัย พบว่า ตระกูลกิตติเชนสวร นอกจากผ่าน
กระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจจนมั่งคั่งร่ำรวยแล้ว ตระกูลกิตติเชนสวรยังผ่าน
กระบวนการสะสมทุนทางสังคมอย่างต่อเนื่องยาวนาน จนทำให้ตระกูลกิตติเชนสวร
มีเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมอย่างกว้างขวางในจังหวัดนครนายก
และจังหวัดใกล้เคียง

จุดเริ่มต้นที่สำคัญในการสะสมทุนทางสังคมและการสร้างบารมีทางการเมือง
ชื่อเสียง คือ การช่วยเหลือชาวบ้านประชาชนโดยทั่วไป ภาคสังคม ส่วนราชการ ศาสนา
ในพื้นที่ จากการวิจัยของผู้วิจัยเกี่ยวกับกระบวนการสะสมทุนทางสังคมของกลุ่มชนชั้น-
นำท้องถิ่น พบว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มองการช่วยเหลือจากนักการเมืองหรือกลุ่มชนชั้นนำ
นั้นเป็นเรื่องปกติและในขณะเดียวกันประชาชนก็มีความคาดหวังต่อนักการเมือง กลุ่มชน-
ชั้นนำในลักษณะดังกล่าวมากกว่าที่จะให้นักการเมืองผู้เป็นตัวแทนของเขาไปทำหน้าที่
ออกกฎหมาย ควบคุมหรือตรวจสอบการทำการศึกษาของรัฐบาลหรือการเป็นรัฐบาล
แต่เพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะประชาชนในต่างจังหวัด (ในพื้นที่ภาคตะวันออก)
ความหวังและความต้องการดังกล่าวเป็นการสอดคล้องกันอย่างลงตัวระหว่างนักการเมือง
หรือกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองกับประชาชนที่เข้าไม่ถึงทรัพยากรของสังคม
เป็นความจริงของสภาพสังคมท้องถิ่นไทยที่นักการเมืองหรือกลุ่มชนชั้นนำจะต้องดูแล
ให้การช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ของตนเองอย่างต่อเนื่อง “ดูแลกันตั้งแต่เกิดจนตาย”

จากกรณีศึกษาของผู้วิจัย พบว่า นักการเมืองหรือกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่น โดยเฉพาะ
พื้นที่ภาคตะวันออกซึ่งเป็นพื้นที่กรณีศึกษาของผู้วิจัย นักการเมืองหรือกลุ่มชนชั้นนำ
ท้องถิ่นจะต้องใช้เงินปีละ 5-10 ล้านบาท ในการช่วยเหลือประชาชนในเขตพื้นที่ฐาน-

อำนาจทางการเมืองของคน เพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์และรักษา
เครือข่ายฐานคะแนนเสียงในระยะยาว

สภาพดังกล่าวในหลายกรณีทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีการรับรู้และทัศนคติ
ต่อนักการเมืองหรือกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นต่างกันอย่างสิ้นเชิง กับกลุ่มชนชั้นกลาง
ในเมืองที่มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรของรัฐได้มากกว่า ไม่ว่าจะระบบราชการตอบสนอง
รวดเร็วกว่า เข้าถึงโครงสร้างพื้นที่แห่งรัฐ เช่น ไฟฟ้า ถนน น้ำประปา ขนส่งมวลชน ฯลฯ
มีความรู้ มีการศึกษา มีฐานะทางเศรษฐกิจ คนเหล่านี้จะมีมุมมองต่อนักการเมือง
หรือกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นที่มีพฤติกรรมช่วยเหลือชาวบ้านอย่างต่อเนื่องเป็นเจ้าพ่อ
ผู้มีอิทธิพลและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยประเทศ

แต่ในขณะที่ประชาชน ชาวบ้านทั่วไปมักจะมองกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่น
และนักการเมืองเป็นคนใจบุญเป็นพ่อพระ เป็นแม่พระ เป็นจอมคน และมีความอ่อนใจ
ในฐานะที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองดูแลมากกว่ากลไกของรัฐในระดับท้องถิ่น เช่น ในกรณี
กำนันเป่าการบริจาคที่ดินที่มูลค่านับ 100 ล้านบาท ในเขตบางแสนให้กับชาวบ้าน
ที่ไร้ที่ดินในกรณีหมู่บ้านโชคดี หรือช่วยเหลือเรื่องคดีความ

ในกรณีดังกล่าวทำให้เราเห็นได้อย่างชัดเจนถึงศักยภาพของกลุ่มชนชั้นนำ-
ท้องถิ่นที่กล้าซื้อใจชาวบ้าน เขาสามารถตอบสนองความต้องการประชาชนได้ดี
และรวดเร็วกว่ารัฐ และในความเป็นจริงรัฐ และระบบราชการ หรือชนชั้นกลาง
ก็ไม่มีใครกล้าบ้าบิ่นพอที่จะทำแบบกำนันเป่า

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวเมื่อรัฐและระบบราชการไม่สามารถเยียวยาต่อปัญหา
ของประชาชนผู้เข้าไม่ถึงทรัพยากรของรัฐ แต่ทว่าชนชั้นนำท้องถิ่นที่กลับสามารถเยียวยา
ความต้องการปัญหาพื้นฐานของเขาได้ดีกว่ารัฐ ชนชั้นนำท้องถิ่นที่สะสมทุนทางสังคม
ในลักษณะดังกล่าวจึงมีภาพลักษณ์อีกด้านของชนชั้นกลางที่มองเห็นในสายตา
ของประชาชนในท้องถิ่นกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นเหล่านี้มีฐานะเป็นผู้มีบุญคุณต่อพวกเขา
ครอบครัวเขา ลูกเขา ทำให้ความสัมพันธ์ในลักษณะอุปถัมภ์ได้ก่อตัวขึ้นระหว่าง
ประชาชนทั่วไปในท้องถิ่นกับกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่น ด้วยมุมมองที่ต่างจากชนชั้นกลาง
ในสายตาประชาชน

เมื่อถึงเวลาเลือกตั้งประชาชนจึงไม่สนใจว่าชนชั้นนำท้องถิ่นผู้มีบุญคุณกับเขาจะมีภาพลักษณ์อย่างไรในสายตาชนชั้นกลางในเมืองเขาก็สนับสนุน เพราะชนชั้นนำท้องถิ่นเหล่านี้ตอบสนองประชาชนได้ดีกว่าระบอบประชาธิปไตยที่เขาไม่เคยเข้าถึงทรัพยากร แม้ว่าสายตาและทัศนคติของชนชั้นกลางจะมองว่า นั่นคือ อุปสรรคของกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยก็ตาม อย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ต่อกย้ำความรู้สึกชาวบ้านธรรมดา ๆ ต่อชนชั้นนำท้องถิ่น “เป็นเด็กกำนันเป๊าะอุ่นใจกว่าเป็นประชาชน” “อยากให้กำนันเป๊าะเป็นผู้ว่าราชการเมืองชลบุรี” “ราชการตำรวจมันไถหมด แต่กำนันเป๊าะแกไม่รีดไถ แล้วจะให้ประชาชนรักใคร่มากกว่ากัน” “วันนี้เราหลงทาง ปัญหาการเมืองไทย ไม่ได้อยู่ที่สภาหรือทำเนียบ มันอยู่ในหมู่บ้าน เมื่อราชการยังผลักชาวบ้าน ชาวบ้านยังเข้าไม่ถึงทรัพยากรของสังคม เมื่อเขาอยากจน ใครตอบสนองเขาได้ ไม่ผิดใช้ไหมที่เขาจะต้องตอบแทน”

นักการเมืองท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 เมษายน 2551) กล่าวว่า อย่างในกรณีพื้นที่จังหวัดนครนายกตระกูลกิตติขเนศวรในฐานะชนชั้นนำท้องถิ่นก็ได้ช่วยเหลือประชาชนไม่ต่างจากกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัดต่าง ๆ ของภาคตะวันออก ด้วยกระบวนการสะสมทุนทางสังคมของตระกูลกิตติขเนศวร มีหลายวิธีไม่ว่าเป็นการบริจาคเงินแก่ภาคราชการ ภาคสังคม ภาคการศึกษา ภาคศาสนา รวมไปถึงงานบุญ งานบวช เกิด แก่ เจ็บ ตาย ของประชาชนในพื้นที่

นอกจากนี้ ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 เมษายน 2551) กล่าวว่า ตระกูลกิตติขเนศวรยังได้ให้การสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์โดยเกี่ยวกับการก่อสร้าง งานโยธา แก่ชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในกรณีช่วยเหลือชุมชนท้องถิ่นในลักษณะดังกล่าว ตระกูลกิตติขเนศวรนั้นมีความได้เปรียบกว่าตระกูลอิสระเสนารักษ์ เพราะมีเครื่องมือการก่อสร้าง งานโยธา เพราะตระกูลกิตติขเนศวรมีฐานะธุรกิจเกี่ยวกับรับเหมาก่อสร้างซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรง

นักการเมืองท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 เมษายน 2551) กล่าวว่า ในกรณีที่ตระกูลกิตติขเนศวรช่วยเหลือประชาชนในกรณีปัญหาเฉพาะหน้าที่ไม่สามารถรอการช่วยเหลือจากราชการได้ทันทั่วทั้งที่ เช่น กรณีน้ำท่วม ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ ถนนชำรุดเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่อุปกรณ์ทางราชการไม่มี ทางราชการ

ในจังหวัด กำนันผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองท้องถิ่น มักจะไปขอความอนุเคราะห์จากตระกูลกิตติชนเสวรอยู่เสมอและในขณะที่เกี่ยวกับการร้องขอจากภาคส่วนต่าง ๆ ก็ไม่เคยได้รับการปฏิเสธจากตระกูลกิตติชนเสวร

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 28 เมษายน 2551) กล่าวว่า การก่อรูปของความสัมพันธ์ในกระบวนการสะสมทุนทางสังคมระหว่างตระกูลกิตติชนเสวรกับทางราชการในจังหวัด กำนันผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองท้องถิ่น รวมไปถึงประชาชนในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ในกระบวนการสะสมทุนทางสังคมนำไปสู่การสถาปนาตัวของเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองในท้ายที่สุด จากการวิจัยของผู้วิจัยพบข้อมูลที่ชัดเจนว่า ความสัมพันธ์ในกระบวนการสะสมทุนทางสังคมระหว่างตระกูลกิตติชนเสวรกับทางราชการในจังหวัด กำนันผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองท้องถิ่น รวมไปถึงประชาชนในท้องถิ่น มีผลต่อทางการเมืองในจังหวัดเป็นอย่างมาก ความสัมพันธ์ในกระบวนการสะสมทุนทางสังคมทำให้ตระกูลกิตติชนเสวรกลายเป็นผู้ทรงอิทธิพลทางการเมืองและสังคมในจังหวัดนครนายก ภาคราชการในจังหวัด กำนันผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองท้องถิ่น กลายเป็นเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองตระกูลกิตติชนเสวร จากการวิจัยของผู้วิจัย พบว่า ในสนามการเลือกตั้งแต่ละครั้งของจังหวัดนครนายก ตระกูลกิตติชนเสวรจะมีกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน นายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองจะให้การสนับสนุนเป็นหัวคะแนนค่อนข้างมาก ไม่เว้นแม้กระทั่งผู้นำศาสนาอย่างพระและโต๊ะอิหม่าม เนื่องจากกลไกของกระบวนการสะสมทุนทางสังคมเป็นกลไกสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์และชื่อเสียงทางสังคมให้แก่กลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่น เป็นผลให้กลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นต้องมีการผลิตซ้ำ กระบวนการสะสมทุนทางสังคมอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างภาพลักษณ์และชื่อเสียงกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นเพื่อแปรรูปเป็นคะแนนเสียงทางการเมืองในระยะยาว

ในกลไกดังกล่าวทำให้ตระกูลกิตติชนเสวรสนับสนุนให้นางอุษา (จันทร์) กิตติชนเสวร ดำรงกรรมการเหล่ากาชาดของจังหวัดนครนายกโดยเหล่ากาชาดนั้นเวทีของภรรยาชนชั้นนำระดับจังหวัดที่มีหน้าช่วยเหลือสังคมเป็นสร้างภาพลักษณ์ทางสังคมของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง สำหรับสมาคมเหล่ากาชาดจังหวัดปกติจะ

มีภรรยาของผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน โดยเหล่ากาชาดจังหวัดนี้จึงเป็นช่องทางสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภรรยากลุ่มชนชั้นนำภายในจังหวัดด้วยกัน อันประกอบด้วย (1) กลุ่มชนชั้นนำราชการระดับจังหวัด (2) กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัด และ (3) กลุ่มชนชั้นนำทางธุรกิจระดับจังหวัด เราจะพบได้อย่างชัดเจนว่าเหล่ากาชาดระดับจังหวัดนั้นจะมีกลุ่มภรรยาของกลุ่มชนชั้นนำเข้าไปเป็นเครือข่าย และจะทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือสังคมอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นกระบวนการสะสมทุนทางสังคมของกลุ่มชนชั้นนำภายในจังหวัด

เส้นทางชีวิตทางการเมืองของตระกูลกิตติชนเศรษฐ

การศึกษาเส้นทางชีวิตทางการเมืองของตระกูลกิตติชนเศรษฐ ของผู้วิจัย พบว่ามีจุดเริ่มต้นหลักจาก นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ (เสี้ยเหมะ) สิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ เกิดเมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2495 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขานิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหงเช่นเดียวกัน

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 เมษายน 2551) กล่าวว่า ก่อนที่จะเข้าสู่สนามการเมือง นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ประกอบอาชีพนักธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในนามห้างหุ้นส่วนวิศิษฎ์ จำกัด ซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับดีมาก คนหนึ่งของจังหวัดนครนายก เป็นคนใจกว้าง นักเลง มีเพื่อนฝูงรักใคร่ชอบพอทำให้ นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ กลายเป็นผู้มีชื่อเสียงโด่งดังและกว้างขวางคนหนึ่งของจังหวัดนครนายกนามของ “เสี้ยเหมะ” ซึ่งเป็นชื่อที่ชาวบ้านคุ้นชินมากกว่านายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ จากชื่อเสียงที่โด่งดังในฐานะผู้กว้างขวางระดับจังหวัดและมีน้องชายพรรคพวก เครือข่ายพันธมิตร เป็นนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครนายกหลายคน ดังนั้น เมื่อถึงฤดูกาลเลือกตั้งนักการเมืองทั้งหน้าใหม่หน้าเก่าจะมาพบและขอให้เขาสนับสนุนช่วยเหลือเป็นหัวคะแนน ทำให้นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ มีสายสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มนักการเมืองระดับชาติหลายคนแต่ที่ใกล้ชิดและสนิทสนมเป็นพิเศษ คือ นายเดช

บุญ-หลง นักการเมืองเก่าแก่รุ่นลายครามของพรรคชาติไทย ที่ต่างฝ่ายต่างมีบุญคุณต่อกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาอย่างต่อเนื่องถึงขั้นเป็นพันธมิตรทางการเมือง

การที่นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร สายสัมพันธ์ที่ดีกับ นายเดช บุญ-หลง นั้น มีผลสำคัญต่อเส้นทางชีวิตบนถนนสายการเมืองของเขาอย่างมากเพราะในเวลาต่อมา นายเดช บุญ-หลง ได้สนับสนุนเขาเข้าสู่การเมืองระดับชาติในพรรคชาติไทย เพราะเห็นว่า นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร เป็นผู้มีชื่อเสียง กว้างขวางคนหนึ่งในจังหวัดนครนายก เป็นคนมีน้ำใจ ใจนักเลง (ใจถึง ฟังได้) ใจกว้าง มีเพื่อนฝูงพรรคพวกรักใคร่ชอบพอมาก โดยเฉพาะกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นรุ่นใหม่ที่จะพร้อมจะสนับสนุน นายสิทธิชัย กิตติชนเสวรรวมไปถึงประชาชนทั่วไปเขาได้ช่วยเหลือด้วยกระบวนการสะสมทุนทางสังคมที่ผ่านมา

จากจุดเด่นและข้อได้เปรียบของนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร ทำให้นายเดช บุญ-หลง ชักชวนและทาบทามเข้าสู่สนามการเมืองโดยสังกัดพรรคการเมืองแรก คือ พรรคชาติไทย และในที่สุดนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร ตัดสินใจเข้าสู่สนามการเมือง ด้วยการลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งแรกประมาณ พ.ศ. 2535-2538 โดยการแข่งขันทางการเมืองครั้งนั้น เป็นลงแข่งขันกับ นายชายชัย อิศระเสนารักษ์ จากพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งลงสมัครเลือกตั้ง ส.ส. สมัยแรกด้วยเช่นกัน สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างก่อนเข้าสู่สนามการเมือง พบว่า ทั้งนายสิทธิชัย กิตติชนเสวรและนายชายชัย อิศระเสนารักษ์ ต่างเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันมาก่อน

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 เมษายน 2551) กล่าวว่า แต่ท้ายที่สุดหลังจากเขาทั้งสองเลือกเดินบนถนนสายการเมือง การแข่งขัน และการต่อสู้ทางการเมืองถูกแทนที่ความเป็นเพื่อนและเป็นจุดเริ่มต้นของการเมืองภายใน จังหวัดนครนายกที่ได้ก่อรูปขึ้นเป็นการเมืองแบบ 2 ขั้วอำนาจและตกผลึกเป็นลักษณะ โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบ 2 ขั้วอำนาจ ภายใต้อิทธิพลของตระกูลกิตติชนเสวร และตระกูลอิสระเสนารักษ์จนถึงปัจจุบัน

นักการเมืองท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 28 เมษายน 2551) กล่าวว่า หลังจากเข้าสู่สนามการเมืองและได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ในนามพรรคชาติไทย ของนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร ทำให้เขาได้เป็นเป็นเครือข่ายของกลุ่มนักการเมือง

กลุ่ม 16 ซึ่งเป็นกลุ่มนักการเมืองหนุ่มที่มาจากกลุ่มตระกูลชนชั้นนำท้องถิ่นระดับจังหวัด โดยกลุ่ม 16 ในขณะนั้นถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่ทรงอิทธิพลทางการเมืองกลุ่มหนึ่งในพรรคชาติไทยขณะนั้น

ต่อมา นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ได้ย้ายจากพรรคชาติไทย มาสังกัดพรรคไทยรักไทยภายใต้การนำของ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งในขณะนั้นพรรคไทยรักไทยเป็นพรรคการเมืองได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างกว้างขวาง ทำให้ ส.ส. หลายคนในขณะนั้นหวังอาศัยโอกาสและกระแสของพรรคไทยรักไทย รวมถึงความนิยมในตัว พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร อีกทั้งพรรคไทยรักไทยเม็ดเงินจำนวนมหาศาลที่จะสนับสนุนเป็นน้ำเลี้ยงให้แก่ ส.ส. ในพรรค ทำให้กลุ่ม ส.ส. จากพรรคการเมืองอื่นเป็นจำนวนมาก ย้ายมาสังกัดพรรคไทยรักไทย จนทำให้พรรคไทยรักไทยกลายเป็นพรรคการเมืองที่เติบโตอย่างรวดเร็วกลายเป็นพรรคการเมืองที่ทรงอิทธิพลสูงสุดในประวัติศาสตร์การเมืองไทย

หลังจากนายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ย้ายมาสังกัดพรรคไทยรักไทย เขาเป็นคนหนึ่งที่มีความใกล้ชิด พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ด้วยความสามารถด้านการข่าวที่ดี มีความเป็นนักเลง ใจถึง รักพวกรักพ้อง จงรักภักดีและเครือข่ายการเมืองที่กว้างขวาง จนได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย 1 ใน 111 คน แต่หลังจากมีการรัฐประหาร วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2551 ประกาศของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ที่ระบุให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคเป็นเวลา 5 ปี หากมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง หลังสำรวจคณะกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ที่อาจถูกห้ามร่วมตั้งพรรคการเมืองใหม่ และตัดสิทธิทางการเมืองมีถึง 111 คน และ 1 ในนั้น คือ นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 เมษายน 2551) กล่าวว่า ก่อนหน้านั้นด้วยนิสัยความเป็นนักเลงรักพวกรักพ้อง นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ที่ลุกขึ้นมาปกป้อง พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ในกรณีนายสนธิ ลิ้มทองกุล ชัดแย้งกับลูกพี่เขา พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร จนได้รับคำวิจารณ์ในเชิงลบจากสื่อมวลชนให้เป็นดาวดับในสภาโดยตำแหน่งนี้ผู้สื่อข่าวสอบถามให้กับนักการเมืองที่ถูกมองว่า มีจังหวะก้าวทางการเมืองที่ผิดพลาดไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมซึ่งในปีนั้น ได้แก่ “สามเกลอ” หรือ 3 ส.ส. พรรคไทยรักไทย คือ นายประชา ประสพดี ส.ส. สมุทรปราการ นายวิจิต

ปลั่งศรีสกุล ส.ส. บัญชีรายชื่อ และนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร ส.ส. นครนายก ที่ออกมาเคลื่อนไหวตอบโต้กรณีนายสนธิ ลิ้มทองกุล ที่ขัดแย้งกับ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย กระทั่ง 3 ส.ส. ถูกมองป้อนนายหวังบำเหน็จและกลายเป็นควาดับในที่สุด

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 28 เมษายน 2551) กล่าวว่า นอกจากมีความใกล้ชิดและเป็นองครักษ์พิทักษ์ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ในขณะที่เขาอยู่พรรคไทยรักไทย นายสิทธิชัย กิตติชนเสวรได้เครือข่ายกับกลุ่ม ส.ส. ไว้หลายคน เช่น นายประชา ประสพดี อดีต ส.ส. สมุทรปราการ พรรคไทยรัก นายนิสิต สินธุไพร อดีต ส.ส. ร้อยเอ็ด พรรคไทยรักไทย นายสุภชัย โพธิ์สุ อดีต ส.ส. นครพนม นายไพจิต ศรีวรขาน อดีต ส.ส. นครพนม นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์ อดีต ส.ส. ชัยภูมิ และ นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข อดีต ส.ส. เลย ส.ส. ในกลุ่มนี้ยังเคยเดินทางไปพบ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ที่ฮ่องกงอีกด้วย

สำหรับประวัติทางการเมืองนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร การวิจัย พบว่า นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครนายก 3 สมัย (สังกัดพรรคชาติไทย และพรรคไทยรักไทย) อดีตรองกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร เคยดำรงตำแหน่ง ที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ประธานคณะกรรมการติดตามงบประมาณรายจ่ายประจำปี รองประธานคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ รองประธานคณะกรรมการสาธารณสุขคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่กระทรวงวัฒนธรรมเสนอแต่งตั้ง นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร เป็นเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม หลังจากนายสิทธิชัย ถูกตัดสิทธิทางการเมือง 5 ปี ในฐานะกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทยที่ถูกยุบไป แต่สำหรับเส้นทางทางการเมืองของตระกูลกิตติชนเสวรในจังหวัดนครนายกนั้น มีฐานะเป็นข้าอำนาจหลักขั้วหนึ่งของจังหวัด ได้ส่งตัวแทนเข้าสู่สนามการเมืองระดับชาติ แทนเสาหลักของตระกูลกิตติชนเสวรอย่างนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 เมษายน 2551) กล่าวว่า เนื่องจากโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นที่ได้ถูกสถาปนาขึ้นจาก 2 ขั้วอำนาจ และกลายเป็นแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองในปริมณฑลภายในจังหวัดนครนายก มาหลายทศวรรษ

จนยากที่จะมีการรื้อสร้างหรือสถาปนาตัวขึ้นใหม่ของข้าอำนาจทางการเมืองใหม่ที่ไม่ใช่ 2 ตระกูล ที่ผู้วิจัยค้นพบจากการวิจัย เมื่อนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร ถูกตัดสิทธิทางการเมือง บทบาททางการเมืองจึงตกไปอยู่ที่ นายวุฒิชัย กิตติชนเสวร น้องชายผู้มีบทบาทเบื้องหลังความสำเร็จของพี่ชายมายาวอย่างนาน การวิจัย พบว่า นายวุฒิชัย กิตติชนเสวร เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นมาอย่างยาวนานตั้งแต่ สมาชิกสภาจังหวัด (สจ.) ประธานสภาจังหวัดนครนายกและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก การวิจัย ในเชิงลึก พบว่า นายวุฒิชัย กิตติชนเสวร เป็นคนสำคัญในการจัดการฐานคะแนนเสียงทางการเมืองให้แก่ตระกูลกิตติชนเสวร เนื่องจากตัวเขามีเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่กว้างขวางในทุกอำเภอโดยเฉพาะในกลุ่มสมาชิกสภาจังหวัด (สจ.) ของจังหวัด-นครนายก รู้จักและให้เกียรตินายวุฒิชัย กิตติชนเสวร ทุกคนเนื่องจากเขาเคยดำรงตำแหน่งประธานสภาจังหวัดนครนายกและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายกมาก่อน และเขายังสะสมบารมีเป็นทุนทางการเมืองแก่ตระกูลไว้มาก ในจังหวัดนครนายก

นายวุฒิชัย กิตติชนเสวร เกิดวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2497 เป็นน้องชายของ นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร นายวุฒิชัย กิตติชนเสวร จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ศิลปศาสตร์บัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญาโทศิลปศาสตร-มหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และกำลังศึกษาปริญญาเอก รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

หลังจากนายวุฒิชัย กิตติชนเสวร ประสบความสำเร็จจากการเมืองระดับท้องถิ่น เขาได้เข้าสู่สนามการเมืองระดับชาติครั้งแรกในเดือนกุมภาพันธ์ภายใต้ร่มเงาของพรรค-ไทยรักไทย โดยลงสมัครคู่กับพี่ชายนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร เนื่องจากเงื่อนไขกฎหมายการเลือกตั้งในขณะนั้นกำหนดให้การเลือกตั้งแบบเขตเลือกตั้งภายในจังหวัดในลักษณะเขตเดียวเบอร์เดียวจังหวัดนครนายกมี 2 เขตเลือกตั้ง มี ส.ส. ได้ 2 คน เป็นครั้งแรก ในประวัติศาสตร์การเมืองของจังหวัดนครนายก

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 เมษายน 2551) กล่าวว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เป็นที่รับรู้กันอย่างกว้างขวางถึงกระแสพรรคไทยรักไทยและคะแนนนิยมของ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ในสนามการเมืองของการเลือกตั้ง ส.ส. จังหวัดนครนายกในพื้นที่ต่อสู้กันระหว่างตระกูลกิตติชนเสวร

กับตระกูลอิสระเสนารักษ์ แต่สำหรับการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งตระกูลอิสระเสนารักษ์ ต้องเลี้ยวไปสมัครในระบบรายชื่อประชาธิปัตย์ ผลการเลือกตั้งผลปรากฏว่า “เลี้ยวเหมา” นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร และนายวุฒิชัย กิตติชนเสวร น้องชาย เป็นผู้ชนะการเลือกตั้ง ตามรายละเอียดดังนี้เขต 1 นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร 37,600 คะแนน และ เขต 2 นายวุฒิชัย กิตติชนเสวร 39,038 คะแนน

ประสบการณ์ทางการเมืองของ นายวุฒิชัย กิตติชนเสวร การวิจัย พบว่า ก่อนที่ เขาจะเข้าสู่การเมืองระดับชาติเขาเคยดำรงตำแหน่งการเมืองระดับท้องถิ่นมาอย่างยาวนาน เช่น สมาชิกสภาจังหวัด (สจ.) ประธานสภาจังหวัดนครนายกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) 3 สมัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2544, 2548 และ พ.ศ. 2550 ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และที่ปรึกษา-รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

จากการวิจัย ลักษณะชนชั้นนำทางการเมืองในภาคตะวันออก พบว่า หลังจาก กลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง สามารถสถาปนาอำนาจตระกูลของตนเอง (กิตติชนเสวร) เป็นหัวอำนาจและตกผลึกเป็น โครงสร้างอำนาจทางการเมืองภายในจังหวัดนครนายก การพยายามรักษาอำนาจทางการเมืองภายในจังหวัด ด้วยการสนับสนุน เครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองเข้าสู่สนามการเมืองในระดับต่าง ๆ ของจังหวัด ในส่วนของเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง ถือได้ว่าเป็นกลไกที่สำคัญของกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นในการสร้าง และสถาปนาอำนาจของกลุ่มชนชั้นนำ (ตระกูล)

การวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ของเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองดำรงอยู่ได้ด้วยการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองเป็นสำคัญ โดยอาศัยองค์กรปกครอง-ท้องถิ่นที่มีงบประมาณ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาลที่กลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นในจังหวัดสามารถเข้ายึดครองได้เป็นองค์กรกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และการเมืองให้กลุ่มเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตนเอง เช่น ตำแหน่งทางการเมืองในองค์กรปกครองท้องถิ่น โครงการพัฒนาจากองค์กรปกครองท้องถิ่น ตำแหน่งการศึกษาของบุคลากรท้องถิ่น เป็นต้น

การรักษาฐานอำนาจของกลุ่มชนชั้นนำระดับจังหวัดในกรณีจังหวัดนครนายก ของตระกูลกิตติชนเสวร นอกจากการสถาปนาตัวจากสองพี่น้องนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร

และนายวุฒิชัย กิตติชนเสวรและการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองในการสถาปนา
กลุ่มการวิจัยของผู้วิจัย พบว่า ตระกูลกิตติชนเสวรยังได้พยายามสนับสนุนทายาท
ของตระกูลกิตติชนเสวรในรุ่นลูกเข้าสู่สนามการเมืองอีกด้วย ทายาทคนของตระกูลกิตติ
คือ นายเกรียงไกร กิตติชนเสวร ลูกชายหัวแก้วหัวแหวนของ นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร
ที่เข้าสู่การเมืองในสนามการเลือกตั้งครั้งล่าสุดโดยสังกัดพรรคพลังประชาชน
ในการเลือกตั้ง วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550

เนื่องจากนายสิทธิชัย กิตติชนเสวรถูกตัดสิทธิทางการเมืองในกลุ่ม 111 อดีต
กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ให้การเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งนั้นนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร
ต้องส่งทายาทของตระกูลเข้าสู่สนามการเมืองแทนตนเองโดย มีนายวุฒิชัย กิตติชนเสวร
อดีต ส.ส. นครนายกผู้เป็นอาคู่กับหลานชายคน คือ นายเกรียงไกร กิตติชนเสวร บุตรชาย
ของ นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร อดีตกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทยซึ่งถูกเว้นวรรค
ทางการเมือง “ตนและหลานชายมั่นใจเต็มร้อยว่า ชาวนครนายกยังให้ความศรัทธาอยู่
เหมือนเดิมเพราะลงพื้นที่ที่เสมอต้นเสมอปลาย ด้านนายเกรียงไกร กิตติชนเสวร กล่าวว่า
คู่แข่งคิดว่า คงจะเป็นตระกูลเดิมที่แข่งกันมาทุกยุคทุกสมัย แต่มั่นใจในฐานะเสียงของพ่อ
และอา”

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 เมษายน 2551) กล่าวว่า
แม้ว่าเป็นการส่งตัวแทนเข้าสู่สนามการเมืองของตระกูลกิตติชนเสวร แต่ทว่าด้านหนึ่ง
เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามสืบทอดอำนาจทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำ
ระดับจังหวัดไปยังคนรุ่นลูกอย่างน่าสนใจ แม้ว่าผลการเลือกตั้ง นายเกรียงไกร
กิตติชนเสวร จะพ่ายแพ้แต่เป็นการประกาศตัวให้ประชาชนในจังหวัดนครนายกได้รับรู้ว่า
ในระยะยาวอำนาจทางการเมืองตระกูลกิตติชนเสวร

กระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองภายใต้อิทธิพลของ 2 ขั้วอำนาจ ตระกูลอิสระเสนาภิรักษ์และตระกูลกิตติชนเสวร

จังหวัดนครนายกแม้จะเป็นจังหวัดเล็ก ๆ จังหวัดหนึ่งของภาคตะวันออก
ที่แต่สำหรับกระบวนการการต่อสู้ทางการเมืองของขั้วอำนาจหลักทางการเมืองในจังหวัด

กลับมีความเข้มข้นกว่าจังหวัดใหญ่บางจังหวัดเสียอีก อย่างที่ผู้วิจัยได้อธิบายแล้ว
ในข้างต้นถึงลักษณะ โครงสร้างอำนาจของจังหวัดนครนายกที่มีลักษณะ โครงสร้างอำนาจ
แบบสองขั้วอำนาจทางการเมืองระหว่าง 2 ตระกูลใหญ่ “ตระกูลอิสระเสนารักษ์”
กับ “ตระกูลกิตติชนเสวร” การวิจัยถึงกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองของสองตระกูลก่อตัว
ขึ้นเมื่อทั้งสองตระกูลเริ่มเข้าไปมีบทบาททางสังคมในจังหวัดนครนายก อย่างเช่นบทบาท
ในหอการค้าจังหวัดนครนายก

การวิจัย พบว่า เมื่อประมาณต้นปี พ.ศ. 2526 มีคณะผู้ก่อการที่เป็นนักธุรกิจ
ในพื้นที่ของจังหวัดนครนายกได้หารือกันเพื่อวัตถุประสงค์ในการตั้งหอการค้าจังหวัด-
นครนายกจึงได้รวบรวมบรรดาผู้ประกอบการค้า ที่มีความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
จัดประชุมเพื่อดำเนินการ มีการขออนุญาตก่อตั้งจดทะเบียน โดยถูกต้องตามพระราช-
บัญญัติหอการค้า ในปี พ.ศ. 2527 โดยมีประธานหอการค้าอันดับที่ 1 คือ นายระพี ชีระกุล
ประธานหอการค้า อันดับที่ 2 นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ ประธานหอการค้าอันดับที่ 3
นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร

การจุดนี้ถือได้เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่ทำให้สองตระกูลเข้ามามีบทบาททางสังคม
และบทบาทการเมืองในฐานะชนชั้นนำทางการเมืองระดับจังหวัดถึงปัจจุบัน สำหรับ
กระบวนการต่อสู้ทางการเมืองของสองตระกูล ผู้วิจัยจะนำเสนอเป็นประเด็นหลัก
ที่สำคัญ ๆ เพื่อสะท้อนและต่อยอดให้เห็นถึงกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองของ
สองตระกูลขั้วอำนาจหลักภายในจังหวัดนครนายก

กรณีเทปลับการซื้อเสียงในจังหวัดนครนายก

กรณีการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 โดยการเลือกตั้งสมาชิกสภา-
ผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 22 เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 เป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก
ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ภายหลังจากที่รัฐบาล
นายชวน หลีกภัย ได้ร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกสมาชิกสภา-
ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 แล้วเสร็จ จึงได้ประกาศยุบสภาเมื่อวันที่
9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 แล้วกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544

ในฐานะที่การเลือกตั้งครั้งที่ 22 นี้ เป็นการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ส่งผลให้กฎกติกาทางการเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะในส่วนของระบบการเลือกตั้ง มีการเปลี่ยนแปลงไปจากการเลือกตั้งครั้งก่อน อาทิ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 500 คน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ (party lists) จำนวน 100 คน และสมาชิกมาจากระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง (one man one vote) จำนวน 400 คน (มาตรา 98) นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นผู้ควบคุมและจัดให้มีการเลือกตั้ง

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 เมษายน 2552) กล่าวว่า กรณีจังหวัดนครนายกที่โด่งดังไปทั่วประเทศ คือ กรณีเทปลับการซื้อเสียงในจังหวัดนครนายก และการเลือกตั้งซ่อมซ้ำซากถึง 4 หนด้วยกัน แม้ว่าสังคมจะพยายามตรวจสอบเทปลับกรณีซื้อเสียงเลือกตั้งของพรรคชาติไทย โดยมีเทปลับที่ถูกระบุว่า เป็นเสียงของ นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล แกนนำคนสำคัญของพรรคชาติไทยและเป็นผู้ดำเนินการเลือกตั้งเขตภาคกลางพรรคชาติไทย เป็นผู้สั่งการให้ซื้อเสียงในเขตเลือกตั้งที่ 2 ซึ่งเป็นการต่อสู้ระหว่าง 2 ตระกูลชนชั้นนำทางการเมือง โดยเป็นการต่อสู้ระหว่าง นายวิจิตร อิศระเสนารักษ์ สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ น้องชายของนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ และนายวุฒิชัย กิตติชเนศวร พรรคชาติไทย น้องชายของนายสิทธิชัย กิตติชเนศวร

กรณีเทปลับการตั้งซื้อเสียงเลือกตั้งที่ จังหวัดนครนายก ถูกเปิดเผยโดยนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ซึ่งเป็นข้าอำนาจหลักสำคัญของจังหวัดนครนายก จนทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง กกต. ได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยได้มีการเชิญตัวแทนสมาคมตลกมาชี้แจงกรณีการเปลี่ยนเสียงซึ่งได้รับการยืนยันว่า ไม่สามารถกระทำได้อีกทั้งนี้ กกต. ได้ทำหนังสือขอให้สภาผู้แทนราษฎรส่งเทปบันทึกเสียงนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ในการประชุมสภาฯ และได้เชิญนายสมศักดิ์มาเทียบเสียงเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2544

ด้านพรรคชาติไทยได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีดังกล่าวเช่นกัน โดยระบุว่า เป็นเทปที่มีการตัดต่อและเคยถูกนำมาร้องกับ กกต. ในช่วงการเลือกตั้ง ต้นปี พ.ศ. 2544 ซึ่ง กกต. ได้มีการวินิจฉัยแล้วว่า เทปมีการตัดต่อ อย่างไรก็ตามหาก

กกด. สามารถพิสูจน์ได้ว่า เป็นเสียงของนายสมศักดิ์จริง จะส่งผลให้ กกด. ไม่รับรองผลการเลือกตั้งใน เขต 2 นครนายก และแม้ว่า กกด. เองจะไม่สามารถเอาผิดนายสมศักดิ์ได้ แต่ทางวุฒิสภาประกาศดำเนิน การถอดถอนตามรัฐธรรมนูญทันทีหากผิดจริง

กรณีดังกล่าวนอกจากจะส่งผลกระทบต่อ ภาพลักษณ์ของพรรคชาติไทยเป็นอย่างมาก ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นการสะท้อนให้เห็นความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งเป็นกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองของสองตระกูลหลักในจังหวัดนครนายก เมื่อนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ได้ออกมาเปิดเผยว่ามีเทปลับเมื่อวันที่ 2 แต่ทางพรรคประชาธิปัตย์สั่งให้ยุติเรื่องดังกล่าวเนื่องจากเป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างตระกูลอิสระเสนารักษ์ และตระกูลกิตติธเนศวร และเกรงจะเกิดความขัดแย้งระหว่างทั้งสองพรรค มติของพรรคประชาธิปัตย์เกี่ยวกับกรณีเทปลับการตั้งชื่อเสียงเลือกตั้งที่ จังหวัดนครนายก ได้กลายเป็น ปัญหาที่บานปลายออกไปและเกรงจะเกิดความขัดแย้งระหว่างทั้งสองพรรค คือ พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย แม้ว่าสังคม โดยจะรวมมองปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาการชื่อเสียงของพรรคการเมืองหลักระดับประเทศพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย แต่ทว่า ตัวละครสำคัญของปัญหาดังกล่าวนั้นเป็นชนชั้นนำท้องถิ่นของจังหวัดที่มีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้นทางการเมือง เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการเมืองของจังหวัดนครนายก ถึงกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองของตระกูลอิสระเสนารักษ์ และตระกูลกิตติธเนศวร

ในสนามการเมืองของการเลือกตั้ง ในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 การวิจัยพบว่า เป็นการสะท้อนและยืนยันถึงข้อมูลการแข่งขันทางการเมืองของสองตระกูลหลักได้อย่างชัดเจน โดยการเลือกตั้งครั้งนั้นจังหวัดนครนายกแบ่งการแบ่งพื้นที่เป็น 2 เขตเลือกตั้งและเป็นครั้งแรกของประวัติศาสตร์จังหวัดนครนายกสามารถมี ส.ส. ได้ 2 คน ถ้าพิจารณาเงื่อนไขหลักการแบ่งเขตการเลือกตั้งกับลักษณะ โครงสร้างอำนาจทางการเมืองของจังหวัดที่มีลักษณะเป็น 2 ขั้วพลังอำนาจทางการเมืองและถ้าสองตระกูล/ ขั้วอำนาจ ต้องการจะประนีประนอมกันเงื่อนไขดังกล่าวเป็นช่องทางดีที่จะนำไปสู่การประนีประนอมทางการเมืองได้ดีที่สุด โดยการแบ่งพื้นที่ตระกูลละเขตเลือกตั้งได้อย่างลงตัว แต่ทว่าขั้วอำนาจทั้งสองตระกูลกับเลือกแนวทางการต่อสู้แบบเผชิญหน้า แทนที่จะประนีประนอมโดยหวังจะยึดกุมอำนาจทางการเมืองไว้ในกลุ่มตระกูลตนเอง เพียงลำพัง กระบวนการต่อสู้ทางการเมืองจึงต้องนำไปสู่เผชิญหน้าของตระกูลทั้งสอง

เห็นได้จากการการลงสมัครแข่งขันสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ทั้งสองตระกูลได้ส่งคน
ในตระกูลลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งสองเขตเลือกตั้ง ตามรายละเอียดดังนี้

เขตเลือกตั้งที่ 1

นายวัฒนชัย อิศระเสนารักษ์ พรรคประชาธิปัตย์

นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร พรรคชาติไทย

เขตเลือกตั้งที่ 2

นายวิกิจ อิศระเสนารักษ์ พรรคประชาธิปัตย์

นายวุฒิชัย กิตติชนเสวร พรรคชาติไทย

จากข้อมูลข้างต้นที่ผู้วิจัยนำเสนอเป็นการชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงกระบวนการ
การต่อสู้ทางการเมืองภายในจังหวัดนครนายกของสองตระกูลใหญ่ที่พร้อมเผชิญหน้า
ในสนามการเมือง โดยไม่เลือกจะประนีประนอม ต่างฝ่ายต่างใช้เงื่อนไขและโอกาส
ของการแบ่งเขตเลือกตั้ง 2 เลือกตั้งยึดกุมพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดให้ตกอยู่ในชั่วคราว
ของตนเอง ยุทธศาสตร์ที่สำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ในพื้นที่นครนายก ได้สนับสนุน
ตระกูลอิสระเสนารักษ์ในการยึดกุมพื้นที่อย่างเต็มกำลัง

ในการเลือกตั้งครั้งนี้พรรคประชาธิปัตย์ได้ให้ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์
แกนนำคนสำคัญของตระกูลอิสระเสนารักษ์ลงสมัครรับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อ
พรรคประชาธิปัตย์ และได้ส่งนายวัฒนชัย อิศระเสนารักษ์ เขตเลือกตั้งที่ 1 แข่งขันกับ
นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร และส่งนายวิกิจ อิศระเสนารักษ์ เขตเลือกตั้งที่ 2 แข่งขันกับ
นายวุฒิชัย กิตติชนเสวร โดยตระกูลอิสระเสนารักษ์วางยุทธศาสตร์ยึดกุมนครนายก
ทั้งจังหวัดให้เบ็ดเสร็จและกดดันให้ตระกูลกิตติชนเสวรทุกทางในการเลือกตั้งครั้งนั้น
ชัยชนะเป็นของตระกูลอิสระเสนารักษ์

ตาราง 5

แบบแบ่งเขตรายชื่อและคะแนนของผู้สมัครทั้งหมดในจังหวัดนครนายก
วันที่ทำการเลือกตั้ง วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544

หมายเลข	ชื่อผู้สมัคร	พรรค	คะแนน
จังหวัดนครนายกเขตเลือกตั้งที่ 1			
16	นายวัฒนชัย อิศระเสนารักษ์	ประชาธิปัตย์	26,122
9	นายสิทธิชัย กิตติธเนศวร	ชาติไทย	25,908
7	นายกอบเกียรติ ชีระกุล	ไทยรักไทย	4,693
5	พ.อ. มนุ ศรีฤทธิ์ชิงชัย	ความหวังใหม่	800
18	ร.ต.อ. ศักดิ์ชัย จีระพรชัย	ประชากรไทย	577
21	นายชูชัย รัตนแพร	ชาติพัฒนา	217
34	นางพุดสุข รัตนเสาวคนธ์	กิจสังคม	159
จังหวัดนครนายก เขตเลือกตั้งที่ 2			
16	นายวิกิจ อิศระเสนารักษ์	ประชาธิปัตย์	20,899
9	นายวุฒิชัย กิตติธเนศวร	ชาติไทย	16,751
7	นายสำเนา โหณา	ไทยรักไทย	13,642
5	นายไพศาล ระงับทุกข์	ความหวังใหม่	1,230
21	นายพงศ์คณัย ฮานาฟี	ชาติพัฒนา	1,113
18	นายประมวล พูลศรี	ประชากรไทย	583

ที่มา. จาก เอกสารเผยแพร่ผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต
เลือกตั้งจังหวัดนครนายก พ.ศ. 2544 (หน้า 4), 2544, โดย สำนักงานคณะกรรมการ-
การเลือกตั้งประจำจังหวัดนครนายก, ฉะเชิงเทรา: ผู้แต่ง.

การเลือกตั้งวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2548 ในประเทศไทย
มีขึ้นเมื่อวันอาทิตย์ที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 โดยพรรคไทยรักไทยของนายกรัฐมนตรีนคร
พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ที่รวมพรรคต่าง ๆ เช่น พรรคความหวังใหม่ พรรคชาติพัฒนา

พรรคกิจสังคม พรรคเสรีธรรม พรรคเอกภาพ เข้ากับไทยรักไทยก่อนหน้านั้น ได้เบอร์ 9 ใช้สโลแกนหาเสียงว่า “4 ปีสร้าง 4 ปีซ่อม” ชนะการเลือกตั้งอย่างท่วมท้น ได้ 377 ที่นั่ง จากจำนวนทั้งหมด 500 ที่นั่ง

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 18 เมษายน 2552) กล่าวว่า สำหรับกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองในการเลือกตั้งของจังหวัดนครนายก ครั้งที่ 23 เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ก็ยังเป็นการต่อสู้ของชนชั้นนำสองตระกูลหลัก ในจังหวัดนครนายก แต่ทว่ากระบวนการต่อสู้ทางการเมืองในสนามการแข่งขันครั้งนี้ มีความเข้มข้นอย่างเท่าทวีหลังจากตระกูลกิตติชนเศรษฐพ่ายแพ้ให้กับตระกูลอิสระเสนารักษ์ ในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2544 และต้องการยึดพื้นที่คืนกลับมาให้ได้ “ตระกูลกิตติชนเศรษฐประกาศยุทธศาสตร์สู้ถึงฎีกา แพ้ไม่ได้ ยึดพื้นที่คืน”

หลังจากพรรคไทยรักไทยประสบความสำเร็จจากการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2544 และสามารถบริหารประเทศอย่างมีเสถียรภาพของรัฐบาลสร้างความนิยมในตัวของ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร รวมถึงนโยบายประชานิยมของพรรคไทยรักไทยจนเกิด พรรคไทยรักไทย ด้วยกระแสพรรคไทยรักไทย อำนาจเงินจากกลุ่มทุนที่อยู่เบื้องหลัง พรรคและนโยบายประชานิยม ทำให้กลุ่มนักธุรกิจการเมืองเป็นจำนวนมากเห็น โอกาส ดังกล่าวต่างย้ายพรรคเข้ามาสังกัดพรรคไทยรักไทยจนทำให้พรรคไทยรักไทยกลายเป็น พรรคขนาดใหญ่โดยใช้เวลาเพียงไม่กี่ปีสำหรับภาคตะวันออกในขณะนั้นมีกำนันเป๊าะ เป็นผู้อำนวยการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย จากความสัมพันธ์ระหว่างตระกูลกิตติชนเศรษฐ กับกลุ่มกำนันเป๊าะ โดยเฉพาะนายสนธยา คุณปลื้ม ที่เคยสังกัดพรรคชาติไทย มาด้วยกันกับกระแสพรรคไทยรักไทยในขณะนั้นทำให้ นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ตัดสินใจย้ายจากพรรคชาติไทยมาสังกัดพรรคไทยรักไทยอย่างไม่โลเล

สำหรับกระบวนการการต่อสู้ทางการเมืองในสนามการเลือกตั้งจังหวัดนครนายก เกมความได้เปรียบทางการเมืองกลับไปอยู่ที่ตระกูลกิตติชนเศรษฐหลังจากย้ายพรรค มาสังกัดพรรคไทยรักไทย เนื่องจากคะแนนนิยมจากกระแสพรรคไทยรักไทย และผลพวง จากนโยบายประชานิยมและตัว พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร รวมทั้งอำนาจเงินของกลุ่มทุน ที่สนับสนุนอยู่เบื้องหลังพรรค และกลไกราชการที่อยู่ในการควบคุมของพรรคไทยรักไทย เงื่อนไขดังกล่าวสร้างความได้เปรียบทางการเมืองเหนือพรรคการเมืองอื่น ๆ

โดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์ที่เป็นคู่ต่อสู้หลักในสนามการเมืองของการเลือกตั้งครั้งนี้ พร้อม ๆ กับยุทธศาสตร์ยึดพื้นที่คืบของตระกูลกิตติขเนศวรจากตระกูลอิสระเสนารักษ์

สำหรับการจัดวางตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งยังคงมีลักษณะเดียวกันกับการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา กล่าวคือ ตัวบุคคลในการลงสมัครรับเลือกตั้งยังเป็นคนในตระกูลชนชั้นนำทางการเมืองของจังหวัดนครนายก โดยมีการเปลี่ยนแปลงเพียงการสังกัดพรรคการเมืองของตระกูลกิตติขเนศวรจากพรรคชาติไทยเป็นพรรคไทยรักไทย ส่วนตระกูลอิสระเสนารักษ์ยังสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

เขตเลือกตั้งที่ 1

นายวัฒนชัย อิสระเสนารักษ์	พรรคประชาธิปัตย์
นายสิทธิชัย กิตติขเนศวร	พรรคไทยรักไทย

เขตเลือกตั้งที่ 2

นายวิกิจ อิสระเสนารักษ์	พรรคประชาธิปัตย์
นายวุฒิชัย กิตติขเนศวร	พรรคไทยรักไทย

กระบวนการต่อสู้ทางการเมืองในการเลือกตั้งครั้งนี้ตระกูลอิสระเสนารักษ์ตกเป็นรองตระกูลกิตติขเนศวร ซึ่งถ้าพิจารณาจากภาพรวมแล้วไม่เพียงเฉพาะพื้นที่จังหวัดนครนายกแต่เป็นทั้งประเทศไทยในขณะนั้น ที่กระแสพรรคไทยรักไทยเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์มีความตกต่ำซึ่งเป็นที่รับรู้กันของประชาชนโดยทั่วไป

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 เมษายน 2552) กล่าวว่า ในสถานการณ์ดังกล่าวทำให้พรรคประชาธิปัตย์จำเป็นต้องการวางยุทธศาสตร์การต่อสู้ทางการเมือง เพื่อรับมือกับสถานการณ์ทางการเมืองที่ตนเองตกเป็นรองนอกจากยุทธศาสตร์รักษาฐานที่มั่นอย่าให้พ่ายแพ้จนหมดรูป ยุทธศาสตร์ต่อมาที่พรรคประชาธิปัตย์เลือกใช้ในขณะนั้น คือ การเล่นเกมต่อสู้ผ่านกฎหมายเลือกตั้งโดยพยายามจับผิดคู่ต่อสู้และร้องเรียนคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อหวังให้คู่ต่อสู้โดนใบแดง “จับผิด ร้อง กกต. ใบแดง”

สอดคล้องกับกรณีกระบวนการการต่อสู้ทางการเมืองของตระกูลอิสระเสนารักษ์ และตระกูล กิตติชนเศรษฐที่นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ แกนนำของตระกูลอิสระเสนารักษ์ รับรู้ถึงสถานการณ์ความเสียหายเปรียบของตนเองคือจึงพยายามเล่นเกมด้วยยุทธศาสตร์ ผ่านกฎหมายเลือกตั้ง ด้วยการพยายามจับผิดตระกูลกิตติชนเศรษฐและร้องเรียน คณะกรรมการการเลือกตั้งตามยุทธศาสตร์ขั้นที่สองของพรรคประชาธิปัตย์

อย่างกรณีที่นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ ได้ร้องเรียนคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อจะพยายามชี้ให้เห็นว่า นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ทำผิดกฎหมายเลือกตั้งมีการทุจริต การเลือกตั้งและการใช้อำนาจรัฐเข้าแทรกแซงกระบวนการเลือกตั้ง โดยนายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ ได้ร้องเรียนคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครนายก ว่ามีการทุจริตการเลือกตั้งในจังหวัดนครนายก เขต 1 ซึ่งเข้าข่ายผิดกฎหมายเลือกตั้ง เนื่องจากมีการสัญญาว่าจะให้และอ้างข้อความอันเป็นเท็จเพื่อให้ประชาชนเข้าใจผิด รวมทั้งใช้เวทีของเจ้าหน้าที่ของรัฐสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ขั้นที่สองของพรรค-ประชาธิปัตย์

โดยนายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ ได้ร้องเรียนนายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ผู้สมัคร ส.ส. พรรคไทยรักไทย ว่าได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (เจ้าหน้าที่เกษตรตำบล) จัดเวที ปราศรัยกับประชาชนช่วยเหลือผู้สมัครพรรคไทยรักไทยโดยอ้างเรื่องการแก้ปัญหา กัญแจ่งแต่เป็นการปราศรัยโน้มน้าวชักชวนประชาชนให้เลือกผู้สมัครพรรคไทยรักไทย อย่างชัดเจน เหตุดังกล่าวนี้เกิดขึ้นที่วัดท่าช้าง ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

โดยนายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ได้อ้างถึงพฤติกรรมนายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ที่สัญญาว่าจะให้ เช่น มีการปราศรัยว่า จะของบประมาณ 20 ล้านบาท เพื่อสร้างตลาด-กลางเกษตร ซึ่งเรื่องดังกล่าว นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์เห็นเป็นเรื่องขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัดต้องจัดทำอยู่แล้ว ซึ่งเป็นการกล่าวข้อความอันเป็นเท็จเพื่อ โน้มน้าว จิตใจ ให้เลือกด้วย วิธีการเช่นนี้กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งต่อเนื่องมากกว่า 12 ครั้ง ซึ่งพรรค-ประชาธิปัตย์ได้ส่งทีมงานไปถ่ายภาพวิดีโอแล้วนำส่งกลับไปให้พรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งมีการถ่ายรูปวิดีโอเก็บหลักฐานไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

พรรคประชาธิปัตย์จะดำเนินการส่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เพราะถือว่าเป็นเรื่องเข้าข่ายผิดกฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งการกระทำเช่นนี้ถือเป็นการทำลาย

อำนาจ กกต. อย่างชัดเจน เพราะมีการกระทำหลายครั้งต่อกันเป็นการใช้อำนาจรัฐเข้ามาแทรกแซงการเลือกตั้งทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นธรรม จากกรณีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงยุทธศาสตร์ขั้นที่สองของพรรคประชาธิปัตย์ โดยมีนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์เป็นตัวละคร (actor) ในการขับเคลื่อนผ่านสนามการเลือกตั้งที่นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ในฐานะแกนนำของตระกูลอิสระเสนารักษ์ต้องต่อสู้กับตระกูลกิตติชนเสวและพรรคประชาธิปัตย์ และตระกูลอิสระเสนารักษ์ตกเป็นรองกระแสพรรคไทยรักไทยและตระกูลกิตติชนเสว

จากสถานการณ์ที่เป็นรองของพรรคประชาธิปัตย์และยุทธศาสตร์สู่ถึงฎีกาประกาศยึดพื้นที่ถิ่นของตระกูลกิตติชนเสว ส่งผลกระทบโดยตรงต่อตระกูลอิสระเสนารักษ์ ครั้งนี้ที่ไม่สามารถรักษาพื้นที่ได้ทั้ง 2 เขตเลือกตั้งชัยชนะเป็นของตระกูลกิตติชนเสว เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับรองผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชุดแรก ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง-ประจำจังหวัดนครนายก, 2548, หน้า 4)

เขต 1 นายสิทธิชัย กิตติชนเสว 37,600 คะแนน

เขต 2 นายวุฒิชัย กิตติชนเสว 39,038 คะแนน

โดยที่ตระกูลอิสระเสนารักษ์สามารถรั้งตำแหน่ง ส.ส. ได้เพียงนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ที่ไปลงสมัครรับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อพรรคประชาธิปัตย์ โดยที่เขตพื้นที่เลือกตั้งทั้ง 2 เขตถูกตระกูลกิตติชนเสวยึดพื้นที่ถิ่นได้ทั้งหมด

หลังจากการเลือก พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ประกาศตั้งรัฐบาลพรรคเดียว แต่สำหรับบทบาททางการเมืองของ นายสิทธิชัย กิตติชนเสว ในพรรคไทยรักไทย ถือได้ว่ามีพลวัตร อย่างน่าสนใจ นายสิทธิชัย กิตติชนเสว ได้กลายเป็นผู้ใกล้ชิด พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร มากคนหนึ่งจนด้วยความสามารถด้านการข่าวที่ดี มีความเป็นนักเลง ใจถึง รักพวกรักพ้อง จงรักภักดีและเครือข่ายการเมืองที่กว้างขวาง จนได้รับตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย และนายสิทธิชัย กิตติชนเสว ทำหน้าที่เป็นองครักษ์พิทักษ์ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร จนสื่อมวลชนประจำรัฐสภาตั้งฉายานายสิทธิชัย กิตติชนเสว ตามประเพณีทุกปีที่สื่อมวลชนประจำรัฐสภาจะตั้งฉายาผู้สื่อข่าวได้ตั้งฉายา นายประชา ประสพดี ส.ส. สมุทรปราการ นายวิจิต ปลั่งศรีสกุล

ส.ส. บัญชีรายชื่อ และนายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ส.ส. นครนายก พรรคไทยรักไทย
“ดาวดับในสภา”

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 18 เมษายน 2552) กล่าวว่า ดาวดับในสภาตำแหน่ง ในปี พ.ศ. 2549 สื่อมวลชนประจำรัฐสภามอบให้กับนักการเมือง ที่ถูกมองว่ามีจังหวะก้าวทางการเมืองที่ผิดพลาดไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมซึ่งในปี พ.ศ. 2549 ได้แก่ “สามเกลอ” หรือ 3 ส.ส. พรรคไทยรักไทย คือ นายประชา ประสพดี ส.ส. สมุทรปราการ นายวิจิต ปลั่งศรีสกุล ส.ส. บัญชีรายชื่อ และนายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ส.ส. นครนายก ที่ออกมาเคลื่อนไหวตอบโต้กรณีนายสนธิ ลิ้มทองกุล ที่ขัดแย้งกับ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย กระทั่ง 3 ส.ส. ถูกมองป้อน พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร หวังบำเหน็จ และกลายเป็นดาวดับในที่สุด แต่อีกด้านสะท้อนให้เห็นบทบาททางการเมืองของ นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ก่อนที่จะถูกเว้นวรรคทางการเมือง 5 ปี ในฐานะกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย

กรณีการร้องเรียนเรื่องการดูทนายของนายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 18 เมษายน 2552) กล่าวว่า กระบวนการต่อสู้ทางการเมืองของชนชั้นนำท้องถิ่นสองตระกูลในจังหวัดนครนายก ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง หลังจากพ่ายแพ้ในสนามการเลือกตั้ง ส.ส. ของตระกูลอิสระเสนา-รัักษ์ในทั้ง 2 เขต กระบวนการต่อสู้ทางการเมืองของ นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ ในฐานะ ส.ส. ฝ่ายค้านเดินเกมการต่อสู้ทางการเมืองเพื่อจะทำลายคู่แข่งทางการเมือง ซึ่งเป็นข้าอำนาจหลักในนครนายก แม้ว่าภาพที่ออกมาในสายตาสาธารณะจากการตรวจสอบการทำการศึกษากอง ส.ส. ฝ่ายค้านที่ต้องตรวจสอบการบริหารราชการของรัฐบาล โดยเฉพาะติดตามการปราบปรามผู้มีอิทธิพลซึ่งเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลในขณะนั้น แต่ทว่าอีกด้านเป็นการเดินเกมเพื่อเล่นงานคู่ต่อสู้หลักทางการเมืองของตนเอง ซึ่งถ้าใครไม่รู้ข้อมูลหรือเข้าใจสภาพการเมืองและโครงสร้างอำนาจในจังหวัดนครนายก ก็จะเข้าใจว่า นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ ส.ส. ฝ่ายค้านตรวจสอบการทำการศึกษากองรัฐบาลเท่านั้นเองเป็นกลยุทธ์ “ยิงปืนนัดเดียวได้นกสองตัว”

กรณีนี้ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชี รายชื่อพรรคประชาธิปัตย์ เคนเกมกล่าวหา นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก พรรคไทยรักไทย ที่เข้าไปบุกรุกที่ดินสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ จังหวัดนครนายก ได้เปิดเผยพฤติกรรมของนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก พรรคไทยรักไทย ที่เข้าไปบุกรุกที่ดินลูกรังจากเนินเขาใน ตำบลศรีกะอาง อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

โดยนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ได้ทำหนังสือถึง พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร นายสุริยะ จีรุงเรืองกิจ รมว. คมนาคม (ตำแหน่งในขณะนั้น) พล.อ. ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รมว. กลาโหม (ตำแหน่งในขณะนั้น) และนายยงยุทธ ดิยะไพรัช รมว. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ตำแหน่งในขณะนั้น) เพื่อขอให้ตรวจสอบกรณีที่มีผู้ร้องเรียนว่า ห้างหุ้นส่วนวิศิษฐ์ชัย จำกัด ซึ่งมี นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร ส.ส. นครนายก พรรคไทยรักไทย เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการได้บุกรุกที่ดินกฤษฎีกาเพื่อนำดินลูกรังไปถมถนนที่ ห้างหุ้นส่วนวิศิษฐ์ชัย จำกัด เป็นคู่สัญญา กับหน่วยการศึกษาของรัฐ นั้นเรื่องนี้เคยร้องเรียนมายกฯ เมื่อปี พ.ศ. 2544 แต่ก็ไม่ได้รับการอะไรทำให้นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร ขยายปีกมากขึ้นล่าสุดถึงขั้นไปบัญชาการชุดทรายกลางแม่น้ำนครนายก ด้วยตัวเอง โดยนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร อ้างว่า จะชุดเพื่อทำตลิ่งให้วัดแต่สุดท้ายกลับนำทรายไปทำถนน ซึ่งนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ มีวิดีโอบันทึกภาพไว้ชัดเจน และได้แจ้งความต่อ พล.ต.อ. เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส จเรตำรวจแห่งชาติ (ตำแหน่งในขณะนั้น) และมีการจับกุมรถของ ห้างหุ้นส่วนวิศิษฐ์ชัย จำกัด พร้อมตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่งเพื่อดำเนินการเรื่องนี้แล้ว พล.ต.อ. เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส จะปราบอิทธิพลพวกนี้ได้ ทั้งนี้ อยากให้นายกฯ จริงจังในการปราบปรามพวกที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นลูกพรรคไทยรักไทยด้วย

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 เมษายน 2552) กล่าวว่า ในขณะที่ นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร พยายามแก้เกมนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนว่า ตนเองยอมรับว่า ทำธุรกิจก่อสร้างจริงแต่หยุดไปแล้ว 2 เดือนเนื่องจากเป็นฤดูฝนยืนยันว่า ไม่มีการขุดดินในพื้นที่ดังกล่าว นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร ยืนยันว่า ถ้ามีหลักฐานจริงก็พาสื่อมวลชนไปตรวจสอบได้เลย แต่คาดว่า

น่าจะเอารูปบ่อลูกรังที่ จังหวัดสระบุรี ทั้งที่ไม่ใช่ของตนมากล่าวหา ตนชื่อที่ดินกลางนาไว้หลายไร่แล้วขุดจากที่ดินดังกล่าวมาตลอด จึงไม่จำเป็นต้องบุกรุก ส่วนบรรดบุตรทุกติดสติ๊กเกอร์ชื่อตนก็มาจากช่วงเลือกตั้ง

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 18 เมษายน 2552) กล่าวว่า ทั้งนี้ นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ จะพยายามชี้ให้เห็นถึงสภาพความขัดแย้งระหว่างตระกูลอิสรเสนาณรงค์และตระกูลกิตติชนเศรษฐ ภายใต้โครงสร้างอำนาจทางการเมืองของจังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ นายชาญชัย อิสรเสนาณรงค์ เล่นเกมเล่นงาน นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ แต่ทำให้ดูเหมือนว่า นายชาญชัย อิสรเสนาณรงค์ทำหน้าที่ ส.ส. ฝ่ายค้านตรวจสอบการทำการศึกษารัฐบาลและ ส.ส. ของรัฐบาล โดยนายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ชี้ให้เห็นว่า ตระกูลอิสรเสนาณรงค์และเครือข่ายพยายามเล่นเกมตระกูลตนมาตลอดหลังจากพ่ายแพ้การเลือกตั้ง ส.ส. ทั้ง 2 เขตให้แก่ตระกูลกิตติชนเศรษฐอย่างสมบูรณ์ เป็นสาเหตุที่แท้จริงและเป็นปัญหาการเมืองเท่านั้น ทั้งนี้ นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ เล่นเกมเล่นงานกลับในการตรวจสอบเรื่องวุฒิการศึกษา สมัย กศน. ของ นายชาญชัย อิสรเสนาณรงค์เพราะตั้งข้อสังเกตว่าเรียนจบเร็วผิดปกติ

ในกรณีดังกล่าว พล.ต.อ. เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวจ จเรตำรวจแห่งชาติ ได้ให้ข้อมูลต่อสื่อมวลชนในกรณี นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ส.ส. นครนายก พรรคไทยรักไทย ได้ร่วมกับพวกนารถแบ็กโคไปขูดตกรายในแม่น้ำนครนายก ที่หน้าวัดบ้านบึง ตำบลสาธิตา อำเภอเมือง ที่ถมนนสายเลี้ยวเมือง มีห้างหุ้นส่วนวิศิษฏ์ชัย จำกัด ของนายสิทธิชัย เป็นผู้รับเหมาทำถนน โดยส่งเรื่องให้ ป.ป.ช. ซึ่งมูลความผิดทั้งสิ้นรวม 16 คน อาทิ นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ส.ส. นครนายก พรรคไทยรักไทย น.ส. อุษา จันทรา ภรรยา นายสิทธิชัยและผู้จัดการห้างหุ้นส่วนวิศิษฏ์ชัย จำกัด นายธรา ธรรมนิมรองผู้ว่าราชการจังหวัด นายปัญญา โพธิ์เงิน นายก อบต. สาธิตา นายสมชาย สีดา ประธานสภา อบต. สาธิตา นายสาธอน สาธิตา กำนันตำบลสาธิตา นายวัลลภ ฉิมพ่อง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8 ตำบลสาธิตา และพระครูวินัย คอนสุทิน เจ้าอาวาสวัดบ้านบึง ที่เหลือเป็นเจ้าของรถแบ็กโฮและคนขับรถ 7 ซึ่งทั้งหมดเป็นเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่สำคัญของตระกูลกิตติชนเศรษฐที่คอยสนับสนุนตระกูลกิตติชนเศรษฐอย่างต่อเนื่องและในทางกลับกัน ตระกูลกิตติชนเศรษฐก็เป็นผู้ให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลังกลุ่มคนเหล่านี้ในทาง

การเมืองจนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างตระกูลกิตติชนเสวและเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง ที่ช่วยเหลือเกื้อกูลภายใต้กลไกของระบบอุปถัมภ์ ได้ก่อรูปขึ้นเป็นขั้วอำนาจทางการเมืองที่ทรงพลังอำนาจมากที่สุดขั้วหนึ่งในจังหวัดนครนายก

ในกรณีดังกล่าว พล.ต.อ. เสรีพิศุทธิ์ เตมียะเวช ระบุว่า ผู้ต้องหาทำความผิดต่างกรรมต่างวาระ เมื่อตำรวจจับผู้ต้องหาขณะลักลอบขูดทราย ผู้ต้องหาในส่วนที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐก็จะทำโครงการขุดลอกแม่น้ำนครนายกให้มีการอนุมัติย้อนหลังเพื่อเป็นหลักฐานว่า การขุดตัดทรายถูกต้อง สาเหตุมาจากการลดต้นทุนการถมถนน

กรณีการร้องเรียนเรื่องการขูดทรายของ นายสิทธิชัย กิตติชนเสว โดยนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ นอกจากการเป็นเกมการเมืองของพรรคฝ่ายค้านที่ต้องตรวจสอบการทำงานและทำลายภาพลักษณ์ของรัฐบาล แต่ทว่าอีกด้านเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการการต่อสู้ทางการเมืองของขั้วอำนาจหลักภายใต้โครงสร้างอำนาจทางการเมืองของจังหวัดนครนายก ที่มีการต่อสู้กันอย่างต่อเนื่องทั้งในสนามการเลือกตั้งและหลังการเลือกตั้ง โดยกระบวนการการต่อสู้ทางการเมืองนั้นจะมีการตอบโต้กันด้วยจุดอ่อนของแต่ละขั้วอำนาจ/ตระกูล ซึ่งต่างฝ่ายต่างรู้ดีและพยายามประเด็นใหม่ ๆ เพื่อทำลายความน่าเชื่อถือและอนาคตทางการเมืองของอีกขั้วอำนาจ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การยึดกุมอำนาจในจังหวัดของขั้วอำนาจ/ตระกูล เครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตนเองให้ยาวนานที่สุด

ปรากฏการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นลักษณะอำนาจทางการเมืองที่แท้จริงในสังคมระดับจังหวัดของประเทศไทย ทำให้เราเห็นว่า อำนาจทางการเมืองในความเป็นจริงไม่ได้กระจายอยู่ที่ประชาชนโดยทั่วไปตามข้ออ้างของรัฐ แต่แท้จริงแล้วอำนาจกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองเพียงไม่กี่กลุ่มในจังหวัดที่เป็นผู้มีอำนาจสูงสุด โดยกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองเหล่านี้ต่างมาจากคนในตระกูลมีความมั่งคั่งภายในจังหวัด ด้วยการผ่านกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและสังคมมาอย่างยาวนานจนมีบารมีและชื่อเสียงโด่งดังในจังหวัดแล้วเข้าสู่อำนาจทางการเมืองด้วยกระบวนการประชาธิปไตยแบบธุรกิจการเมือง

หลังจากนั้นได้มีการสร้างเครือข่าย พันธมิตรทางการเมืองในองค์กรต่าง ๆ ภายในจังหวัด ทั้งที่เป็นกลุ่มข้าราชการ นายทุน นักธุรกิจท้องถิ่น ผู้บริหารและสมาชิกองค์กร-

ปกครองท้องถิ่น อบจ. เทศบาล อบต. และการปกครองท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) จนสามารถสถาปนาเป็นข้าอำนาจหลักในจังหวัดที่มีผลประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ และการเมืองตกอยู่ในกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรของชนชั้นนำทางการเมืองและมีการเกื้อกูลช่วยเหลือกันในกลุ่มข้าอำนาจอย่างต่อเนื่องทั้งนี้จะมีกระบวนการต่อสู้ทางการเมือง เพื่อรักษาอำนาจของข้าอำนาจให้ยาวนานที่สุด

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในลักษณะดังกล่าวนำไปสู่การตกผลึกเป็นโครงสร้างอำนาจภายในจังหวัด และโครงสร้างอำนาจได้เป็นกรอบในการกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์เชิงอำนาจในจังหวัด รูปแบบพฤติกรรมการเมือง รวมทั้งการตัดสินใจทางการเมืองที่ตกอยู่มือในกลุ่มชนชั้นนำภายใต้โครงสร้างอำนาจที่ชนชั้นนำเป็นผู้สถาปนาขึ้น ซึ่งโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นว่ามีลักษณะเสมือนกับการก่อรูปของอิฐบล็อกจากที่ถูกก่อรูปขึ้น จนเป็นโครงสร้างอำนาจในปริมาตรโดยมีระบบอุปถัมภ์ เครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองเป็นตัวประสานเชื่อมอิฐบล็อกให้เกิดความแข็งแรงของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น

วุฒิการศึกษาของนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์

สำหรับกระบวนการการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นภายใต้โครงสร้างอำนาจภายในจังหวัดนครนายก ในกรณีต่อมาหลังจาก นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์จากเดินเกมร้องเรียน นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร แกนนำของตระกูลกิตติชนเสวร เพื่อทำลายความน่าเชื่อถือและอนาคตทางการเมืองของตระกูลกิตติชนเสวร

การแก้เกมกลับของตระกูลกิตติชนเสวร ด้วยการเปิดโปงประเด็นวุฒิการศึกษาของนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ซึ่งถือว่าเป็นประเด็นทางการเมืองที่โด่งดังระดับประเทศ และเป็นจุดอ่อนของนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ตลอดมา แม้ว่าประเด็นดังกล่าวจะดูเหมือนเป็นประเด็นทางการเมืองของผ่านค่านและรัฐบาล แต่ถ้าพิจารณาจากตัวละครเราจะพบว่า เป็นกระบวนการการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างชนชั้นนำทางการเมืองสองข้าอำนาจภายใต้โครงสร้างอำนาจแบบ 2 ข้าอำนาจหลักในจังหวัดนครนายก ซึ่งมีการต่อสู้กันอย่างยาวนานเพื่อช่วงชิงความได้เปรียบและยึดครองพื้นที่ในจังหวัดนครนายก ในประเด็นวุฒิการศึกษาของนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ เป็นประเด็นที่ยืดเยื้อ ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 นับตั้งแต่ศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยที่ 49/2542 วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2542

ที่นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร ได้ยื่นส่งคำร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร โดยได้ส่งคำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสมาชิกภาพของนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครนายก

หลังจากนั้นประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งคำร้องของ นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายกและคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวม 55 คน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายกสิ้นสุดลงหรือไม่ โดยนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร ให้ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายกครั้งที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2538 ครั้งที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2538 โดยระบุและยื่นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งว่า จบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยศรีปทุม เนื่องนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ มีบิดาเป็นคนต่างด้าว จึงจำเป็นต้องใช้วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีในการสมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 มาตรา 111 (1) ประกอบกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 19 และมาตรา 26 บัญญัติไว้

ต่อมานายสุทิน ใจจิต ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก ได้ทำหนังสือคัดค้านคุณสมบัติของนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก (ในขณะนั้น) โดยระบุว่า การสำเร็จปริญญาตรีของนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ น่าจะเป็นโมฆะ เพราะนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ได้นำเอาวุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ชุดที่ 1554 เลขที่ สชก 012430 จากโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจเป็นหลักฐานที่มีปัญหา นำมาเทียบ โอนหน่วยกิต และเรียนต่อในมหาวิทยาลัยศรีปทุมจนสำเร็จปริญญาตรีซึ่งได้มีการร้องขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน องค์การค้ำของคุรุสภา

และกระทรวงศึกษาธิการ ตรวจสอบวุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ดังกล่าว ของนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์

ปรากฏผลการตรวจสอบว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนตรวจสอบหลักฐานต่าง ๆ ของโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ ซึ่งได้เลิกกิจการไปแล้ว เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2537 และได้ส่งหลักฐานเก็บไว้ที่สำนักงานฯ แล้วไม่ปรากฏชื่อ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ในหลักฐานของโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ ทั้งปีการศึกษา 2533 และปีการศึกษา 2534 แต่อย่างใด

สำหรับองค์การค้าของคุรุสภาได้ตรวจสอบการจัดขายใบระเบียบแสดงผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (รบ. ปวท.) เลขที่ สชก 012430 ชุดที่ 1554 ซึ่งเป็นชุดเดียวกับใบ รบ. ปวท. ชุดที่ 1554 ที่องค์การค้าของคุรุสภาได้ขายให้กับโรงเรียนเกษมโปลีเทคนิค ไม่ใช่โรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ และกระทรวงศึกษาธิการได้แจ้งผลการตรวจสอบต่อทบวงมหาวิทยาลัยว่า กระทรวงศึกษาธิการมีความเห็นว่า รบ. ปวท. ชุดที่ 1554 เลขที่ สชก 012430 ที่นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ นำไปสมัครขอเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม น่าจะเป็นเอกสารปลอม การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ทั้ง 2 ครั้ง ไม่น่าจะกระทำได้ และเมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 107 (3) ประกอบกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 มาตรา 26 แล้ว เห็นว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนเพราะไม่จบปริญญาตรีเช่นกัน และจะนำข้อยกเว้นตามมาตรา 107 (3) มาใช้บังคับก็ไม่น่าจะทำได้ เพราะการอ้างสิทธิการเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะทำได้ เนื่องจากนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ได้นำวุฒิการศึกษาที่เป็นโมฆะมาเป็น

หลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้ง ผู้ร้องรวม 55 คน นำโดยนายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 96 เข้าชื่อเสนอคำร้องพร้อมเอกสาร เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2542 ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งคำร้องดังกล่าว เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายกสิ้นสุดลงหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญได้ตรวจคำร้องแล้ว

เห็นว่า เป็นการเสนอคำร้องถูกต้องตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 96 จึงมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการต่อไปตาม ข้อ 10 ของข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2541 และส่งสำเนาคำร้องดังกล่าวให้ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ในฐานะผู้ถูกร้องเพื่อยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญตามข้อ 12 ของข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2541 และอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 265 วรรคหนึ่ง แจ้งให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขานุการ คณะกรรมการการศึกษาเอกชน ผู้อำนวยการองค์การค้าของคุรุสภา และอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีปทุม เพื่อยืนยันหรือชี้แจงเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ตามคำร้องที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งมา

ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ สิ้นสุดการเป็นสมาชิกภาพการเป็น ส.ส. ส่วนการคืนเงินเดือนส่งอัยการสูงสุดพิจารณาต่อไป แต่ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง นายเชาวน์ สายเชื้อ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ เป็นจำเลยฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเกี่ยวเนื่องกับคดีที่ ส.ส. นครนายก พรรคชาติไทย นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ร้องให้ตีความคุณสมบัติการศึกษาที่นำมาใช้ในการสมัครเป็น ส.ส. โดยกล่าวหาว่า นายชาญชัย ไม่จบการศึกษาจริง

อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาศาลอาญาได้ยกฟ้องคดีนี้ไป ส่วนนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ซึ่งต่อมาได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครนายก พรรคประชาธิปัตย์ โดยให้เหตุผลว่า ไม่ต้องการให้กระทบกฎหมายที่กำลังตีความ กระทั่งยื่นยันว่า ไม่กลัวผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ในขณะนั้นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์หลายคนเรียกร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญ ยกคำร้อง เพราะการลาออกจากราชการเท่ากับเหตุแห่งคดีจบไปแล้ว ต้องจำหน่ายคดี ส่วนนายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานวุฒิสภาให้ความเห็นว่า เมื่อศาลรับเรื่องไว้ก็ต้องดำเนินคดีต่อ การพิจารณาจบแล้วศาลจะสั่งยกฟ้องหรือจำหน่ายคดี เป็นเรื่องของการใช้ดุลยพินิจแล้วเขียนออกมาเป็นคำวินิจฉัย

วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2542 ศาลรัฐธรรมนูญแถลงคำวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ อดีต ส.ส. นครนายก พรรคประชาธิปัตย์ สิ้นสุดการเป็นสมาชิกภาพ

ตามมาตรา 96 แห่งรัฐธรรมนูญ เพราะขาดคุณสมบัติในการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งมาตั้งแต่ต้น ซึ่งคำวินิจฉัยระบุว่า ศาลรัฐธรรมนูญ ได้พิจารณาพยานหลักฐานทั้งหมดแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โดยมีใบสุทธิเป็นหลักฐานที่ถูกต้อง ส่วนการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ไม่สามารถนำเอกสารวุฒิการศึกษา มาแสดงได้ ประกอบกับผู้แทนกรมการศึกษานอกโรงเรียนยืนยันว่า ที่อ้างว่า จบมัธยมศึกษาตอนต้นจากการศึกษานอกโรงเรียนนั้น ตรวจสอบแล้วไม่พบรายชื่อ ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ไม่ได้จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้ไม่สามารถเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ ปว.ท. ได้

นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ จึงขาดคุณสมบัติตาม พ.ร.บ. เลือกตั้ง พ.ศ. 2522 ซึ่งบัญญัติให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีบิดาเป็นคนต่างด้าวจะต้องจบการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า แม้นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ จะอ้างเอกสารใบรบ. ปว.ท. ว่า จบประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิคจากโรงเรียนเทคนิคมาрдานูเคราะห์-บริหารธุรกิจ แต่ผู้แทนองค์การค้ำของคฤสภายืนยันว่า ใน รบ. ปว.ท. ชุดที่ 1554 เลขที่ 012430 ของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ไม่มีในสารระบบการจัดพิมพ์ ประกอบกับพยานหลักฐานที่ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ อ้างต่อศาลก็มีความผิดปกติหลายประการ จึงรับฟังไม่ได้ว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ จบการศึกษาระดับ ปว.ท. การที่นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ นำใบ รบ. ปว.ท. ที่ไม่ถูกต้องไปเรียนต่อระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม ปริญญาตรีดังกล่าว ซึ่งรับโอนหน่วยกิตบางส่วนจากระดับ ปว.ท. ย่อมไม่ถูกต้องไปด้วย นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ จึงไม่อาจใช้คุณสมบัติการจบปริญญาตรีมาสมัครรับเลือกตั้งเช่นกัน

ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ไม่มีคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2538 และ พ.ศ. 2539 มาตั้งแต่ต้น ส่วนคำร้องให้วินิจฉัยว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ จะต้องคืนเงินเดือน ส.ส. และค่าตอบแทนหรือไม่ รวมทั้งมีสิทธิสมัคร ส.ส. ในสมัยหน้าหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญ ให้ยกคำร้องโดยระบุว่า ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย ส่วนนายวิญญู เกรืองาม เลขาธิการคณะรัฐมนตรี บอกว่า รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่า การที่ ส.ส. ต้องพ้นสมาชิกภาพไม่กระทบกับกิจการที่เคย

ประกอบหรือเงินเดือนที่เคยได้รับ (คำวินิจฉัยที่ 49/2542 วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2542 เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยสมาชิกภาพของนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด นครนายก)

พรรคฝ่ายค้านเรียกร้องให้พรรคประชาธิปัตย์ รับผิดชอบรวมทั้งตรวจสอบวุฒิการศึกษาของ ส.ส. ทั้งสภา นายอดิศร เพียงเกษ ประธานวิปฝ่ายค้านระบุว่า เจ้าหน้าที่บ้านเมืองต้องดำเนินคดีอาญากับ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ในข้อหาปลอมแปลงเอกสาร ขณะที่แกนนำพรรคประชาธิปัตย์ ได้ว่าเป็นเรื่องส่วนตัวไม่เกี่ยวกับพรรค

อย่างไรก็ตาม นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ยังคงเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ และทำงานเป็นเลขานุการ รมช. คมนาคม นายประคิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ ดั้งเดิมส่วนกรณีคืนเงินเดือนนั้น นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานวุฒิสภา เห็นว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ทำผิดตามรัฐธรรมนูญเก่า ซึ่งไม่มีบัญญัติให้ใช้เงินคืน แต่ลงสมัคร ส.ส. ไม่ได้อีกแล้ว เพราะรัฐธรรมนูญปัจจุบันกำหนดให้จบปริญญาตรี นายวันมูหะหมัดคนอร์ มะทา ประธานสภาผู้แทนราษฎร บอกว่า หากฝ่ายกฎหมายพิจารณาแล้วยังไม่ชัดเจนคงต้องส่งไปให้อัยการสูงสุดพิจารณาและท้ายสุด นายวันมูหะหมัดคนอร์ มะทา ตัดสินใจส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดพิจารณาเพื่อมิให้เกิดปัญหาทางการเมืองระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับความหวังใหม่

กรณีประเด็นวุฒิการศึกษาของนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ แม้ว่าจะดูเหมือนเป็นกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ในเวทีการเมืองระดับชาติในขณะนั้น แต่ทว่าอีกด้านถ้าพิจารณาตัวละคร (actor) ในประเด็นดังกล่าว เราจะพบว่า เป็นตัวละครที่มีการต่อสู้กันภายใต้โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดนครนายกที่เป็นกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองของ 2 ขั้วอำนาจหลักภายใต้โครงสร้างอำนาจ ที่พยายามช่วงชิงความได้เปรียบทางการเมือง และการเพื่อการผูกขาดอำนาจทางการเมืองภายในจังหวัดระยะยาว

กระบวนการต่อสู้เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมือง: กรณีการเลือกตั้ง 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550

จากการวิจัยของผู้วิจัยเกี่ยวชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นของจังหวัดนครนายกมีลักษณะเป็นโครงสร้างอำนาจแบบ 2 ขั้วอำนาจ โดยมี 2 ตระกูล ที่เป็น ขั้วอำนาจทางการเมืองหลักของจังหวัดนครนายก การศึกษากระบวนการต่อสู้ทางการเมืองในกรณีการเลือกตั้ง วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 เป็นอีกกรณีหนึ่งที่จะสะท้อนให้เห็นกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองของขั้วอำนาจหลักภายใต้โครงสร้างอำนาจของจังหวัดนครนายกที่จะมีการปะทะสังสรรค์ ชัดแย้ง ช่วงชิงและทำลาย เพื่อความได้เปรียบทางการเมืองของตระกูล

การเลือกตั้ง ในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ในจังหวัดนครนายกแม้ว่าการเลือกตั้งครั้งนี้จะมีพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. มากที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์การเลือกตั้ง ส.ส. ของจังหวัดนครนายก โดยมีพรรคการเมืองส่งตัวแทนลงสมัครรับเลือกตั้งถึง 8 พรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง 16 คน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครนายก, 2550, หน้า 3)

รายชื่อผู้สมัคร ส.ส. แบบแบ่งเขต จังหวัดนครนายก วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550

1. พรรคเพื่อแผ่นดิน

หมายเลข 1 นายวิรัตน์ อิงตระกูล

หมายเลข 2 นายนพดล อานทอง

2. พรรคประชาธิปัตย์

หมายเลข 3 นายวิสุทธ์ ศรีจันทร์

หมายเลข 4 นางฉันทนา ศรีจันทร์

3. พรรคภูมิใจไทย

หมายเลข 5 นายสัญญา บุญหลง

หมายเลข 6 นายสมชาย หวังสวัสดิ์

4. พรรคเครือข่ายชาวนาแห่งประเทศไทย

หมายเลข 7 นายสุรัส วิจารย์

หมายเลข 8 นายสุชิน เลื่อมรินรินทร์

5. พรรคประชาธิปัตย์

หมายเลข 9 นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์

หมายเลข 10 นายวิกิจ อิสระเสนารักษ์

6. พรรคพลังประชาชน

หมายเลข 11 นายวุฒิชัย กิตติชเนศวร

หมายเลข 12 นายเกรียงไกร กิตติชเนศวร

7. พรรคชาติไทย

หมายเลข 13 นายสำเนา โหนนา

หมายเลข 14 นายวีระวัฒน์ บุคอรี

8. พรรคไทยรักสวย

หมายเลข 15 นายสหมณฑล แสงทอง

หมายเลข 16 พ.ต. สมัย พิรพิทยาพงศ์

โดยจังหวัดนครนายก มีเขตเลือกตั้งเดียวมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 2 คน มีหน่วยเลือกตั้ง รวมทั้งสิ้น 455 หน่วย มีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวน 187,301 คน แม้ว่าการเลือกตั้ง ส.ส. ในครั้งนี้จะมีพรรคการเมืองส่งผู้สมัคร ส.ส. ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นจำนวนมากแต่ก็ไม่ได้ได้รับความสนใจจากประชาชน โดยทั่วไปมากนักเพราะประชาชนในจังหวัดนครนายกรับรู้ดีว่าในสนามการเมืองและการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการเมืองระดับชาติอย่าง ส.ส. นั้นเป็นการต่อสู้ของ 2 ตระกูลหลัก ส่วนผู้สมัครรายอื่นนั้นประชาชนมองด้วยเหตุผลอื่น ๆ เช่น สร้างสรรค์ ได้ระดับทางการเมือง หาเงินจากพรรคการเมือง และประชาชนก็ไม่ให้ความสำคัญอะไรมากนัก กลุ่มชุมชน อำเภอปากพลี (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2 พฤษภาคม 2551) ให้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า “ลงสมัครกันเยอะ แต่เป็นพวกไม่ระดับทางการเมือง” “บ้างก็ลงไปเพื่อรับเงินพรรค ไม่ใช่ตัวจริง” “อิสระเสนารักษ์ กับ กิตติชเนศวร นี่แหละของจริง”

ผู้ใหญ่บ้าน (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 พฤษภาคม 2551) กล่าวว่า สำหรับกระบวนการการต่อสู้ทางการเมืองในการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งนี้เป็นที่น่าจับตามองของประชาชนอย่างกว้างขวางการต่อสู้ทางการเมืองของ 2 ขั้วอำนาจหลักที่เป็นทั้งวิกฤตและโอกาสของตระกูลอย่างน่าสนใจ การต่อสู้ระหว่าง 2 ตระกูลใหญ่ “อิสระเสนารักษ์”

กับ “กิตติชนเศรษฐ” ที่มีการต่อสู้มายาวนานและตลอดกาลภายใต้แกนคนสำคัญระหว่าง นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ พรรคประชาธิปัตย์ กับนายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ในการวิจัยพบว่า ในสนามการเมืองของจังหวัดนครนายก ก่อนหน้านั้น นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ มีความได้เปรียบและครองอำนาจเหนือตระกูลกิตติชนเศรษฐมาเกือบตลอด แต่หลัก นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ย้ายจากพรรคชาติไทยมาสังกัดพรรคไทยรักไทย ในยุค พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร เรื่องอำนาจสูงสุด ด้วยกระแสของพรรคไทยรักไทย นโยบายประชานิยมของพรรคไทยรักไทย รวมถึงคะแนนนิยม พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ที่แผ่ซ่านเข้าไปทุกพื้นที่ทั่วประเทศ การที่นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ จากพรรคชาติไทย มาสังกัดพรรคไทย ในกรณีของจังหวัดนครนายก การวิจัย พบว่า เงื่อนไขดังกล่าว ทำให้ตระกูลกิตติชนเศรษฐ สร้างความได้เปรียบเหนือตระกูลอิศระเสนารักษ์อย่างชัดเจน

สัมภาษณ์ สื่อมวลชนท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2 พฤษภาคม 2551) กล่าวไว้เห็นได้จากการเลือกตั้ง เมื่อ พ.ศ. 2544-2548 นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบแก่ตระกูลกิตติชนเศรษฐ เป็นอย่างมาก ในการปรับตัวทางการเมือง ในขณะที่ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ต้องยอมถอยห่างพื้นที่เขต ไปลงรับสมัครเลือกตั้ง แบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์เพื่อหนีการเป็น ส.ส. สอบตก และปล่อยพื้นที่ให้กับ นาย สิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ครองพื้นที่มาตลอด

หลังรัฐประหาร เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 และการยุบพรรคไทยรักไทย ทำให้นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ซึ่งเป็น 1 ใน 111 กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย และถูกตัดสิทธิทางการเมือง 5 ปี เงื่อนไขดังกล่าวเป็น โอกาสสำคัญของนายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ สถานการณ์ทางการเมืองภายในจังหวัดนครนายกมีการเปลี่ยนแปลง โอกาสกลับมาเป็นของตระกูลอิศระเสนารักษ์

การวิจัยกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองในการเลือกตั้ง 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 พบว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ หันกลับมาลงสมัครรับเลือกตั้งในระบบเขตหลังจาก นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ถูกตัดสิทธิทางการเมือง 5 ปี โดยการเลือกตั้งครั้งนี้ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ลงสมัครคู่กับน้องชายสุดที่รักนายวิจิตร อิศระเสนารักษ์ ในนามพรรคประชาธิปัตย์ ในการเลือกตั้งครั้งนี้ นอกจากชัย อิศระเสนารักษ์ หันกลับมาลงสมัครรับ-

เลือกตั้ง การวิจัย พบว่า ตระกูลอิสระเสนารักษ์เริ่มที่จะมีความพยายามสืบสออำนาจ โดยคนในตระกูลโดยการสนับสนุนนายวิกิจ อิสระเสนารักษ์ เข้าสู่สนามการเมือง

สำหรับตระกูลกิตติชนเสวร หลังจากนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร ถูกตัดสิทธิทางการเมือง 5 ปี ถือว่าเป็นอุบัติเหตุการเมืองครั้งสำคัญของตระกูล ในการเลือกตั้งครั้งนี้ ตระกูลกิตติชนเสวร ได้ย้ายไปสังกัดพรรคพลังประชาชน ภายใต้การนำของ นายสมัคร สุนทรเวช แต่ทว่าอุบัติเหตุการเมืองตระกูลกิตติชนเสวร อีกด้านหนึ่งก็เป็น โอกาสที่สำคัญของตระกูลกิตติชนเสวร ในการสนับสนุนทายาทเข้าสู่สนามการเมือง

ข้าราชการในจังหวัดนครนายก (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 พฤษภาคม 2551) กล่าวว่า โดยการเลือกตั้งครั้งนี้ นายสิทธิชัย กิตติชนเสวร ตัวส่งทายาทและน้องชาย ลงสู้ศึกเลือกตั้งแทน คือ นายวุฒิชัย กิตติชนเสวร สำหรับนายวุฒิชัย กิตติชนเสวร ในอดีต เขาเป็นนักการเมืองท้องถิ่น สจ. มาหลายสมัย และเป็นนายก อบจ. นครนายก และเป็นคนที่กุมกลไกทางการเมืองสำคัญ ในการเชื่อมประสานกับฐานเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของตระกูลกิตติชนเสวร

สื่อมวลชนท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 พฤษภาคม 2551) กล่าวว่า สำหรับ นายเกรียงไกร กิตติชนเสวร ทายาทลูกชายนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร แม้ว่าการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งสมัยแรกของนายเกรียงไกร กิตติชนเสวร แต่เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการเปิดตัวเข้าสู่ถนนสายการเมืองต่อจากผู้เป็นพ่อ ในการเลือกตั้งครั้งนี้ ตระกูลอิสระเสนารักษ์ กลับมาเป็นผู้ได้เปรียบทางการเมืองเนื่องจากการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549 ที่ผ่านมাত্রกูลกิตติชนเสวร แพ้คะแนน โน โหวต ดังนั้น ตระกูลอิสระเสนารักษ์ จึงยังพอมีความหวังขึ้นมาบ้างในเขตพื้นที่ กระบวนการต่อสู้ทางการเมือง ในการเลือกตั้งครั้งนี้ ตระกูลอิสระเสนารักษ์ และพรรคประชาธิปัตย์ชูเลือกทั้ง 2 เบอร์ เปิดเกมรุกในภาวะที่ตระกูลกิตติชนเสวรตกเป็นรอง

ในสถานการณ์ดังกล่าวตระกูลกิตติชนเสวรและพรรคพลังประชาชน วางยุทธศาสตร์ เรียกคะแนนสงสารจากประชาชน เพื่อเรียกร้องความเห็นใจที่แก่นำนายสิทธิชัย กิตติชนเสวร ถูกตัดสิทธิทางการเมืองจึงขอโอกาสให้ตระกูล กิตติชนเสวร ใครก็ได้ ให้ได้ 1 คน ระหว่าง นายวุฒิชัย กิตติชนเสวร และนายเกรียงไกร กิตติชนเสวร แต่การเดินเกมของตระกูลกิตติชนเสวรแม้ว่าจะตกเป็นรอง แต่การวิจัย พบว่า การเลือกตั้ง

ครั้งนี้ตระกูลกิตติชนเสวร พยายามได้ระดมทรัพยากรทางการเมือง ประสานเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง (อบจ. เทศบาล อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ที่อยู่ในกลุ่มตระกูลกิตติชนเสวรเพื่อช่วยเหลือ แต่มีข้อจำกัดอยู่อิทธิพลของกลุ่มทหารและราชการ ในการเลือกตั้งครั้งนี้ที่ต้องการทำลายเครือข่ายของ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ทำให้เครือข่ายพันธมิตร โดยเฉพาะในกลุ่มข้าราชการในจังหวัด การปกครองท้องถิ่นของตระกูลกิตติชนเสวรมีข้อจำกัดในการที่สนับสนุนได้อย่างเต็มที่เหมือนครั้งที่ผ่านมา

นักการเมืองท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 พฤษภาคม 2551) กล่าวว่า การหาเสียงในการเลือกตั้งครั้งนี้การวิจัย พบว่า ทั้งสองตระกูลจากสองพรรคการเมืองหลัก ต่างต้องลงพื้นที่อย่างหนัก โดยทั้งสองตระกูลมีความพยายามได้ระดมทรัพยากรทางการเมืองประสานเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง (อบจ. เทศบาล อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ที่สังกัดกลุ่มตระกูล ขั้วอำนาจแต่ละขั้ว ทั้ง 2 ตระกูลต่างระดมแกนนำ และขุนพลลงพื้นที่อย่างหนัก เพราะนอกจากหวังคะแนน ส.ส. แบบแบ่งเขตแล้วยังหวังคะแนน ส.ส. แบบสัดส่วนด้วย มีการสำรวจแบบสอบถามประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดนครนายก พบว่า ตระกูลอิสระเสนารักษ์ พรรคประชาธิปัตย์มีคะแนนที่ตระกูลกิตติชนเสวรจากพรรคพลังประชาชน

ในกระบวนการการต่อสู้ทางการเมืองในการเลือกตั้งครั้งนี้ทั้งสองตระกูล ต่างใช้กลยุทธ์เดียวกัน คือ การเดินสายเคาะประตูบ้านให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดนครนายกทั้ง 455 ตำบล โดยอาศัยการประสานเครือข่าย พันธมิตรทางการเมือง (อบจ. เทศบาล อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) รวมถึงข้าราชการในพื้นที่ของแต่ละตระกูลเข้ามาสนับสนุนเป็นหัวคะแนนในการเลือกตั้งครั้งนี้

นักการเมืองท้องถิ่น (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 พฤษภาคม 2551) กล่าวว่า การดึงผู้สมัคร ส.ส. แบบสัดส่วนมาช่วยเดินหาเสียงทั้งสองพรรค คือ พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคพลังประชาชน ในขณะที่เกมได้ดิน โดยเฉพาะกระสุนดินคำที่เตรียมกันไว้มากพอสมควรในการสู้ศึกการเลือกตั้งในโค้งสุดท้าย การสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า แต่ละตระกูลมีการเตรียมเงินไว้ 50-70 ล้านบาท เพื่อเตรียมตัวสู้ศึกการเมืองในโค้งสุดท้าย

ตาราง 6

ผลการเลือกตั้ง ส.ส. จังหวัดนครนายก วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550

จังหวัด: นครนายก					
จำนวนที่นั่ง ส.ส.: 2 คน		จำนวนผู้มีสิทธิ: 188,727		สถานะ: นับเสร็จแล้ว	
บัตรเสีย: 4,545	ไม่ลงคะแนน: 7,326	จำนวนผู้มาใช้สิทธิ: 176,822 (93.69%)		นับไปแล้ว: 249,733 (141.23%)	
เขตการเลือกตั้ง: 1	จำนวนที่นั่ง: 2	นับไปแล้ว: 249,733 (100.00%)		สถานะ: นับเสร็จแล้ว	
อำเภอ: เมืองนครนายก ปากพลี บ้านนา และ องครักษ์					
ลำดับ	เบอร์	ผู้สมัคร	พรรคการเมือง	คะแนน	%
1	9	นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์	ประชาธิปัตย์*	50,953	20.40
2	11	นายวุฒิชัย กิตติชเนศวร	พลังประชาชน*	47,200	18.90
3	5	นายสัญญา บุญหลง	มหาชนไทย	43,497	17.42
4	12	นายเกรียงไกร กิตติชเนศวร	พลังประชาชน	38,485	15.41
5	10	นายวิกิจ อิศระเสนารักษ์	ประชาธิปัตย์	37,382	14.97

ที่มา. จาก เอกสารเผยแพร่ผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดนครนายก พ.ศ. 2550 (หน้า 4), 2550, โดย สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครนายก, ฉะเชิงเทรา: ผู้แต่ง.

ผลการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งนี้พบว่า ทั้งสองตระกูลได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง โดยแบ่งตระกูลละที่นั่ง นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ พรรคประชาธิปัตย์ ได้อันดับ 1 ด้วยคะแนน 50,953 คะแนน และ นายวุฒิชัย กิตติชเนศวร พรรคพลังประชาชน 47,200 คะแนน จากผลการเลือกตั้งเป็นการสะท้อนและตอกย้ำให้เห็นให้เห็นถึงลักษณะโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในลักษณะสองขั้วอำนาจภายในจังหวัดนครนายกอย่างชัดเจน ที่มีเพียงสองตระกูลหลักที่มีฐานะเป็นขั้วอำนาจทางการเมืองและมีบทบาททางการเมืองสูงสุดในจังหวัดนครนายก

จากการวิจัย สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดนครนายกมีลักษณะเป็นโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบสองขั้วอำนาจ โดยมีฐานะอำนาจทางการเมืองอยู่สองตระกูล ซึ่งทั้งสองตระกูลมีฐานะเป็นชนชั้นนำทางการเมืองของจังหวัดนครนายก โดยทั้งสองตระกูลได้ผ่านกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจบนฐาน

ทรัพยากรของท้องถิ่น ภายใต้การบริหารจัดการผ่านระบบกึ่งสืมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน จนมีฐานะมั่งคั่งทางเศรษฐกิจในลำดับต้น ๆ ของจังหวัดนครนายก หลังจากนั้นได้เริ่มเข้าไปมีบทบาททางสังคมในตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นการจุดเริ่มในกระบวนการสะสมทุนทางสังคมของตระกูลชนชั้นนำ จนทำให้มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ในจังหวัดทั้งในวงราชการ วงการเมือง (ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น) วงการกลุ่มธุรกิจ และตระกูลชนชั้นนำจะเข้าสู่สนามการเมืองจากการสนับสนุนจากเครือข่ายพันธมิตรที่เขาได้สร้างระบบอุปถัมภ์เอาไว้จนกลายเป็นผู้มีบทบาททางการเมืองภายในจังหวัดพร้อม ๆ นำไปสู่การสถาปนาโครงสร้างอำนาจภายในจังหวัดภายใต้อิทธิพลของตระกูลอย่างเข้มข้น การก่อรูปขึ้นของโครงสร้างอำนาจภายในจังหวัดเป็นแบบแผนความสัมพันธ์ของโครงข่ายเชิงอำนาจในปริภูมิของจังหวัด โครงสร้างอำนาจจะดำรงอยู่ได้ด้วยการสร้างเครือข่าย พันธมิตรทางการเมืองของตระกูลชนชั้นนำ ด้วยการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองให้แก่เครือข่าย พันธมิตรทางการเมือง ภายใต้กลไกของระบบอุปถัมภ์อย่างต่อเนื่อง เป็นตัวเชื่อมประสานทำให้โครงสร้างอำนาจนั้นดำรงอยู่ ทั้งนี้กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองในระดับจังหวัดจะมีความพยายามสืบสอดอำนาจไปสู่ทายาทหรือเครือข่ายคนในตระกูล ผลักดันเข้าสู่อำนาจทางการเมืองและก้าวไปเป็นชนชั้นนำท้องถิ่นระดับจังหวัด ทั้งนี้ยังคงรักษาสัมพันธภาพกับเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองอย่างเหนียวแน่น